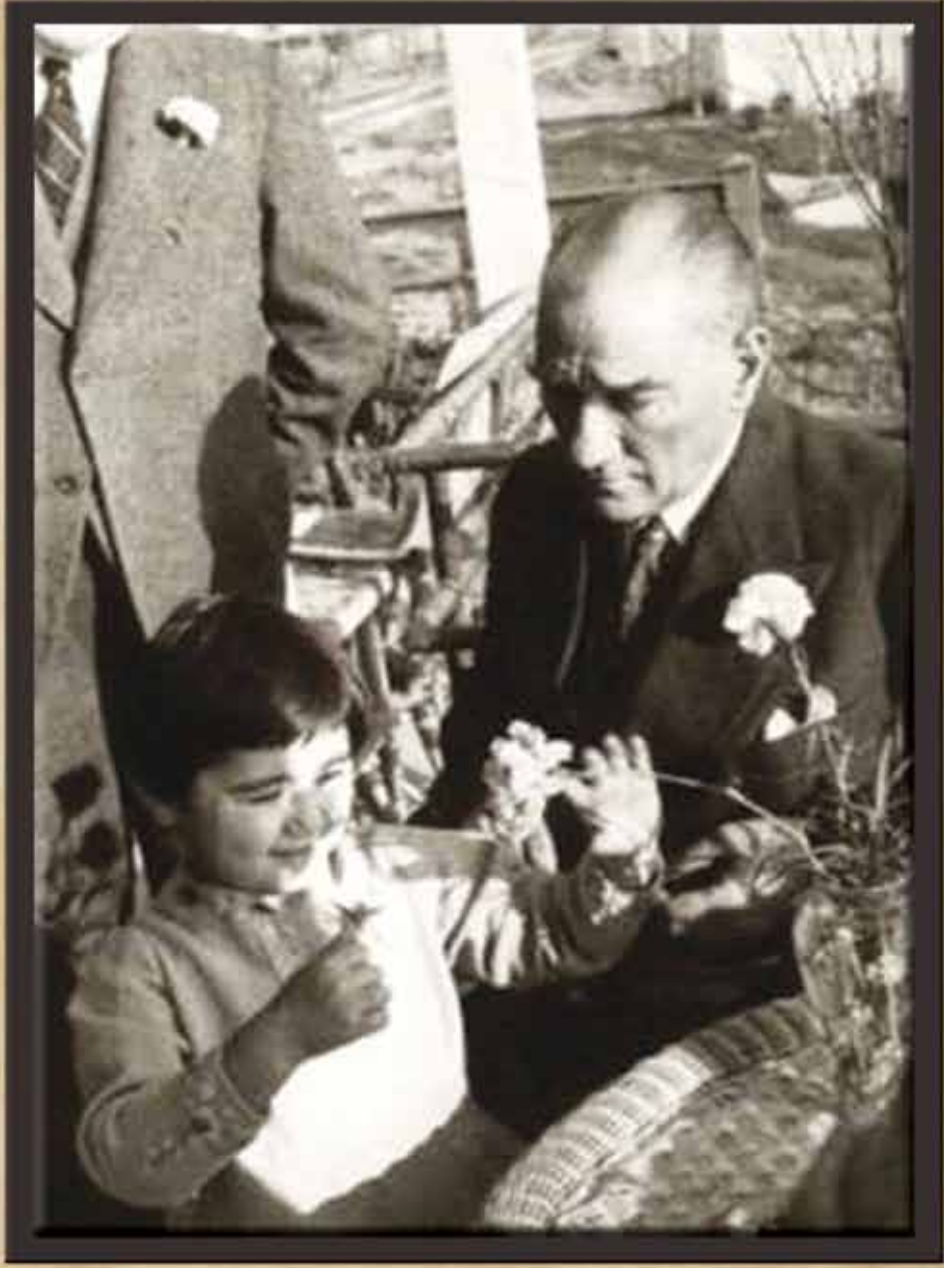

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI
İLE BÜTÜNLEŞTİRİLMİŞ
AİLE DESTEK EĞİTİM REHBERİ
(OBADER)**

*Büyük başarılar, değerli anaların yetiştirdikleri seçkin çocukların
yardımıyla meydana gelir.*

K. Atatürk

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI İLE
BÜTÜNLEŞTİRİLMİŞ AİLE DESTEK EĞİTİM REHBERİ
(OBADER)**

ANKARA, 2013

ÖN SÖZ

Değerli Eğitimciler,

Çocuğun eğitimi, kurum ve aile arasında paylaşılan bir sorumluluktur. Anne babalar çocuğun eğitimine ne kadar erken katılırlarsa çocuğun kazanımları da o oranda artacaktır. Anne babaların eğitime katılımı, kurum ve ev arasındaki devamlılığı da sağlayarak kazanılan bilgi ve becerilerin pekiştirilmesinde ve eğitimde sürekliliğin sağlanması sonucunda başarının artmasında etkilidir.

Çocuklar zamanlarının büyük bir bölümünü aile ortamında geçirirler. Dolayısıyla her aile bireyi çocuğun potansiyelini ortaya koyması, kullanması ve kendini gerçekleştirme için uygun ortam ve koşulları hazırlama, onu teşvik etme, başarısını artırma ve destekleme için potansiyel bir güce sahiptir.

Aile eğitimi programlarında aile bireylerinin özellikle de anne babaların çocuk yetiştirme becerilerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi gerekir. Günümüz toplumlarında her konuda yaşanan hızlı değişimler, anne babaların eğitim gereksinimlerini de farklılaştırmaktadır. Eğitim gereksinimleri farklılaşabilmesine rağmen temelde aile eğitimi; anne babalara çocuklarının fiziksel, ruhsal, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerinin her aşamasında gerekli olan yetenek ve anlayışı kazanmalarına yardımcı olan bir eğitimidir.

Çocuk büyüdükçe yaşantısında aile ortamının yanı sıra kurum ortamı da etkin biçimde yer almaktadır. Bu noktada çocuğun kurum ve aile ortamında ortak amaçların ve yaklaşımların benimsenmesi ve sergilenmesi gereklidir. Ortak amaç ve yaklaşımların belirlenmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinde ise aile eğitimi ve katılımı çalışmaları önem kazanmaktadır. Aile eğitimi ve katılımının önemi, öğrenimin her düzeyindeki pek çok araştırma ile ortaya konulmuştur. Bu nedenle kurumlarda aile eğitimleri yapılması ve bu eğitimlere ailelerin katılımı çocukların gelişim ve eğitiminde başarıyı ve sürekliliği sağlayacaktır.

Aile eğitimlerinin hedef kitlesi, sosyal, kültürel ve ekonomik özellikler bakımından farklılık gösterebilir. Bu nedenle aile eğitimlerinde öncelikli olarak hedef kitlenin çocuk yetiştirme ve eğitimi konularındaki gereksinimlerinin belirlenmesi gereklidir. Sosyal dezavantajlı çocukların ve ailelerinin erken yaşlarda gerekli eğitim etkinliklerine katılmaları sağlandığında koşulları daha iyi olan çocuklar ve aileleriyle aralarındaki farkları kapatabilmeleri mümkün olmaktadır. Bu nedenle, eğitimde eşitlik ilkesi aile eğitimleri kapsamında da göz önünde bulundurulmalıdır.

KOMİSYON

İÇİNDEKİLER

AİLE EĞİTİMİ	10
AİLE EĞİTİMİNİN ÖNEMİ	10
AİLE EĞİTİMİNİN AMACI	11
AİLE EĞİTİMİNİN İLKELERİ	11
A. AİLE EĞİTİMİ ÇALIŞMALARI	12
1. Aile Eğitimi Çalışmalarının Özellikleri, Uygulama Süreci ve Değerlendirilmesi.....	12
2. Aile Eğitimine Hazırlık.....	12
3. Aile Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler.....	13
3.1. Örnek Olay İncelemeleri.....	13
3.2. Demonstrasyon.....	13
3.3. Rol Oynama.....	14
3.4. Soru-Cevap.....	14
3.5. Grup Çalışmaları.....	14
3.5.1. Beyin Fırtınası.....	14
3.5.2. Cümle Tamamlama.....	14
3.5.3. Yapışkan Not Kâğıtları.....	14
3.5.4. Tren.....	15
3.5.5. Kuralı Tahmin Etme.....	15
3.5.6. Tuğla Duvarı.....	15
3.5.7..... Birisi.....	15
4. Aile Eğitimi Çalışmaları İçin Örnek Oturumlar.....	15
4.1. Oturum 1 “Okul Öncesi Eğitimin Önemi, Amacı ve Ailelerden Beklentiler”.....	15
4.2. Oturum 2 “Anne-Baba Tutumları”.....	25
4.3. Oturum 3 “Olumlu Disiplin”.....	33
4.4. Oturum 4 “Etkili İletişim”.....	41
4.5. Oturum 5 “Oyun ve Oyuncaklar”.....	49
4.6. Oturum 6 “Resimli Çocuk Kitapları”.....	60
B. AİLE KATILIMI ÇALIŞMALARI	72
1. Aile İletişim Etkinlikleri.....	72
1.1. Telefon Görüşmeleri, Kısa İletişim Hizmetleri.....	72
1.2. Kitapçıklar.....	73
1.3. Görsel İşitsel Kayıtlar.....	73
1.4. Fotoğraflar.....	73
1.5. Duyuru Panoları.....	74
1.6. Bültenler.....	74
1.7. Haber Mektupları.....	74
1.8. Yazışmalar / İletişim Defterleri.....	74
1.9. Gelişim Dosyaları (Portfolyo).....	75
1.10. Toplantılar.....	75
1.11. Okul Ziyaretleri.....	76
1.12. Geliş Gidiş Zamanları.....	76

1.13. İnternet Temelli Uygulamalar.....	76
1.14. Dilek Kutuları.....	76
2. Ailenin Eğitim Etkinliklerine Katılımı	77
3. Ailenin Eğitim Etkinliklerine Katılımı İçin Örnekler.....	77
4. Bireysel Görüşmeler.....	80
5. Ev Ziyaretleri.....	80
5.1. Ev Ziyaretlerinin Amaçları.....	81
5.2. Ev Ziyaretlerinde Yapılabilecek Etkinlik Örnekleri.....	82
5.3. Ev Ziyareti Gözlem Formu	83
6. Ailelerde Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Farkındalık Oluşturma.....	84

EKLER:

EK 1: Okul Tanıtım ve Aile Tanıma Dosyası.....	96
EK 2: Video çekimlerin yer aldığı CD	
EK 3: Sunumların yer aldığı CD	

AİLE EĞİTİMİ

Çocuğun eğitimi, *okul ve aile arasında paylaşılan bir sorumluluktur*. Anne babalar çocuğun eğitimine ne kadar erken katılırlarsa çocuğun kazanımları da o oranda artacaktır. Anne babaların eğitime katılımı, okul ve ev arasındaki devamlılığı da sağlayarak kazanılan bilgi ve becerilerin pekiştirilmesinde ve eğitimde sürekliliğin sağlanması sonucunda başarının artmasında etkilidir.

Aile eğitim etkinlikleri; çocuk sağlığı, çocuk gelişimi, davranış yönetimi, iletişim, beslenme, ruh sağlığı gibi konularda ailelerin bilgi ve becerilerini geliştirmeye yönelik sistemli ve planlı çalışmalardır. Aile eğitimlerinden olumlu sonuçlar elde edebilmek için eğitimlerin etkili bir şekilde planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

AİLE EĞİTİMİNİN ÖNEMİ

Çocuklar zamanlarının büyük bir bölümünü aile ortamında geçirirler. Dolayısıyla her aile bireyi çocuğun potansiyelini ortaya koyması, kullanması ve kendini gerçekleştirme için uygun ortam ve koşulları hazırlama, onu teşvik etme, başarısını artırma ve destekleme için potansiyel bir güce sahiptir. Ancak, aile bireyleri çocuğun eğitiminde etkin olabilecek bu gücün her zaman farkında olmayabilir. Bazen de aile, çocuğun sağlıklı gelişimi ve eğitimi için gücünü nasıl kullanacağı konusunda yeterli bilgiye sahip olmayabilir. Ailelerin bu gereksinimleri, aile eğitimi çalışmaları kapsamında planlanıp uygulanarak ve değerlendirilerek karşılanabilir.

Aile eğitimi programlarında aile bireylerinin özellikle de anne babaların çocuk yetiştirme becerilerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi gerekir. Günümüz toplumlarında her konuda yaşanan hızlı değişimler, anne babaların eğitim gereksinimlerini de farklılaştırmaktadır. Eğitim gereksinimleri farklılaşabilmesine rağmen temelde aile eğitimi; anne babalara çocuklarının fiziksel, ruhsal, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerinin her aşamasında gerekli olan yetenek ve anlayışı kazanmalarına yardımcı olan bir eğitimidir.

Çocuk büyüdükçe yaşantısında aile ortamının yanı sıra okul ortamı da etkin biçimde yer almaktadır. Bu noktada çocuk için okul ve aile ortamında ortak amaçların ve yaklaşımların benimsenmesi ve sergilenmesi gereklidir. Ortak amaç ve yaklaşımların belirlenmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinde ise aile eğitimi ve katılımı çalışmaları önem kazanmaktadır. Aile eğitimi ve katılımının önemi, öğrenimin her düzeyindeki pek çok araştırma ile ortaya konulmuştur. Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumlarında aile eğitimleri yapılması ve bu eğitimlere ailelerin katılımı çocukların gelişim ve eğitiminde başarıyı ve sürekliliği sağlayacaktır.

Aile eğitimlerinin hedef kitlesi, sosyal, kültürel ve ekonomik özellikler bakımından farklılık gösterebilir. Bu nedenle aile eğitimlerinde öncelikli olarak hedef kitlenin çocuk yetiştirme ve eğitimi konularındaki gereksinimlerinin belirlenmesi gereklidir. Sosyal dezavantajlı çocukların ve ailelerinin erken yaşlarda gerekli eğitim etkinliklerine katılmaları sağlandığında koşulları daha iyi olan çocuklar ve aileleriyle aralarındaki farkları kapatabilmeleri mümkün olmaktadır. Bu nedenle, eğitimde eşitlik ilkesi aile eğitimleri kapsamında da göz önünde bulundurulmalıdır.

AİLE EĞİTİMİNİN AMACI

- Ailelere okul öncesi eğitimin amacını, önemini açıklamak,
- Ailelerin okula uyum sürecinde çocuklarına yardımcı olmalarını sağlamak,
- Ailelerin çocuklarının gelişimleri hakkında bilgi sahibi olmalarını, yaş gruplarına göre gelişim özelliklerini tanımalarını ve çocuklarına destek olmalarını sağlamak,
- Aile bireyleri arasında sağlıklı iletişim kurulmasını desteklemek,
- Çocukların davranış ve alışkanlıklarını düzenlemede değişik yolları öğrenmelerini sağlamak,
- Ailelerin okuldaki eğitime paralel tutum ve davranışları benimsemelerini sağlamak,
- Ailelerin okuldaki eğitime katılımlarını arttırmak.

AİLE EĞİTİMİNİN İLKELERİ

Etik İlkeler

- Aile eğitimlerinde hedef kitlenin sosyal ve kültürel yönleri göz önünde bulundurulmalıdır.
- Aile eğitiminin başarıya ulaşabilmesi için katılımı gönüllülük sağlanmalıdır.
- Ailelerle çalışırken gizlilik esasına uygun davranılmalıdır.
- Aile üyeleriyle insan haklarını dikkate alan, saygılı ve açık bir biçimde iletişim kurulmalıdır.
- Çalışmalarda sabırlı, dürüst ve adil davranılmalıdır.
- Çocuk gelişimi ve eğitimi ilkelerinin ve disiplin anlayışının oluşturulmasında çocuk haklarını dikkate alan ve şiddet karşıtı çocuk eğitimi teşvik edilmelidir.
- Ailelerin kendi güçlerini fark etmeleri konusunda yardımcı olunmalıdır.

Genel İlkeler

- Karşılıklı beklenti ve sorumlulukların neler olduğu açıkça belirtilmelidir.
- Katılımı yüksek ve sürekli bir aile eğitimi için “Aile Eğitimi İhtiyaç Belirleme Formu” kullanılarak eğitimler ailelere uygun zaman dilimlerine göre düzenlenmelidir.
- Aile eğitimi programı için savunu (il, ilçe veya bölgesel düzeyde) çalışmaları ve tanıtım kampanyaları düzenlenmelidir.
- Katılacakları programdan kendileri, aileleri ve çocukları için sağlayabilecekleri yararlar açık bir dille anlatılmalıdır.
- Aile bireylerinin kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak yollar gösterilmelidir.

Uygulama İlkeleri

- Toplantının konusu, amacı ve önemi vurgulanmalıdır.
- Katılımcılara isimleri ile hitap edilmelidir.
- Katılımcılara karşı güler yüzlü, hoşgörülü, saygılı ve sabırlı olunmalıdır.
- Katılımcılara önyargılardan arınmış, duyarlı tepkiler verilmelidir.
- Çalışılacak olan konuda önce ailelerin fikirleri alınmalı, sonra eksik kalan kısımlar tamamlanmalıdır.
- Katılımcılarla çalışılırken sorular sorulmalı, açıklayıcı örnekler verilmelidir.
- Konu dışına çıkılmamalı ve bilgi hataları yapmamaya özen gösterilmelidir.
- Zaman, konunun içeriğine uygun bir şekilde etkili kullanılmalıdır.
- Toplantı sonunda değerlendirme etkinlikleri aracılığıyla oturumlar değerlendirilmeli ve bir sonraki konu tanıtılmalıdır.

A. AİLE EĞİTİMİ ÇALIŞMALARI

1. Aile Eğitimi Çalışmalarının Özellikleri, Uygulama Süreci ve Değerlendirilmesi

Aile Eğitimi Çalışmalarının Özellikleri

- Aile eğitimi etkinliklerinin çocukları okul öncesi eğitim programına devam eden ailelere uyum haftasında uygulanması önerilir, ancak uygulama zamanlarına okulların koşullarına göre okul yönetimi, öğretmen ve aileler birlikte karar verebilir. Aile eğitimi için verilen örnek oturumlar altı konuyu ele almaktadır. Uyum haftasında uygulanması halinde öğretmen ailenin gereksinimleri doğrultusunda beş ve altıncı konulardan birini seçebilir.
- Etkinlikler kesin olmakla birlikte öğretmen bölgesel ihtiyaçlar doğrultusunda yeni konular ekleyebilir veya konferanslar için uzmanlar davet edebilir.
- Çalışmalarda yüz yüze eğitim modeli benimsenmiştir.
- Öğretmen, aile eğitimi çalışmaları boyunca ailelerde eğitime katılım konusunda farkındalık oluşturmak için çalışmalar yapar.
- Öğretmenlere uygulama kolaylığı sağlamak ve zaman kazandırmak açısından CD ve sunumlar şeklinde düzenlenmiş uygulama materyalleri verilmiştir.
- Konular ailelerin etkin katılımını artırmak amacı ile farklı tekniklerle zenginleştirilmiştir.
- Teknolojik imkânları yeterli olmayan okullarda öğretmenler sunum materyallerindeki yazıları farklı şekillerde düzenleyip kullanabilirler.

Aile Eğitimi Çalışmalarının Uygulama Süreci

- Aileler karşılanır, toplantı odasına alınır. Aşağıdaki çalışmalar sıra ile uygulanır:
- Okulun adı, çalışma saatleri, okulda hangi yaş gruplarının bulunduğu ve okul bölümleri tanıtılır.
- Okul çalışanları; okul müdürü, sınıf öğretmeni, yardımcı personel tanıtılır.
- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi'nin hizmetleri tanıtılır.
- "OBADER" in amacı açıklanır ve program tanıtılır.
- "Okul Tanıtım ve Aile Tanıma Dosyası" verilir ve ailelerden bir hafta içerisinde gerekli formları doldurup haftanın son gününde geri getirmeleri istenir (Ek 1).

Aile Eğitimi Çalışmalarının Değerlendirilmesi

Aile eğitimi çalışmaları tamamlandıktan sonra değerlendirme aşamasında bu süreçte ne öğrenildiği konusunda bir özet yapılır. Öğrenilenler aracılığıyla neler yapılabileceği konuşulur. Aile eğitim programındaki aile eğitimi çalışmaları; oyun kartları, çalışma sayfaları, cümle tamamlama, öz değerlendirme formları, davranış değerlendirme formları, afiş hazırlama, soru cevap kartları, oyuncak ve kitap paylaşımı teknikleri ile değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler, formlar veya basit anketler yoluyla da yapılabilir. Eğitimin sonunda yapılan bu değerlendirme eğitimcilerin kendilerini geliştirmeleri açısından da önemli bir araçtır.

2. Aile Eğitimine Hazırlık

Aile eğitimi bireysel veya grup toplantıları düzenlemek, konferans vermek, broşür, el kitabı veya dergi gibi basılı araçları aileye ulaştırmak veya eğitim panolarında sergilemek yoluyla yapılabilir. Konferanslar önceden belirlenen konularda ya da genel konularda öğretmen, yönetici ya da davet edilen bir uzman konuk tarafından verilebilir. Ancak uzman davet edildiğinde, önceden uzman ile görüşülerek konu içeriği gözden geçirilmeli, bilgilerin uygulanabilirliği ve ifadelerin anlaşılabilirliği kontrol edilmelidir. Eğitim panoları ise ilgi ve dikkat çekici bir başlıkla anne babaların rahatlıkla görebileceği alanda, bir konu başlığı belirlenerek hazırlanmış, kolay okunabilir özellikte panolardır.

Ailelere eğitim vermeden önce bazı hazırlıklar yapılması gerekmektedir. Bunlar:

İhtiyacı belirlemeye yönelik hazırlık: Çalışmalara başlamadan önce ailelerin ilgi ve ihtiyaçlarını belirlemek amacı ile anket, form veya görüşme gibi teknikler kullanılabilir. Örneğin “Aile Eğitimi İhtiyaç Belirleme Formu” bu amaçla hazırlanmıştır.

Aile eğitimine yönelik hazırlık: Aile eğitimi etkinliklerinde gruplarla çalışmak için dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Eğitimlere hazırlıkta eğitimci:

- Konuları seçerken konunun çok geniş ya da çok dar olmamasına, ailelerin hali hazırda karşılaşılabilecekleri sorunlara yönelik olmasına ve aileler için ilgi çekici olmasına dikkat etmelidir.
- Konuların başlıklarında olumlu ifadeler yer vermelidir.
- Toplantıların nerede, ne zaman olacağı ve ne kadar süreceği konusunda ailelere önceden bilgi vermelidir.
- Toplantılar sırasında ailelere çocuk bakım hizmeti sağlanmasına özen göstermelidir.
- Katılımcıların ihtiyaçlarına yönelik oturumlar için mekân seçimine, eğitim için aralara ve eğitim süresince kullanılacak materyallere karar vermelidir.
- Katılımcılara destek alabilecekleri kitaplar ve kaynakların bulunmasını sağlama konusunda rehberlik etmelidir.
- Eğitim sonrasında katılımcılara ikram edilecek yiyecek ve içecek hazırlığını planlamalıdır.
- Yüz yüze eğitimleri mümkün olduğunca küçük gruplarla, katılımcıların etkin olduğu şekilde gerçekleştirmeli, eğitim sırasında görsel, işitsel ve teknolojik araçlar kullanılmalıdır.
- Toplantılarda, anne babaların birbirlerini görebilecekleri şekilde “U” düzeninde oturmalarını sağlamalıdır.
- Ortamın aydınlatma ve ısı durumunu kontrol etmeli, hoş bir ortam yaratılmasına özen göstermelidir.

3. Aile Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Aile eğitim etkinliklerinde sadece düz anlatım yöntemi yeterli değildir. Ailelerin aktif katılımlarını sağlayacak, öğrenmenin kalıcılığını artıracak ve grubun dinamiklerine uygun teknikler kullanmak gereklidir. Bu etkinliklerde kolaylaştırma, bilgi verme, tartışma, çözüm odaklı olma ve gruptan elde edilen bilgileri düzenleme gibi amaçlara yönelik yöntem ve tekniklerden yararlanılmaktadır.

3.1. Örnek Olay İncelemeleri

Örnek olay incelemesi tekniğinde bir konu hakkında gerçek veya hayali bir durum grubu içinde ele alınır. Katılımcılar örnek olayı okur, üzerinde birlikte tartışır. Anahtar noktalar küçük gruplar tarafından belirlenir ve gruba sunulur. Eğitimci katılımcıların anahtar noktalarından hareketle öğrenme noktalarını özetler. Örnek olay incelemesi tüm grubun birlikte tartışması ile devam eder.

3.2. Demonstrasyon

Bir işin nasıl yapıldığını göstermek için kullanılan bir tekniktir. Eğitimci herkesin görebileceği bir ortam düzenlemeli ve kazandırılmak istenen beceri aşama aşama verilmelidir. Yapılanlar yazılı olarak uygulama sonunda ailelere verilmelidir. Demonstrasyon tekniğini kullanırken eğitimci, katılımcıların dikkat süresini hesaba katmalı, basit ve anlaşılır durumları seçmeli, ortamı önceden düzenlemeli ve uygulama sonunda sorulara, tartışma ve değerlendirmeye yer vermelidir.

3.3. Rol Oynama

Rol oynama tekniğinde katılımcılara bir senaryo sunulur ve bu senaryoyu canlandırmaları beklenir. Katılımcılar rol oyunu hakkında tartışır ve rollerde karakterlerin konumlarını kararlaştırırlar. Rol oynama tekniğinde katılımcıların verilen durumda nasıl davranıyorlarsa onu yansıtmaları beklenmektedir. Rol oynama tekniğinde katılımcılar farklı rolleri olan kişileri anlama imkânına sahip olurlar. Bu tekniği kullanırken bazı katılımcıların bu tarz bir etkinlikte yer almaktan hoşlanmayacaklarını ve onlara alternatif durumlar yaratılması gerektiği bilinmelidir. Rol oynama tekniğinde gönüllü katılımcılar etkinliğe dâhil edilebilir veya katılımcılara bu durumlarda nasıl hissettikleri veya neler söyleyebilecekleri sorulabilir.

3.4. Soru-Cevap

Soru cevap bireylerin düşündüklerini ve zihninde bulunan doğruları açığa çıkarmak için kullanılan bir tekniktir. Bu teknik kullanılırken katılımcıların yaşantılarına uygun, bilgiye yönelik olmayan, onların anlayabileceği şekilde basit ve açık, “evet ve hayır” şeklinde cevabı olan kapalı uçlu sorular değil “nasıl ve hangi” gibi açık uçlu sorular sorulmalıdır. Katılımcılarla çalışırken onlara sorulan sorular davranışa yönelik olmalıdır. Sorular arasında yönlendirici sorular yer almamalıdır. Soru cevap tekniğinin kullanılmasının bir amacı da ailelerin eğitim sürecine etkin bir şekilde katılmalarını sağlamaktır.

3.5. Grup Çalışmaları

Grup çalışmaları, gruba dahil olan bireylerin amaç veya amaçlara yönlendirilmeleridir. Grup üyeleri, süreç içerisinde birbirlerine geribildirimler vererek destek sağlar. Grup sürecindeki paylaşımlar bireylere kurduğu ilişkileri daha iyi anlama olanağı sağlar. Birey, grup ortamında kendini daha rahat ifade eder.

3.5.1. Beyin Fırtınası

Küçük gruplarda katılımcıların bir konu üzerinde tüm fikirlerini ve düşüncelerini özgürce ifade etmeleri için kullanılan bir tekniktir. Katılımcılara belirli bir süre tanınır ve konu hakkında fikir ve düşüncelerini belirtmeleri istenir. Katılımcıların fikirleri tartışmasız kabul edilir. Verilen süre dolduktan sonra fikirler tekrar ele alınabilir. Sonuçlar değerlendirilir.

3.5.2. Cümle Tamamlama

Katılımcılara oturumdaki konu ile ilgili önemli cümlelerin yazıldığı kartlar verilir. Kartlardaki, cümlelerde bir kelime eksiktir ve katılımcılardan bu cümleleri eksik olan kelimeyi bularak tamamlamaları istenir. Cümleler eğitime katılan herkesin aynı kelimeyi kullanacağı şekilde verilmelidir.

3.5.3. Yapışkan Not Kâğıtları

Değişik renklerde yapışkan not kâğıtları kullanılan etkinlikte katılımcılar not kâğıtlarına fikirlerini yazarlar. Örneğin; üç renk halinde oluşturulan not kâğıtları duvara asılan üç büyük boy kâğıdın üzerine yapıştırılır. Yapıştırılan tüm kâğıtların bir arada görülme imkânına sahip olunan etkinliklerde katılımcılar konu üzerinde tartışır. Etkinlik sırasında katılımcılar farklı renklere yazdıkları fikirlerinin gruplandırılması ve üzerinde tartışılması imkânına sahip olurlar.

3.5.4. Tren

Katılımcılar iki sıra şeklinde karşı karşıya dizilmiş sandalyelere otururlar. Eğitimci bir konu belirler ve katılımcılar karşısındaki kişi ile bu konuda bir dakika tartışır. Katılımcılar iki dakika sonra sağ yanındaki sandalyeye geçer ve karşısına denk gelen kişi ile tartışır. Tren farklı konuda tartışmalarla devam eder.

3.5.5. Kuralı Tahmin Etme

Eğitimci gönüllü bir katılımcı seçer, odadan dışarı çıkmasını ister ve grupça bir kural belirlenir. Kural belirlenirken grup daire biçiminde oturur. Örneğin; “herkes konuşmadan önce kulağına dokunup çocuk diyecek”. İçeri giren gönüllü katılımcı grubun belirlediği kuralı tahmin etmeye çalışır. Gönüllüden kuralı birkaç dakika içinde tahmin etmesi istenir. Doğru tahmin etmesi durumunda grup için yeni bir kural belirlenir.

3.5.6. Tuğla Duvarı

Katılımcılara tuğla şeklinde kesilmiş kağıtlar verilerek bu kağıtların üzerine oluşturdukları başlıkları yazmaları istenir. Eğitimci başlangıçta tuğlaların üzerine anahtar kelimeler ya da resimler koyabilir. Katılımcılar başlıklarını oluşturduktan sonra yazılan kağıtlarla bir tuğla duvarı oluşturulması istenir.

3.5.7.Birisi

Eğitimci çeşitli ifadeleri içeren bir liste hazırlar ve katılımcılardan bu ifadelerden her birine uyan farklı bir kişinin ismini yazmalarını ister. İfadelerin sayısı katılımcıların sayısı ile aynı olacak şekilde ayarlanmalıdır. Bu ısınma etkinliği sayesinde katılımcıların hepsi birbirleriyle iletişim kurar ve birbirlerini tanıma imkânı elde etmiş olurlar.

Örnek Liste:

Yemek yapmayı seven

Adı.....

Çok kitap okuyan

Adı.....

Bulmaca çözmekten hoşlanan

Adı.....

4. Aile Eğitimi Çalışmaları İçin Örnek Oturumlar

4.1. OTURUM 1: OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN ÖNEMİ, AMACI VE AİLELERDEN BEKLENTİLER

- Sunuma başlamadan önce ısınma etkinliği uygulanır.
- Oturumun amacı ve içeriği açıklanır.
- Konu hakkında bilgi verilir ve etkinlikleri uygulanır.
- Oturumun tamamlanmasının ardından oturum değerlendirilir.

ISINMA ETKİNLİĞİ: “Kendimizi Tanıtmak”

Adımız, adımızın anlamı, kaç kişilik bir ailemiz var, meslekleri, yaşları belli başlı olumlu özellikleri gibi konularda konuşulur. Bir konuşma nesnesi belirleyin.

Her katılımcının adını söyleyeceğini ve kendisine neden bu adın konduğunu anlatacağını açıklayın. “Size nedenadını vermişler?”

Kendinizle başlayın (Benim adım , bana bu ismi babamnedeniyle vermiş vb.) ve “konuşma nesnesi”ni bir anne yada babaya verin. Anne babalardan konuşmaları bittikten sonra “konuşma nesnesi”ni henüz tanımadıkları birine vermelerini isteyin.

Herkes bu şekilde kendini tanıttıktan sonra, gruptan bu kez, kendileri ve aileleri hakkında bir şeyler söylemelerini isteyin (Örneğin; çocuklarının adları ve yaşları). Önce siz kendi aileniz hakkında bir şeyler anlatın. Örneğin; (.....) üniversitesinden mezunum, (....) yıldır bu mesleği yapmaktayım vb. Sonra katılımcılara söz verip “konuşma nesnesi”ni, bugüne kadar karşılaşmamış oldukları birine geçirmelerini isteyin.

Eğitimciye Not: Konuşma Nesnesi: Sınıfta bulunan, elden ele geçirilebilecek nitelikte olan herhangi bir materyal konuşma nesnesi olabilir (örneğin küçük bir oyuncak).

Programın amacını ve içeriğini kısaca açıklayın.

Anne-babalara İdare ve Öğretmen Tarafından Okulun Tanıtımı-Rehberlik Sisteminin Tanıtımı-Velilerden Beklentiler/Velilerin Beklentileri-Uyum Haftası Etkinliklerinin Tanıtımı

1. Gün:

1. Oturum: “Okulun ve Rehberlik Sisteminin Tanıtımı, KarşılıklıBeklentiler ve Uyum Haftası”
2. Oturum: “Okul Öncesi Eğitimin Önemi, Amacı ve Aile katılımı”

2. Gün:

3. Oturum: “Anne-Baba Tutumları”

3. Gün:

4. Oturum: “Olumlu Disiplin”

4. Gün:

5. Oturum: “Etkili İletişim”

5. Gün:

6. Oturum: “Oyun ve Oyuncaklar”

7. Oturum: “Resimli Çocuk Kitapları” konularından bahsedilecektir.

Eğitimciye Not: 6. ve 7. Oturum öğretmenin çalışma koşulları ve ailelerin ihtiyaçları göz önünde tutularak seçmeli olarak kullanılabilir.

Katılımcılardan, onlara verdiğiniz “Okul Tanıtım ve Aile Tanıma Dosyası–EK 1” nı incelemelerini isteyin.

OBADER’in amacına, programın tarih ve saatlerine herkesin dikkatini çekin.

İkinci haftanın programını tanıtın. Aşağıdaki etkinlikleri tek tek açıklayın.

1. Gün: • Tanışma etkinlikleri–oyun (topla isim oyunu)

- Sınıf ve tuvaleti tanııtma
- Hamurla oynama

Sınıf sayısının ortalama 20 kabul edildiği sınıflarda çocuklar beşerli gruplar halinde randevulu olarak yarım saatlik sürelerde alınır.

2. Gün: • Tanışma etkinlikleri–oyun (topla isim oyunu)

- Parmak oyunu ile isim pekiştirme
- Büyük grup etkinliği (halka oyunları)
- Sanat merkezi (oyun hamuru-resim)

Çocuklar 10 kişilik gruplarda birer saat olarak alınır.

3. Gün: • Tanışma etkinlikleri–oyun (topla isim oyunu)

- Parmak oyunu ile isim pekiştirme
- Büyük grup etkinliği (halka oyunları)
- Öykü okuma etkinliği

20 kişilik grup bir saat alınır.

4. Gün: • Müzikli tanışma oyunu

- Yumak oyunu ile isim pekiştirme oyunu
- Legolarla-bloklarla-dramatik oyun merkezinde oyun
- Bahçede oyun

20 kişilik grup iki saat alınır.

5. Gün: • Tanışma oyunu

- Puzzle ile oynama
- Bahçede serbest oyun
- Öykü okuma etkinliği

20 kişilik grup 2,5 saat alınır.

Eğitimciye Not: Çocukların okula başlama sürecinde uyum zorluklarının atlatılmasında beşerli gruplar halinde beş günlük katılım sistemi denenmiş ve olumlu sonuçlar alınmış bir sistemdir. Okulların kendi koşulları doğrultusunda yukarıda önerilen bu uygulamayı kullanmalarının, çocukların okula başlama sürecinde yaşanması olası güçlüklerin aşılmasında destek olacağı düşünülmektedir.

OBADER'e düzenli devam etmenin öneminden bahsedin. Katılımcıların, bu konuda sorunları varsa, bunları dinleyin.

ETKİNLİK 1: "Okuldan Beklentilerimiz"

İki büyük boy kâğıt hazırlanır; birinin başlığı "Beklentiler" diğerrinin başlığı ise "Kaygılar" dır. Bu kâğıtların, çalışmanın başında duvara asılmış olması yararlı olacaktır. "Okul Kurallarımız" başlıklı büyük boy kâğıt ve kalın uçlu keçeli kalem hazırlanmalıdır. Örneğın; Okul Tanıtım ve Aile Tanıma Dosyası'ndaki okul kurallarını inceleyerek, katılımcılara "Ekleme ve değıştirmek istediğınız bir şey var mı?" diye sorulur. Aynı doğrultuda sınıf kuralları da katılımcılarla birlikte belirlenir.

Çiftler halinde çalışıp, bu konuyu kısaca tartışmaları istenir.

Çiftlerden her birine, arkası yapışkan not kâğıtları verin ve öğrenmek istedikleri şeyi not kâğıdına yazmalarını ve bunları "beklentiler" başlıklı büyük kâğıda yapıştırmalarını isteyin.

Süreci tekrarlayın; ancak bu sefer programda, öğrenme açısından bir endişe ya da kaygıları varsa onları yazmalarını isteyin. Örneğın; bu kadar çok kişinin önünde konuşmaktan çekinmek gibi.

Katılımcılardan yazdıkları notları, "kaygılar" kâğıdına yapıştırmalarını isteyin.

Katılımcılardan, oluşturulan liste ile ilgili kısa bir tartışmayı yönetmelerini isteyin.

Beklenti ve kaygıların farkında olmanın ve bunları paylaşmanın önemli olduğunu, çünkü bu sayede bu beklentileri karşılamak ve kaygıları gidermek için çaba göstereceğınızı ve birlikte çok daha iyi çalışabileceğınızı anlatın.

Bu konuda başarı sağlanıp sağlanmadığını ölçmek için, oluşturulan listeler saklanır. Ölçmek için örneğın, "Ailelerle yapılan toplantılarda beklenti ve kaygılar karşılanılabildi mi diye listeler tekrar ele alınabilir", "Okul / sınıf içerisinde listeler sürekli asılı kalıp beklenti ve kaygısı giderilenlerin kendi ifadesini içeren maddeyi çıkarıp alması istenebilir." vb. çalışmalar yapılabilir.

Katılımcılara, “Okul Öncesi Eğitimin Amacı ve Önemi CD’si” gösterilir. Gerekli kısımlarda durdurularak açıklamalar yapılır.

CD’DEKİ SENARYO METNİ

Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Okul öncesi eğitimle çocukların motor, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimleri ile özbakım becerileri desteklenerek kişilik gelişimleri eğitimin temel hedefleri doğrultusunda güçlendirilir. Ayrıca, ilköğretime hazır bulunuşluklarına katkıda bulunacak bilgi, beceri ve tavırlar kazanmalarına yönelik çalışmalar yapılır. Şartları elverişsiz koşullardan ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı sunularak çocukların Türkçe’yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak amaçlanır.

Bilişsel Gelişim

Okul öncesi eğitim sayesinde çocuklar eşleştirme, sınıflandırma, gözlem yapma ve tahmin etme gibi bilimsel süreç becerilerini kazanırlar. Kitapları incelemek, boyama ve çizimler yapmak, yetişkine duygu ve düşüncelerini yazdırmak gibi faaliyetler dikkat, algı ve bellek gibi bilişsel süreçleri destekleyerek erken okuma ve yazma yetilerinin gelişmesine yardımcı olur. Ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan araştırmalar, erken çocukluk eğitiminin çocuklar, aileler ve toplum üzerinde önemli etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Örneğin,

17 yaşına kadar olan zihinsel gelişmenin
% 50’si 4 yaşına,
% 30’u 4 yaşından 8 yaşına,
% 20’si ise 8 yaşından 17 yaşına kadar oluşmaktadır ve sadece bu bilgi bile okul öncesi yılların önemini gözler önüne sermeye yetmektedir.

Dil Gelişimi

Bu dönemde çocukların sözcük dağarcığı gelişir. Kendi görüşlerini ve düşüncelerini ifade ederken dili etkili bir şekilde kullanırlar. Ayrıca, dili anlama becerileri gelişir. Okul öncesi dönemdeki etkinlikler eğitime temel olacak şekilde dilin kurallara uygun kullanımını sağlar.

Sosyal ve Duygusal Gelişim

Okul öncesi eğitim süresince çocuklar ilköğretime hazırlanırken, paylaşmayı, işbirliğini, sosyalleşmeyi ve birlikte çalışmayı öğrenirler. Ayrıca arkadaşlarıyla çatışmaları ve ilişkilerinde ortaya çıkan sorunları çözümlenmeyi, kendini nasıl ve ne zaman koruyacağını ve diğer çocukların hakkına saygı duymayı da öğrenirler. Bütün bunlar, çocuğun hayatında yer alabilecek sorunlara çözüm yolları bulmasına ve problem çözme becerilerinin gelişmesine yardımcı olur. Çocuğun sosyal ve duygusal olarak kendi işini kendisinin yapması, sorunlarının üstesinden gelmesi ve bazı kararları kendisinin vermesi özgüvenini geliştirir. Özgüveni yüksek olan çocuk kendisini önemli, değerli, yetenekli ve başarılı biri olarak algılar.

Hareket Gelişimi

Katlama, boyama, kesme, kalem kullanma gibi etkinliklerin yapılması sonucu çocukların ince kas hareket becerileri gelişir. Koşma, zıplama, tırmanma gibi etkinliklerin yapılmasıyla da kaba hareket işlevleri kullanılır ve gelişir.

Eğitim programında yer alan atlama, boyama, kesme, kalem kullanma gibi etkinliklerin yapılması sonucu çocukların ince kas hareket becerileri gelişir. Koşma, zıplama, tırmanma gibi etkinliklerin yapılmasıyla da kaba hareket işlevleri kullanılır ve gelişir.

Özbakım Becerilerinin Gelişimi

Okul öncesi eğitim ile çocuklar kendi bakımlarını yapabilme, sorumluluk alabilme ve yaşam becerisi edinme alanlarında gelişirler. Nitelikli, sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip bireylerin yetiştirilmesi için, eğitime küçük yaşlarda başlanmalıdır.

Okul Başarısı

Okul öncesi eğitimi alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin uyum düzeylerinin karşılaştırıldığı araştırmanın sonuçlarına göre, okul öncesi eğitim almış çocukların almamış olanlara göre uyum düzeyleri oldukça yüksek bulunmuştur.

Bu durum, çocuklara sağlanan okul öncesi deneyimlerinin ilköğretim ortamının ve aslında tüm yaşamın gerektirdiği sosyal ve duygusal yeterlikleri kazandırdığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, okul öncesi eğitim alan çocuklar daha kolay ve hızlı öğrenerek, daha uyumlu ve mutlu olmaktadır.

“Okul öncesi eğitimi, çocukların hareket, bilişsel, sosyal ve duygusal, dil ve öz-bakım alanlarında desteklenerek var olan potansiyellerini ortaya çıkarmalarını ve en üst düzeyde geliştirmelerini amaçlayan, programlı ve sistemli bir eğitim sürecidir. Bu süreçten çocuğunuzu mahrum bırakmayın. Yıllar sonra yapmak zorunda kalacağınız yatırımın temelini şimdiden atın ki çocuklarınız hayatlarının önemli sınavlarını verirken, sıkıştırılmış bilgilerle değil; temelleri atılmış eğitimle yetişmiş olsunlar.”

Bir okul öncesi eğitim kurumunda eğitim ortamlarında neler yer almakta, neler yapılmaktadır?

Öğrenme Merkezleri

Öğrenme merkezleri, günlük eğitim akışında yer alan etkinliklerde ele alınan kazanım ve göstergeler doğrultusunda seçilmiş farklı materyalleri barındıran, birbirlerinden dolap, pano, farklı renkte halılar, yer döşemeleri ya da yere yapıştırılan bantlar gibi malzemelerle ayrılmış olan oyun alanlarıdır. Okul öncesi eğitim kurumlarında öncelikle bulunması önerilen merkezler; blok, kitap, müzik, sanat, fen ve dramatik oyun merkezleridir.

Okul öncesi eğitim programında çocuklar bireysel, küçük ve büyük gruplar halinde düzenlenmiş Matematik, Drama, Okuma Yazmaya Hazırlık, Alan Gezisi, Sanat, Türkçe, Oyun, Hareket, Fen ve Müzik etkinliklerine katılırlar.

Matematik Etkinliği

Matematik eğitimi, çocuğun bilişsel gelişimine katkı sağlayarak ve onların matematiğe karşı olumlu tutum kazanmalarına, önceden getirdikleri kavramsal bilgilerle yeni bilgiler arasında bağ kurmalarına, matematiksel kavramların neden ve nasıl kullanıldığını anlamalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Nesne/durum/olaylar arasında ilişki kurma, eşleştirme, gruplama, örüntü oluşturma, sıralama, sayma, toplama-çıkarma, geometrik şekilleri (sembolleri) tanıma ve grafik hazırlama çalışmaları matematik etkinlikleri arasında yer alır.

Drama Etkinliği

Okul öncesinde drama çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesini amaçlayan, tüm gelişim alanlarını destekleyen, daha önceden belirlenmiş amaçları olan, nesne/durum/olayları sözel ya da sözel olmayan iletişim yöntemleriyle ifade etmeye dayalı, içinde canlandırmaların olduğu bir etkinliktir.

Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği

Okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri ilköğretime hazırlık çalışmalarının içinde yer alır ve çocukların ilköğretime geçişini kolaylaştırmak, hazır bulunuşluluk düzeylerini artırmak amacıyla yapılan etkinlikleri içerir. Bu etkinlikler, okuma ya da yazmayı öğretmek amacını taşımamaktadır ve dolayısıyla harflerin gösterilmesini veya yazdırılmasını amaçlamazlar.

Alan Gezisi

Alan gezileri, çocukların araştırma yapma, problem çözme ve olayı yerinde gözlemlemelerini sağlayan, yaşadıkları çevreyi tanımalarına yardımcı olan ve aynı zamanda kavramları öğrenmelerine ortam sağlayan etkinliklerdir.

Sanat Etkinliği

Sanat etkinliği, çocuğun yaratıcılığını ve hayal gücünü ortaya çıkarmayı hedefleyen, ilgi ve gereksinimlerine göre uygulanabilen çeşitli sanatsal tekniklerin ve artık materyallerin kullanıldığını kolaj ve üç boyutlu çalışmalar, kesme, yırtma-yapıştırma, boyama çalışmalarını içerir.

Türkçe Etkinliği

Türkçe etkinliklerinin amacı; çocukların Türkçe'yi düzgün kullanmalarını, sesleri çıkarabilmelerini, farklı sözdizimsel yapıları anlamalarını ve kullanmalarını, dinleme becerilerini kazanmalarını, sözcük dağarcıklarını ve iletişim becerilerini geliştirmelerini sağlamaktır. Ayrıca, çocukların kitaplara karşı olumlu tutum geliştirmelerini desteklemek ve kitap sevgisini aşılamaktır.

Oyun Etkinliği

Oyun, çocukları fiziksel ve duygusal olarak rahatlattığı için zihinsel olarak da öğrenmeye elverişli bir ortam sağlar. Oyun çocukların hareket gereksinimini karşıladığı gibi oynanan oyunun türüne göre hayal dünyasını da zenginleştirir. Bu nedenle, iç mekânlarda çocukların yaşlarına, gelişimsel gereksinimlerine ve ilgilerine göre farklı oyun fırsatları sunulmasının yanı sıra, dışarı oyun alanlarında da sağlanacak oyun fırsatları çocukların gelişimlerini bütünsel olarak destekler.

Hareket Etkinliği

Hareket etkinliğinin amacı, çocukların temel hareket becerilerini geliştirmenin yanı sıra bilişsel, sosyal ve duygusal, dil gelişimine ve öz bakım becerilerine katkıda bulunmaktadır. Bu etkinlikler süresince çocuklar temel hareket becerileri, beden farkındalığı, güç, koordinasyon, hız, çabukluk, esneklik, kuvvet ve dayanıklılık gibi alanlarda gelişme kaydederler.

Fen Etkinliği

Çocukları dikkat etmeye, soru sormaya, merak etmeye, gözlem yapmaya, araştırmaya, incelemeye ve keşfetmeye yönelten etkinliklerdir. Bu etkinlikler çocukların hem yaşam gerçeklerini tanımalarını hem de çevre farkındalığına sahip olmalarını sağlar.

Müzik Etkinliği

Müzik etkinlikleri hem çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyen hem de müziksel gelişim sürecini olumlu yönde etkileyen çalışmalarlardır. Bu çalışmalar, ses ve müzik dinleme ve ayırt etme, ritim, nefes ve ses çalışmaları, şarkı söyleme, çalgı çalma, yaratıcı hareket ve dans, müzik eşliğinde hareket, müzikli öykü oluşturma gibi etkinliklerden oluşur.

Bu bölüm bittikten sonra anne-babaların görüşleri alınır.

Erken Çocukluk Eğitiminin Önemi

Erken çocukluk yılları, yaşamın en kritik dönemlerinden biridir. Bu süreç, kişiliğin temellerinin atılması, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması ile bireyin yaşamına doğrudan etki etmektedir. Bu nedenle, yaşamın ilk yıllarında, çocuğun içinde bulunduğu fiziksel ve sosyal çevrenin onun gelişmesinde çok önemli rolü vardır. Bu çevrenin tesadüflere bırakılmayacak kadar ciddi, bilimsel ve sistematik bir organizasyonla yani eğitim ile yönlendirilmesi gerekir.

Eğitimin en önemli amaçlarından biri, hatta en önemlisi bireyin içinde bulunduğu ortama dengeli bir şekilde uyum sağlamasının gerçekleştirilmesidir. Bu uyumun sağlanmasına esas olacak sağlam temellerin erken çocukluk döneminde atılması gerektiği tartışılmaz bir gerçektir. Bu bakımdan "Erken Çocukluk Eğitimi" hayati bir önem taşımaktadır.

Aileler de Erken Çocukluk Yıllarında Eğitime Katılmalıdır

Doğum öncesi dönemden başlayarak ilkokul eğitiminin başladığı yıllara kadar devam eden erken çocukluk dönemi, gelişimin oldukça hızlı olduğu bir süreçtir. Bu süreçte çocuk, aile, akran, arkadaş, toplumun diğer bireyleri ve okulla karşılaşmaktadır. Çocuk, beceri ve alışkanlıklarını, içinde bulunduğu bu ortamlarda kazanabilmektedir. Bu nedenle, çocuğun istendik şekilde eğitilebilmesi için ailelerin de doğru bilgi ve uygulamalara sahip olması gerekmektedir. Ailelerin çocuk eğitiminde yetkin olmaları ve okul ortamında sunulan eğitimi doğru şekilde destekleyebilmeleri ancak erken çocukluk eğitimine katılmaları ile söz konusu olabilir. Çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgilenen ve doğru uygulamaları kazanan aile bireyleri hem okul ortamında hem de çocukla buldukları her ortamda çocuğun gelişimine olumlu katkılar sağlayabilmektedirler.

Erken yaşlarda başlayan eğitim, çocuğun gelişimi için çok önemlidir. Bebeklik döneminden itibaren sunulan nitelikli kreş ve anaokulu ortamları bu yüzden değerlidir. Aileler, olanakları ölçüsünde çocuklarının bu ortamlara katılımını sağarlarsa, çocuğun kazanımı artar.

Çocuğun başarısında ailenin desteği önemlidir. Erken çocukluk eğitim dönemi, okul ile aile arasında paylaşılan bir sorumluluktur. Okulda verilen eğitim, evde desteklenirse, devamlılık sağlanmış olur ve çocuğun başarısı katlanarak artar.

Ailelerin, erken çocukluk eğitim kurumlarında pek çok etkinliğe katılmaları beklenmektedir. Aileler, öğretmenin rehberliği ve denetiminde, istek, bilgi ve becerileri doğrultusunda, etkin bir şekilde eğitime katılabilirler. Eğitime katılım sürecinde, öğretmen öncelikle ailelerin ilgi, bilgi ve ihtiyaçlarını belirler. Aile bireylerini ve aile ortamını eğitim amacı ile tanıdıktan sonra gerekli gördüğü konularda onların eğitim almasına yardımcı olur. Okul ortamında eğitime katılmaya hazır hale gelen aileler için günlük eğitim akışında ve eğitim ortamında uygun hazırlıkları yapar.

Yapılan ön hazırlık ve eğitim ile aileler oyuncak, kukla, kitap gibi eğitim araçları hazırlayabilirler. Aileler; alan gezileri ve açık hava etkinliklerinde çocukları gözetim altında bulundurabilirler; sosyal organizasyonlarda görev alabilirler; dinlenme, beslenme gibi rutinlerde ve eğitim ortamını hazırlamada öğretmene yardım edebilirler; oyun, Türkçe, müzik, matematik, fen, sanat, okuma-yazmaya hazırlık gibi eğitim etkinliklerini öğretmen rehberliğinde uygulayarak programa etkin bir katılım sağlayabilirler.

Aileler, okulda öğretmenin rehberliği ve denetimi ile eğitime katıldıkları gibi, okul dışında da çocuklarına gösterdikleri doğru uygulamalarla eğitime katılmaktadırlar. Ailelerin okul dışında eğitime katılmaları, öğretmenin desteği ve eğitimi ile istendik düzeyde olmaktadır. Bu amaçla öğretmen, ailelere çocuk gelişimi, eğitimi ve bu konuda kullanılacak araç-gereçleri hazırlama, temin etme konularında bilgi ve uygulamalara yönelik eğitimler vermektedir. Öğretmenin sunduğu bu eğitimlerden yararlanan aileler, çocukları ile doğru iletişim kurarak, doğru davranış geliştirme stratejilerini uygulayarak, her durum ve ortamda çocuğun tüm gelişim alanlarını destekleyerek, öğretmen ile düzenli bilgi alışverişinde bulunarak çocuğun eğitimine önemli katkılar sağlamaktadırlar.

Aile Eğitim Programlarına Katılım

Sağlıklı çocuk yetiştirme konularında daha fazla bilgi almak isteyen anne-babalar, ücretsiz aile eğitim kurslarına katılabilirler. Daha bilinçli anne-baba olmak için, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü "0-18 Yaş Aile Eğitim Programı" çerçevesinde dört farklı yaş grubu için eğitim programları hazırlamıştır. Bu programlar;

- 0-3 Yaş Aile Eğitim Programı
- 3-6 Yaş Aile Eğitim Programı
- 7-11 Yaş Aile Eğitim Programı
- 12-18 Yaş Aile Eğitim Programı'dır.

Bu programlara; aileler ve bu yaş grubundaki çocuklara bakım verenler, hamileler, çocuk sahibi olmayı düşünen kişiler katılabilir.

14 hafta boyunca haftada bir gün 3 saat yüz yüze eğitim verilen bu programlar aracılığıyla, aile içi ve çocukla iletişim, sağlık, beslenme, çocuk hakları, çocukta olumlu davranış geliştirme yöntemleri, gelişim alanları ve desteklenmesi gibi pek çok konuda ailelere destek verilmektedir.

0-3 ve 3-6 Yaş Aile eğitim programları kapsamında çocukların gelişimlerini desteklemek amacıyla çocuk eğitim materyalleri hazırlanmıştır.

Çocuk eğitim materyalinde yer alan etkinlikler önce ailelerle birlikte sınıf ortamında yapılmaktadır. Aileler daha sonra bu etkinlikleri çocuklarıyla birlikte bir hafta boyunca evde gerçekleştirmektedirler.

DEĞERLENDİRME ETKİNLİĞİ: "Afiş Hazırlayalım"

Katılımcılardan sınıfta dolaşmaları istenir. Grup serbestçe yürürken "dur" denir. Herkes en yakınındaki üç kişi ile dörder kişilik gruplar oluşturur. Gruplardan "okul öncesi eğitimin önemini" vurgulayan birer afiş hazırlaması istenir. Hazırlanan afişler sergilenir. Her grup afişlerini büyük grupta açıklar.

İlk ve ikinci hafta anne-babalarla yapılabilecek örnek etkinlikler:

Sınıfın Tanıtımı: İlk gün anne-babalar karşılanır. Öğretmen kendisi hakkında bilgi verir. Hangi okuldan mezun olduğunu, kaç yıldır çalıştığını anlatır. Ailelerle beraber okul gezilir. Okuldaki sınıflar, öğretmenler odası, idare odaları, tuvaletler, bahçe... velilerle birlikte gezilir. Gerekli bilgiler verilir. Sonrasında çocuklarının eğitim göreceği sınıf tanıtılır. Oyuncaklar, merkezler gösterilir. Çocukların evde oynamayı sevdikleri şeyler, velilerin okula gönderebilecekleri malzemeler (oyuncak, minder vb.), velilerin küçükken oynadıkları oyunlar ve oyuncaklar hakkında konuşulur. Çocukluk anılarını anlatmaları (birkaç kişi) istenir. Hatırladıkları bir oyun birlikte oynanabilir. Oyunun önemine değinilir.

Ailelerin Tanışması: Velilerle bir çalışma yapılır. Örneğin sanat etkinliği olabilir. Ailelerden, kendi ailelerinin resmini yapmaları istenir. Bunu çöp adam şeklinde de yapabilirler. Ardından velilerin kendilerini tanıtmaya çalışması (topla ya da yumakla), kim kimin eşi (anne-baba geldiyse) çalışması, meslekleri ile ilgili çalışmalar (veliler yürürler karşılıklı konuşmaları tokalaşır bir süre sohbet ederler. Adları, meslekleri, çocukları gibi konularda karşılıklı konuşmaları istenir). Bu çalışmanın ardından velilere kâğıtlar dağıtılır. “Kimdir bu?” çalışması yapılır. Sorularda konuşulan şeylere yönelik ipuçları vardır. Daha sonra daire olunur. Bir ebe seçilir. Ebe ortada durur. İlk yönergeyi öğretmen verir. Yönergeye uygun kişiler yer değiştirirken ebe onlardan birinin yerini kapmaya çalışır. Örneğin; “çocukken abisinin- ablasının elbisesini giyenler, bahçeden meyve çalanlar, annesinden azar işitenler, kardeşiyle kavga edenler, ağaçtan düşenler, küçükken anasının yanında okuyanlar (ortada kalan yönergeyi veriyor). Sonrasında ‘öğretmen olanlar’, ‘iki çocuğu olanlar’... gibi yönergeler verilerek yer değiştirirlerken ebe onların yerini kapmaya çalışır. Bu çalışma ile velilerin birbirini tanımasını sağlar.

4.2. OTURUM 2: ANNE BABA TUTUMLARI

- Sunuma başlamadan önce ısınma etkinliği uygulanır.
- Oturumun amacı ve içeriği açıklanır.
- Konu hakkında bilgi verilir ve etkinlikler uygulanır.
- Oturumun tamamlanmasının ardından oturum değerlendirilir.

KONUNUN ADI	ANNE-BABA TUTUMLARI
AMAÇ	Katılımcıların anne-baba tutumları konusunda bilgilendirmek ve olumlu anne-baba tutumlarının önemini vurgulamaktır.
İÇERİK	Anne-Baba Tutumları <ul style="list-style-type: none">• Otoriter Tutum• İlgisiz Tutum• Aşırı İzin verici Tutum• Tutarsız Tutum• Aşırı Koruyucu Tutum• Mükemmeliyetçi Tutum• Demokratik Tutum Ailelere Öneriler
YÖNTEM VE TEKNİKLER	Örnek Olay, Tartışma, Soru-Cevap, Anlatım, Yapışkan Not Kağıtları
DEĞERLENDİRME	Ebeveynlerin Öz Değerlendirmesi

İSİNMA ETKİNLİĞİ: “Zaman Makinesi”

Eğitimci katılımcılardan daire şeklinde oturmalarını ister ve onlara “Şimdi küçük bir oyun oynayacağız” der. Ardından katılımcılardan gözlerini kapatmalarını ve onu dinlemelerini ister. “Bir zaman makinesine biniyorsunuz ve kendinizi 15 yıl sonrasında buluyorsunuz? Neler değişmiş? Nerede yaşıyorsunuz? Çocuğunuz nasıl bir yetişkin olmuş? Ne iş yapıyor? Nasıl kişilik özellikleri sergiliyor?” soruları ile katılımcılardan fikirleri alınır. Alınan yanıtların ardından katılımcılara “Hepimiz çocuğumuzun; sağlıklı iletişim kurabilen, özgüvenli, kendi ayakları üzerinde durabilen bir birey olmasını isteriz.” denir. Daha sonra katılımcılara aşağıdaki sorular sorulur:

- “Peki, hangi çocuk yetiştirme biçimi bu hedeflere ulaşmamıza yardımcı olur?”
- “Çocuklarımız için istediğimiz bu ise, bunu başarabilmemiz için nasıl davranmalıyız?”

Katılımcıların yanıtları birlikte değerlendirilir.

ANNE-BABA TUTUMLARI

Aile çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yerdir. Kişilik gelişiminde ailenin çok önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Çocuğun aile ortamında olumlu kişilik özellikleri geliştirmesi, iyi bir eğitim alması ve bütüncül olarak gelişimi için ailenin çocuğa karşı sergilediği tutumlar çok önemlidir. Çocuğun tutarlı davranışlar göstermesi, kendi kendine yeten bir birey olması, özerk davranması, sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilmesi için anne ve babasıyla sağlıklı ilişkiler kurması gerekmektedir. Bu da aile tutumlarıyla ilişkilidir. Aile bireyleri çocuklarına sağlıklı tutumlar sergilemelidir. Anne baba tutumları bir takım faktörlerden etkilenebilir. Anne babanın kişilik özellikleri, yetiştikleri çevre ve sosyo-kültürel yapıları gibi faktörler çocuk geliştirme tutumlarını etkileyebilir. Örneğin; anne babanın kendi çocukluklarında olumsuz tutumlarla karşılaşmaları kendi çocuklarına da olumsuz tutum sergilemelerine neden olabilmektedir.

Anne-baba tutumları genel olarak Şu Şekilde sıralanabilir:

1. Otoriter Tutum: Bu tutumu benimseyen anne babalar, aşırı kontrollüdür ve çocuklarıyla etkileşimlerinde daha az sıcak ilişkiler kurarlar. Çocuğun gelişim düzeyini ve isteklerini dikkate almadan, ondan kendilerinin uygun gördüğü gibi davranmalarını isterler. Otoriter ailelerde, kurallar katı bir şekilde uygulanır ve itaate önem verilirken çocukla ikili iletişime girilmemesine dikkat edilir. Ailenin istediğı davranışlar yerine getirilmediğinde çocuk cezalandırılır. Böyle bir ortamda büyüyen çocuk, öfke ve kızgınlık gibi duygularını açıkça belirtemez. Otoriter tutuma sahip ailelerin çocukları *daha bağımlı ve daha zayıf ilişkilere sahip* olabilirler. Bu tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar *daha itaatkar ve saldırgan olma* eğilimdedirler. Bu ailelerde yetişen bireylerde, tedirginlik, stres, mutsuzluk, kararsızlık ve özgüven eksikliği görülebilir.

2. İlgisiz Tutum: İlgisiz anne-babalar çocuğun isteklerine karşı herhangi bir sınırlama getirmezler ve onun istek ve gereksinimlere karşı kayıtsız davranırlar. Çocuklarını önemsemezler ve onların ihtiyaçlarını görmezden gelirler. Bu ailelerde yetişen çocuklar zamanla olumsuz davranışlar göstermeye başlarlar. Sevgisiz ortamda büyüyen çocuk, dikkat çekmeye ve çevreye varlığını ispatlamaya çalışır. Bu tutuma sahip ailelerin çocukları, saldırgan, iletişim sorunları yaşayan ve özgüveni düşük bireyler olabilirler.

3. Aşırı İzin Verici Tutum: Ailelerin çocuklarına karşı hoşgörölü davranmaları, çocukların kendine güvenen, yaratıcı ve sosyal bir birey olarak yetişmesinde destekleyici olmasına rağmen aşırı derecede hoşgörölü çocukta olumsuz davranışlara yol açabilir. Bu tür anne babalar, çocuklarının isteklerine karşı mantıklı olmasa bile yerine getirirler ve anne babaların isteklerinden çok çocuğun istekleri ön plana çıkar. Çocuğa herhangi bir sınır konulmaz ve sınırsız özgür olabilecekleri bir ortam yaratılır. Bu duruma genellikle tek çocuk olanlarda ya da geç doğumla dünyaya gelenlerde daha sık rastlanır. Çocuğun hatalı davranışları hoşgörölü ile karşılanır ve kabul görür. Çocuk, ailede söz sahibi kişi konumundadır. İzin verici tutumu benimseyen ailelerde nadiren disiplin uygulanır. Çocuğun böyle bir ortamda yetiştirilmesi çocuğun daha bağımlı birey olmasına ve sosyal açıdan daha az sorumluluk almasına neden olabilir. Bu tutumla yetişen çocuklar sosyal gelişim ve özdenetim konusunda daha fazla sorun yaşarlar. Aşırı izin verici tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar doğruyu yanlış ayırt etmede sorun yaşayan bireyler olabilirler.

4. Tutarsız Tutum: Anne babalar için çocuklarına tutarlı davranmak bazen güç olabilir. Bu yüzden bazı aileler çocuklarının eğitiminde tutarsız davranırlar. Bu tutuma sahip aileler, aşırı hoşgörölü davranış ile otoriter tutum arasında gidip gelirler. Çocuğun yaşadığı toplum içinde onaylanan ve onaylanmayan davranışları öğrenmesi gerekir. Tutarsız tutumu benimseyen ailelerde onaylanan davranışın ne olduğu çocuk tarafından anlaşılmadığı için sorun yaşanır. Tutarsız tutumu benimseyen ailelerde aynı çocuk için ebeveynlerden birinin doğru bulduğu davranışı diğer yanlış olarak değerlendirmektedir. Çikolata yemek isteyen bir çocuğa annenin izin vermesi durumunda babanın onay vermemesi buna örnektir. Bunun yanında aynı ailenin üyesi olan diğer çocuklara ebeveynler farklı tepkiler vermektedir. Büyük çocuk için farklı, küçük çocuk için farklı ya da kız çocuk için farklı, erkek çocuk için farklı uygulamalar, çocuğun kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar, karar vermekte zorlanan, diğer insanlara güven duyamayan, dengesiz, tutarsız, aşırı isyankâr ya da boyun eğici bireyler olarak yetişebilirler.

5. Aşırı Koruyucu Tutum: Ailelerin bir görevi çocukları koruma ve kontrol etmek olsa da bu durum çocuğun sağlıklı gelişimini engellemeyecek düzeyde olmalıdır. Koruyucu tutuma sahip aileler, çocuklarını aşırı derecede korur ve kontrol ederler. Çocukların yapabileceği pek çok şey, anne baba tarafından yapılır ve böylece çocukların kendi deneyimleri yoluyla öğrenmeleri engellenir. Koruyucu tutum altında yetişen çocuklar kendisini savunamayan, karar verme becerileri gelişmemiş ve kendi işini yapamayan kişiliğe sahip olabilirler.

6. Mükemmeliyetçi Tutum: Bu tutuma sahip anne babalar, yaşantıları boyunca ulaşamadıkları amaçlara kendi çocuklarının potansiyellerine bakmadan ulaşmalarını beklerler. Çocuklarından beklentileri yüksektir ve çocuklarının hata yapmalarını kabullenemezler. Mükemmeliyetçi tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar, bu ağır beklentiler altında ezilerek, sağlıklı bir kişilik geliştiremeyebilirler. Bu çocuklar hayatlarında hep başarıya yönelik çabalarlar ve istedikleri seviyeye ulaşamadıklarında hayal kırıklığı yaşarlar. Mükemmeliyetçi anne-babaların çocukları kendilerini çoğu zaman beceriksiz hissederler. Ailesinin beklentilerini bir türlü karşılayamayan çocuk kendinin değersiz ve başarısız olduğunu düşünür.

ETKİNLİK 1: “Tutumları Bulalım”

Eğitimci iki farklı renk büyük boy kartonu duvara veya tahtaya yapıştırır. Kartonlardan birine “demokratik tutum”, diğer kartona “diğer tutumlar” başlıklarını yazar. Katılımcılara farklı davranış cümleleri yazan kağıtları dağıtır. Onlardan bu davranışların hangi gruba girdiğini belirlemeleri ve ilgili kartonun altına yerleştirmelerini ister.

Katılımcılara verilebilecek örnek cümleler:

- Çocuğun gereksinimlerine kayıtsız kalır.
- Çocuğun bütün işlerini yapar.
- Çocuğun bir gün kabul ettiği davranışını diğer gün kabul etmez.
- Aşırı kontrollüdür.
- Çocuğu aşırı serbest bırakır.

- Çocuğu aşırı derecede korur.
- Çocuğun gelişim düzeylerini dikkate almaz.
- Çocuğun istekleri ön plandadır.
- Anne çocuğa izin verirken baba karşı çıkar.
- Çocuğun fikirlerine değer verilir.
- Ailedeki kurallar kesindir ve sorgulanamazlar.
- Çocuğun hata yapmasına tahammül edemezler.
- Çocuk ağır beklentiler altında ezilir.
- Çocuğun gelişim düzeyine uygun sorumluluklar verilir.

Katılımcılar kartları ilgili kartonlara yerleştirdikten sonra önce diğer tutumlar başlığı altındaki cümleleri okurlar. Daha sonra demokratik tutum altındakileri okuyup tartışırlar.

6. Demokratik Tutum: Anne-baba tutumları arasında en sağlıklı olan bu tutumda çocuklara *hoşgörülü, güven verici ve destekleyici* yaklaşım benimsenir. Bu tutuma sahip anne babalar, çocuklarına sıcak davranır ve koşulsuz saygı ve sevgi gösterirler. Çocukların her durumda düşüncelerini belirtmelerini ve paylaşımlarını desteklerler. Anne babaların davranışları, birbiriyle tutarlı ve kararlıdır. Demokratik tutuma sahip anne babalar her çocuğun kendine özgü bir gelişim kapasitesi olduğunu bilir ve ona uygun davranırlar. Çocuklarından gelişimlerine uygun düzeyde olgun davranmalarını beklerler. Aileler çocukları ile ortak etkinliklerde bulunurlar ve onlara sorumluluk verirler; gerekli durumlarda desteklerler. Demokratik ailelerde özerk davranışların desteklenmesine dikkat edilir. Çocuğun kendini ifade etmesine ve özdenetim kazanmasına katkı sağlayacak ortamlar sunulur. Demokratik tutuma sahip ailelerin çocukları sosyal ve duygusal anlamda daha yeterlidirler ve diğer bireylerle daha çok işbirliği içerisindeydirler. Bu tutuma sahip ailede yetişen çocuklar, kendine güvenen, uyumlu, yaratıcı, bağımsız, sorumluluk sahibi, insanlara güvenebilen ve sevilen bireyler olarak yetişirler.

ETKİNLİK 2: “Durum Kartları”

Katılımcılardan gruplara ayrılmaları ve eğitimci tarafından gösterilen resimdeki durumu farklı anne baba tutumlarına göre tahmin etmeleri istenir.

Durum 1:

“Çocuk, annesinin dolaptan çıkarıp hazırladığı, temiz kıyafetleri giymek istememektedir. Israrla kirli olan mavi gömleğini giymek istemektedir. Anne, temiz gömleği giydirmeye çalıştığında, çocuk karşı koyarak kendini yerden yere atmaktadır. Anne çaresizce çocuğa bakmakta ve ne yapacağını bilememektedir”

Resim gösterilip durum açıklandıktan sonra, grup üçe ayrılır. Bir grup “Otoriter tutumu” diğeri “Aşırı izin verici tutumu” üçüncüsü “İlgisiz tutumu” benimseyen ailenin tepkilerini kendi grup üyeleriyle tartışırlar. Daha sonra her grup görüşlerini diğere gruplara anlatır.

- Otoriter tutumu benimseyen bir anne baba bu duruma ne tepki gösterir?
- Aşırı izin verici tutumu benimseyen bir anne baba bu duruma ne tepki gösterir?
- İlgisiz tutumu benimseyen bir anne baba bu duruma ne tepki gösterir?

Durum 2:

“Çocuk, üç yaşındadır. Ailesiyle yemeğe lokantaya gitmişlerdir. Anne ve baba titiz ve kurallıdır. Çocuk, kazara içeceğini yemeğinin içine devirir.”

Eğitimci durum kartını gösterdikten sonra katılımcılara aşağıdaki soruları yöneltir.

- Mükemmeliyetçi tutumu benimseyen anne ve baba ne tepki gösterir?
- Demokratik tutumu benimseyen anne ve baba ne tepki gösterir?

Durum 3:

Eğitimci, gazete, dergi ya da fotoğraflardan hazırladığı durum kartlarını katılımcılara dağıtır. Her gruba farklı durumu yansıtan bir kart verilir. Katılımcılardan kendilerine verilen fotoğraftaki görüntüye bakarak her anne baba tutumu için birer cümle bulmaları istenir. Yanıtlar hep beraber tartışılır.

Eğitimciye Not: Katılımcıların Durum 3'te farklı gruplar oluşturmaları sağlanarak diğer katılımcılarla da iletişiminin sağlanması önerilmektedir.

AİLELERE ÖNERİLER

Ruhsal ve sosyal açıdan sağlıklı bireyler yetiştirmeleri için anne ve babaların çocuklarına yönelik davranışlarında dikkat etmesi gereken noktalar şu şekilde özetlenebilir:

- Çocuklar, kimse ile **kıyaslanmamalıdır**. Örneğin “Ablan ne kadar temiz, sen niye bu kadar üstünü kirletiyorsun” ya da “Arkadaşın Ezgi çok uslu ama sen çok yaramazsın” şeklinde yapılan kıyaslamalar çocuğun benlik algısını olumsuz yönde etkileyebilir.

2. Çocuk **koşulsuz** sevilmelidir. Anne ve babanın sevgisi bir koşula bağlı olmamalıdır. “*Şu davranışı yaparsan seni severim, şunu yapmazsan seni sevmem*” şeklindeki ifadeler veya davranışlar çocuğun ruh sağlığını olumsuz yönde etkiler.
3. Çocuğun olumsuz davranışları yerine **olumlu davranışları** ön plana çıkarılmalıdır.
4. Çocuklara **birer birey olarak** saygı gösterilmelidir. Anne-baba çocuklarını, kendinin küçük bir kopyası olarak düşünmemeli ve onların farklı kişilik özelliklerine sahip olduğunu kabul etmelidir.
5. Çocuğun **duygularını rahatlıkla ifade edebileceği ortamlar** sağlanmalıdır.
6. Çocuklara, **gelişim düzeylerine uygun kurallar** konulmalı ve bu kuralların gerekçeleri açıklanmalıdır. Örneğin “Yemeğini bitirmelisin çünkü iyi beslenmek bizi hastalıktan korur” gibi...
7. Çocuklara günlük yaşamda, **karar verme davranışı kazanabilmeleri** için ortamlar sağlanmalıdır.
8. Çocukların günlük yaşamlarında **problem çözme becerileri** geliştirmeleri desteklenmelidir.
9. Aile bireyleri tarafından çocuklara kendi evlerinde **rahat ve mutlu** hissedecekleri ortamlar sağlanmalıdır.
10. Aileler çocuklarına **nitelikli zaman** ayırmalıdır. Ayrılan zamanın niceliği değil niteliği önemlidir. Çocuğun sadece yanında bulunmak yeterli değildir. Önemli olan onunla göz teması kurarak, sohbet ederek ve gelişimlerini destekleyecek etkinlikler yaparak vakit geçirmektir.

Eğitimciye Not: Katılımcılara nitelikli zaman geçirme ile ilgili olarak oyun ve oyuncaklar ve resimli çocuk kitapları oturumları konusunda bilgilendirme yapılmalıdır.

11. Gelişimine uygun etkinliklerde **bağımsız davranış gösterme fırsatı** sunulmalıdır.
12. Çocuklara **gelişimlerine uygun sorumluluk** verilmelidir. Örneğin, akşam yemeği için masa hazırlamada çocuktan peçeteleri yerleştirmesi veya masa örtüsünü sermede yardım etmesi istenebilir.

DEĞERLENDİRME ETKİNLİĞİ : “Nasıl Bir Ebeveynim?”

Katılımcılara kendi çocuk yetiştirme tutumlarını nasıl gördükleri sorulur. Anne ya da baba kendi tutumunu ve eşinin tutumunu nasıl gördüğünü yazar. Tablonun en altına her ikisinin nasıl bir tutum sergilediklerini yazmaları istenir.

Formu Dolduranın Adı Soyadı:		
Annenin tutumu		
Babanın tutumu		
Ailenin genel tutumu		

4.3. OTURUM 3: OLUMLU DİSİPLİN

- Sunuma başlamadan önce ısınma etkinliği uygulanır.
- Oturumun amacı ve içeriği açıklanır.
- Konu hakkında bilgi verilir ve etkinlikleri uygulanır.
- Oturumun tamamlanmasının ardından değerlendirme yapılır.

KONUNUN ADI	OLUMLU DİSİPLİN
AMAÇ	Katılımcıları disiplin kavramı, disiplinin ilkeleri, olumlu davranış oluşturmada kurallar ve özdenetim kazandırma konularında bilgilendirmek.
İÇERİK	Olumlu Disiplin <ul style="list-style-type: none">• Disiplin Kavramı• Disiplin İlkeleri• Çocukta Olumlu Davranışı Geliştirmede Kuralların Belirlenmesi• Olumlu Disiplin İçin Dikkat Edilecek Noktalar• Çocuğun Özdenetim Kazanması
YÖNTEM VE TEKNİKLER	Cümle Tamamlama, Anlatım, Soru-Cevap, Kuralı Tahmin Et, Yapışkanlı Not Kâğıdı, Rol Oynama, Tuğla Duvarı
DEĞERLENDİRME	Oyun Kartları

ISINMA ETKİNLİĞİ: “Kuralı Tahmin Et”

Katılımcılar daire biçiminde oturur. Katılımcılara bir ısındırıcı oyun oynanacağı söylenerek gönüllü bir katılımcı seçilir. Gönüllü olan katılımcı dışarı çıkar. Eğitimci bir konuda grupta tartışma ortamı oluşturacağını ve konuşma sırasında belirlenen kuralı gönüllünün bulmaya çalışacağını söyler. Grup üyeleri ile bir kural belirlenir. Belirlenen kurallar şu şekilde olabilir “Herkes konuşmaya başlamadan önce öksürür veya kulağını kaşır” gibi. İçeri giren gönüllü katılımcı grubun belirlediği kuralı tahmin etmeye çalışır. Gönüllüden kuralı birkaç dakika içinde tahmin etmesi istenir.

Eğitimciye Not: Katılımcılara kuralı uygularken tutarlı bir şekilde hareket etmeleri hatırlatılmalıdır.

Disiplin Kavramı

Disiplin kavramı genellikle gerçek anlamının dışında değerlendirilmekte ve çocuğun olumsuz davranışına tepki olarak cezanın kullanımı olarak algılanmaktadır. Oysa disiplin çocuğun davranışlarına katı sınırlar koymak ve onu her yönden kontrol altına almak değil, kendi davranışlarının sonuçlarını kabul etmesi, sorumluluklar alması ve öz denetim geliştirmesine yardımcı olmaktır. Disiplin çocuğun olumlu davranışları ve alışkanlıkları öğrenmesini desteklemektir. Disiplin aile içerisinde denge ve düzenin oluşturulmasında önemli rol oynar. Ailelerin disiplin konusunda dikkat etmeleri gereken en önemli nokta etkili bir disiplin oluşturabilmenin ilk koşulunun ebeveyn ile çocuk arasında olumlu iletişimin sağlanması olduğudur.

Disiplinin İlkeleri

Kararlılık: Anne-baba, çocuğun uyması gereken kurallar konusunda kararlı olmalıdır. Kuralların gerekçeleri çocuğa açıklanmalı ve isteneni yapması beklenmelidir. Kararlı bir tonda sunulan istekler, çocuk tarafından genellikle dinlenir.

Kesinlik: Anne-baba çocuğa koyduğu kurallar konusunda kesin tavırlar sergilemelidir.

Sürekliлик: Disiplinde önemli bir ilke de sürekliлиktir. Ebeveynler kurallar konusunda farklı zamanda farklı uygulamaları onaylamadıklarını belirtmeli ve tutarlı olmalıdırlar.

Sakinlik: Kurallara uyma sırasında yaşanan çatışmalarda ebeveynler sakinliğini korumalı ve çocukla sonu gelmeyecek tartışmalara girmemelidir.

Ödüllendirme: Çocuklar uygun davranışın öğrenilmesinde olumlu dönütler almak isterler. Aileler çocuğun olumlu davranışını desteklemeli ve beğendiklerini övgü içeren sözcüklerle ifade etmelidirler. Çocuğa onaylanan davranışlarından sonra hep maddi ödül verilmesi onda yaptığı her olumlu davranıştan sonra maddi ödül beklentisine yol açar. Bu da özdenetimin gelişimini geciktirebilir.

ETKİNLİK 1: “Ödül Çarşısı”

Katılımcılara yapışkanlı not kâğıtları dağıtılır. Onlardan her bir kâğıda çocuklarını ödüllendirmede kullandıkları yöntemleri yazmaları istenir. Oluşan notlar toplanır. Tahtaya “Maddi Ödüller” ve “Sosyal Ödüller” başlıkları yazılır. Katılımcıların yazdıkları notlar gruplandırılır, başlıkların altına yapıştırılır.

Etkinliğin sonunda katılımcılara “Sosyal ödüllerin yararları neler olabilir” sorusu sorulur ve yanıtlar dinlenir. Sosyal ödüllerin yararları vurgulanır.

ETKİNLİK 2: “Kurallar Kimin İçin?”

Katılımcılar dört gruba ayrılır. Her gruba birer kâğıt kalem verilir. İki gruptan çocukken her zaman uydukları kuralların bir listesini hazırlaması, diğer iki gruptan da genellikle uymadıkları kuralların bir listesini oluşturması istenir. Katılımcıların oluşturdukları listeler büyük grup ile paylaşılır.

Paylaşımlardan sonra aşağıdaki sorular çerçevesinde kurallar tartışılır.

- “Çocukken hangi kurallara uymanız bekleniyordu?” “Neler hissediyordunuz?” denir ve yanıtlar dinlenir.
- “Çocukken uymadığımız kurallar nelerdi?” “Bu kurallar karşısında ne hissediyordunuz?” Yanıtlar tahtaya yazılır ve kuralların neden konulduğu tartışılır.
- “Size konulan kurallar ile sizin çocuğunuza koyduğunuz kuralları karşılaştırınız ve tartışınız” denir.

Çocukta Olumlu Davranışı Geliştirmede Kuralların Belirlenmesi

Çocuğun olumlu davranışları edinebilmesi bir takım kurallar yolu ile olur. Çocuklar belirlenen kuralların gerekçelerini bilmek isterler. Bu olayları anlamlandırmalarını sağlar. Ailede kurallar uygulanırken dikkat edilmesi gereken noktalar aşağıda özetlenmektedir.

- **Kuralların sayısı sınırlı olmalı ve kesinlikle uygulanmalıdır.** Kuralların değişmezliği vurgulanmalı ve değiştirilmesi gereken durumda gerekçeleri açıklanmalıdır. Bu kuralların herkes için geçerli olduğu belirtilmelidir. Örneğin; “Bu evde hiç kimse diğerine kötü şeyler söyleyemez.” gibi.

- **Kurallar mantıklı olmalı ve çocukların uyabileceği düzeyde olmalıdır.** “Etrafta başkaları varken ağlama.” veya “Büyüklerinle birlikteyken haklıysan bile itiraz etme.” gibi kurallar makul olmadıkları gibi, çocuğun gelişimine de yardımcı olamazlar.
- **Kurallar, çocuktan ne beklediğimizi açıkça ortaya koymalı ve onu yönlendirmelidir.** Bir şeye “Hayır” dendiğinde neden “Hayır” dendiği açıklanmalı ve değişik **seçenekler sunulmalıdır.**
- **Kurallar mümkün olduğu ölçüde olumlu kelimelerle ifade edilmelidir.** Örneğin; “Oyuncak araban çalışmadığında onu fırlatma” diyerek çocuğa yalnızca ne yapması gerektiğini söyleyen olumsuz bir ifade kullanmak yerine, çocuğa ne yapması gerektiğini söyleyen olumlu ifade kullanarak “Oyuncak araban çalışmadığında çalıştırmak için babandan yardım alabilirsin” denilmelidir.
- **Kurallar, gerek anne gerekse baba tarafından tutarlı bir şekilde uygulanmalıdır.** Uygulanmadıkları takdirde çocuğun kafası karışacaktır. Çocuk, bir kural konusunda anne babasından farklı düşündüğünü fark ederse bunu istismar edecektir. Örneğin; annenin “Yatma saatin geldi” dediği sırada babanın “Biraz daha otursun” demesi gibi.
- **Çocuğa kuralların belirlenmesinde söz hakkı verilmelidir.** Bu durumda kuralları daha kolay benimseyecektir.
- **Ailenin koyduğu kurallara uyulmadığı takdirde olabilecekler çocuğa abartılarak söylenmemelidir.** Örneğin “Yemeğini yemezsen hasta olur, ölürsün” gibi.

Eğitimciye Not: Çok sayıda sıkı kural belirlenmesinin çocukların özgürlüğünü ve sağlıklı gelişimlerini etkileyeceğinin unutulmaması gerektiği vurgusu yapılmalıdır.

ETKİNLİK 3: “Dondurma Yiyebilir miyim?”

Eğitimci katılımcılar arasından gönüllü iki kişi seçer. Gönüllülerden birisi anne, diğeri ise çocuk olur. Eğitimci gönüllülerin eline rollerinin yazılı olduğu bir kağıt verir.

Çocuk: Anne dondurma alabilir miyim?

Anne: Hayır oğlum. Hasta olduğun için dondurma yemen sakıncalı.

Çocuk: Ama anne Ahmet’te hasta ama ona annesi izin verdi.

Anne: Ahmet’in dondurma yemesi senin de yiyebileceğin anlamına gelmez.

Çocuk: Anne ne oluuurrrr!

Anne: Üzgünüm. Dondurma yiyemiyorsun ama arkadaşlarınla oynayabiliyorsun.

Çocuk: Evet ama arkadaşlarım gibi ben de dondurma yemek istiyorum.

Anne: Eğer dondurma yersen sanırım uzun bir süre hastalığın geçmeyeceği için arkadaşlarınla da oynayamayacaksın.

Senaryo kaldığı yerden gönüllü iki kişi tarafından tamamlanır. Daha sonra katılımcılardan görüşler alınır ve kuralların konulmasındaki “kararlılık” ve “süreklilik” gibi anahtar kelimeler hatırlatılır.

Olumlu Disiplin İçin Dikkat Edilecek Noktalar

- Disiplin yöntem ve stratejileri çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmalıdır. Altı yaş çocuğu için etkili olan bir yöntem, iki yaşındaki bir çocuğa uygun olmayabilir.
- Ailenin disiplin tutumları ölçülü, mantıklı ve olumlu olmalıdır.
- Disiplin açısından şiddet hiçbir şekilde kullanılmamalıdır. şiddetin çocuğun kişisel ve sosyal gelişiminde olumsuz etkileri bulunmaktadır.
- Çocukların davranışlarının sorumluluklarını yklenebilmeleri için kendi başlarına kararlar almaları ve sonuçlarını yaşamalarına izin verilmelidir. Aileler her kararı kendileri vermeyip hangi kararları çocukların verebileceğini onların yaş ve gelişim düzeyine göre belirlemelidir.
- Ailede her bireyin aynı olmayacağı, bireysel olarak aile üyelerinin birbirinden farklı olacağı kabul edilmelidir. Çocuktan beklentiler ve uyulması gereken kurallar bu bireysel farklılıklar göz önüne alınarak yapılmalıdır.
- Olumlu disiplinin özdenetim oluşturmaya yönelik olması gerektiği unutulmamalıdır. Korku, utanç veya suçluluk duygusundan ziyade amaç, olumlu benlik algısı geliştirmektir.
- Etkili disiplin ancak sevgi dolu ve destekleyici bir ortamda gerçekleşir. Aileler ocuğun ihtiyaçlarına duyarlı olmalı, çocuğun anlatmak istediklerini dinlemeli ve gereksinimlerini fark etmelidir.

ETKİNLİK 4: “Birlikte Tamamlayalım”

Katılımcılara etkili disiplin ile ilgili cümlelerin olduğu kâğıtlar dağıtılır. Her cümlede bir kelime eksiktir. Bu kelime, konu ile ilgili en önemli görülen kelime olmalıdır. Katılımcılardan bu kelimeleri bulup yazmaları istenir.

Örnek cümleler:

1. Disiplin yöntemlerinin etkili olabilmesi için çocuğunuygun olmalıdır”
2. Ebeveyn çocuğun değer ve kuralları öğrenme sürecinde ona olmalıdır.
3. Çocuklar, kuralların..... bilmek isterler.
4. Disiplin açısındanhiçbir şekilde kullanılmamalıdır.
5. Ailenin disiplin tutumları ölçülü,ve olumlu olmalıdır.
6. Çocukların davranışlarının sorumluluklarını yüklenebilmeleri için kendi başlarına..... izin verilmelidir.

Eğitimci aşağıdaki yanıtları karışık olarak tahtaya yazar, katılımcılardan boşluklara doğru yanıtları yazmalarını ister.

Cevaplar:

1. Gelişim düzeyine
2. Doğru model
3. Gereksinimleri
4. Şiddet
5. Mantıklı
6. Kararlar almalarına

Çocuğun Özdenetim Kazanması

Disiplinin temel amaçlarından biri çocuğa özdenetim kazandırmaktır. Özdenetim, çocuğun kendi kendini yönetme yeteneğini kazanmasıdır. Anne ve babası yanındayken korktuğu için kurallara uyan onlar uzaklaştığında kurallara uymayan çocuklar, öz denetimlerini kazanamamışlardır. Bu nedenle çocuk, korktuğu için kurallara uymamalı kuralların değerini içselleştirerek yalnız başına iken de duruma uygun davranışları sergilemelidir.

Özdenetimi Geliştirmek İçin Yapılması Gerekenler

- **Koşulsuz Sevgi Vermek:** Sevildiğini ve değer verildiğini hisseden çocuk, çevresinde konulan kurallara uygun davranışlar sergiler. Bu nedenle anne ve babalar çocuklarını sevgilerini ve onlara değer verdiklerini bir koşula bağlamadan sunmalıdır.
- **Tutarlı Davranışlar Sergilemek:** Çocuğun aynı davranışına farklı zamanlarda farklı tepkiler vermek çocuğun bocalamasına neden olur. Bu nedenle aileler çocuklara karşı davranışlarında tutarlı olmalıdırlar.
- **İletişimde Açık Olmak:** İletişimde kullanılan kavramların çocuk tarafından anlaşılması önemlidir. Örneğin yanlış bir davranış, çocukla göz teması kurarak kesin bir ses tonu ile ifade edilmelidir. Örneğin “Gürültü yaparak babamı rahatsız etmeni istemiyorum. Zira O, çok yorgun ve dinlenmesi gerekiyor” gibi.
- **Problem Çözme Becerisi Kazandırmak:** Çocuklara problem çözme becerileri kazandırmak için; yapabileceği işlerle ilgili sorumluluk vermek, sorunlarını kendisinin çözmesi konusunda destek sağlamak, çeşitli problem durumları ve çözümleri ile ilgili örnekler sunmak gibi yöntemler kullanılabilir.

ETKİNLİK 3: “Özdenetimin Yapıtaşları”

Eğitimci anne babalara tuğla şeklinde dikdörtgen kesilmiş kâğıtlar verir. Eğitimci, bu kâğıtlardan bazılarını özdenetim kazandırmada anahtar sözcükleri yerleştirmiş, bazılarını ise boş bırakmıştır. Katılımcılardan beyin fırtınası tekniği ile çocukta özdenetim kazandırmak için yapılması gerekenleri boş kâğıtlara yazmaları istenir. Katılımcılar görüşlerini en alta yerleştirir. Eğitimci önceden yazdığı kâğıtları katılımcıların kâğıtlarının üstüne yerleştirir ve en üste özdenetim kartını şekilde görüldüğü üzere en üste yerleştirir.

Eğitimciye Not: Okuma yazma bilmeyen katılımcılara eğitimci veya diğer bir anne yardım edebilir.

DEĞERLENDİRME ETKİNLİĞİ: “Oyun Kartları”

Eğitimci aşağıdaki soru ve cevapları ayrı ayrı kâğıtlara yazar. Katılımcı sayısına göre soru cevap sayısı eşit olacak şekilde kartları karışık olarak dağıtır. Kart numarasını söyleyerek katılımcılardan ellerindeki soruyu okumalarını ister. Sonra bu sorunun cevabı elinde olan katılımcının cevabı okumasını ister. Eğitimci elindeki listeden sorulara verilen cevapları kontrol eder. Soruya verilen cevap doğru olmadığında sorunun tekrar okunmasını isteyerek gruba cevabı tekrar sorar.

1. Soru: Çocuğumuza koyduğumuz kuralları açıklamamızın ne gibi yararları vardır?

Cevap: Çocuklar nedenlerini bildikleri kurallara daha kolay uymaktadırlar. Bu nedenle çocuğa konulan kuralların nedenleri açıklanmalıdır.

2. Soru: Yetişkinler kural koyarken kuralın değişmeyeceğini nasıl ifade etmelidir?

Cevap: Konulan kuralın sınırları çok kesin olarak belirtilmelidir. Örneğin; “Sağlıklı olman için akşam dokuzda yatman gerektiğini seninle konuşmuştuk” ifadesi çocuğa kuralların değişmeyeceğine dair fikir verir. Bunun yerine “Peki bugün biraz daha geç yat” ifadesi çocukta kuralların duruma göre değişeceği inancını oluşturur.

3. Soru: Çocuğun olumlu davranışını takdir ederken nasıl ifadeler kullanmalıyız?

Cevap: Çocukla ilgilenen kişiler çocuğun davranışını açık bir dille övmeli, ne kadar beğendiğini belli etmeli, sevincini dile getirmeli ve yapılan olumlu davranışı takdir etmelidir.

4. Soru: Anne babalar kuralları uygularken nelere dikkat etmelidir?

Cevap: Anne babalar, çocuklarıyla ilgili bir konuda her zaman aynı şeyi düşünemeyebilirler. Fakat önemli olan, kuralların uygulanmasında anne babanın tutarlı davranmasıdır.

5. Soru: Kural koyarken çocuğun fikrini almanın ne gibi yararları olabilir?

Cevap: Çocuğun kurala uyması ve kuralı benimsemesi kolaylaşır.

6. Soru: Çocuklar koyulan bir kurala uymadığında ne yapılmalıdır?

Cevap: Yetişkinler kararlı tutumuna devam etmeli, çocukla tartışmamalı ve kural ile ilgili uzun açıklamalar yapmamalıdır.

7. Soru: Anne ve babaların tutarlı davranmaması çocukta ne gibi etki yapar?

Cevap: Çocuk, doğru ve yanlış davranışı anlayamadığı için bocalar.

8. Soru: Özdenetim nedir?

Cevap: Çocuğun kendi kendini yönetmesidir.

9. Soru: Olumlu disiplin nasıl bir aile ortamında gelişir?

Cevap: Olumlu disiplin sevecen, dürüst, samimi ve destekleyici aile ortamında gelişir. Bu ailede çocuk kendisine değer verildiğini bilir.

10. Soru: Olumlu disiplinde süreklilik neden önemlidir?

Cevap: Ailede konulan kuralların her durumda aynı olması çocuğun nasıl davranması gerektiğini bilmesini sağlar. Kurallar farklı durumda farklı şekillerde uygulanırsa çocuk ne yapacağını bilemez.

4.4. OTURUM 4: ETKİLİ İLETİŞİM

- Sunuma başlamadan önce ısınma etkinliği uygulanır.
- Ardından oturumun amacı ve içeriği açıklanır.
- Konu hakkında bilgi verilir ve etkinlikler uygulanır.
- Oturumun tamamlanmasının ardından oturum değerlendirilir.

KONUNUN ADI	ETKİLİ İLETİŞİM
AMAÇ	Katılımcıları etkili iletişim, kabul etme, etkin dinleme, empati kurma ve ben dilinin önemi konusunda bilgilendirmektir.
İÇERİK	Etkili İletişim <ul style="list-style-type: none">• Kabul Etme• Etkin Dinleme• Empati• Ben İletileri• İletişimde Karşılaşılan Engeller
YÖNTEM VE TEKNİKLER Birisi, Rol Oynama, Örnek Olay, Soru Cevap, Tartışma, Anlatım.
DEĞERLENDİRME	Davranış-Etki-Duygu Alıştırması, İletişim Engellerine Örnekler

ISINMA ETKİNLİĞİ: “Kim Bu?”

Bu etkinlik, katılımcıların birbirini tanımalarına yardımcı olmak amacıyla yapılır. Katılımcılara aşağıdaki listeyi içeren kâğıtlar dağıtılır. Katılımcıların birbirlerine bu listedeki özelliklere sahip bireyleri bulmaları için belli bir süre tanınır. Katılımcıların bu özelliğe uygun buldukları kişiyi kendilerine dağıtılan listeye yazmaları istenir.

Sesi güzel olan Adı.....	Tatlıyı çok seven Adı.....
Torunu olan Adı.....	Resmi güzel olan Adı.....
İyi dikiş diken Adı.....	Çok lezzetli yemek pişiren Adı.....
Yüzme bilen Adı.....	Burcu Terazi olan Adı.....
Sıcaktan nefret eden Adı.....	Soğuktan nefret eden Adı.....
Çiçek yetiştiren Adı.....	Sebze meyve yetiştiren Adı.....
Güzel dantel ören Adı.....	Gülerken kahkaha atan Adı.....
Çevresine neşe saçan Adı.....	Alışverişi seven Adı.....

Etkili İletişim

Sağlıklı iletişim, çocuğun ruh sağlığı için çok önemlidir. Çocuğun iletişim becerileri geliştirmesinde anne ve babanın rolü büyüktür. Çocukla kurulan etkili iletişim, onun kendine güveni ve çevresine saygısının gelişimi için en önemli kaynaklardan biridir. Anne ve babalar çocuklarına da konuşma ve kendini ifade etme şansı sağlayarak önce kendini “birey” olarak algılamasına ve öz güvenini kazanmasına olanak tanınmalıdır. Çocukların sağlıklı iletişim kurmaları için iletişim anne babaların bilgi ve becerilerine sahip olmaları, çocuklarını kabul edici bir tutum sergilemeleri, onları dikkatle dinlemeleri gerekmektedir.

Etkili iletişim için:

1. İletişim kurulan kişiyi olduğu gibi kabul etme,
2. Etkin dinleme,
3. Empati, (Diğer kişinin duygularını ve bakış açısını anlamak.)
4. Ben dili kullanımı gerekir.

Kabul Etme

Kişilerarası iletişimde temel ilke kabul etmedir. Kişileri oldukları gibi kendi özellikleri ile kabul etmek, yargılamadan, eleştirmeden dinlemek önemlidir. Kabul, karşıdaki kişiye değer verildiğinin bir göstergesidir. Kabul dili kullanıldığında bireyin kendi problemini ve bu problem karşısında hissettiği duyguları açıkça dile getirmesi ve problemle yüzleşerek onun üstesinden gelmesi sağlanır. Bazı ebeveynler durumu tam olarak değerlendirmeden çocuklarına “Hayır” derler. (“Hayır, onu elleme!”) gibi. Bunun yerine “Aldığın şey düşüp kırılırsa canın yanabilir” denilebilir. Kabul dili kullanıldığında çocuk, etkili iletişimin önemli bir parçasını oluşturan yapıcı konuşmayı öğrenir. Böyle bir iletişim, çocuğa kendini iyi hissettirir, duygularını ifade etmesini sağlar, benlik saygısını güçlendirir.

ETKİNLİK 1: “Kabul Dili”

Aşağıda kabul diline ilişkin bir örnek konuşma verilmiştir. Eğitimci katılımcılardan gönüllü iki kişi seçer ve senaryoyu canlandırmalarını ister.

“Çocuk yemeğini yememekte ısrar etmektedir.

Anne: Yemeğini neden yemiyorsun?

Çocuk: Yemek istemiyorum.

Anne: Canın yemek istemiyor

Çocuk: Evet yemeyeceğim çünkü kızgınım.

Anne: Bir şeye kızdın.

Çocuk: Evet çünkü bugün bana bağırdın.

Anne: Bugün aramızda geçenler seni üzmüş

Çocuk: Evet çok üzülüm bana bağırmana, o yüzden canım yemek istemiyor.

Katılımcıların senaryo konusunda fikirleri alınır.

ETKİNLİK 2: “Can Kulağı İle Dinleyelim”

Katılımcı sayısı kadar beyaz ve kırmızı küçük kartlar içi görünmeyen bir torbaya konarak katılımcılardan birer tane çekmesi istenir. Sonra aynı rengi seçenler birer grup olur. Gruplardan biri dışarı alınır ve içerideki gruba bir konu verilerek bu konuda diğer gruptan bir kişiyi ikna etmeleri istenir. Ardından dışarıdaki grubun üyesinin de aynı konuda fikrini söyleyeceği ama o kişi konuşurken içerdeki grup üyesinin etkin dinleme tekniklerini kullanmaması (Örneğin gözlerini kaçırmaması, başka şeyle ilgilenmesi, başıyla onaylamaması gibi) gerektiği söylenir. Bu kişilerin göz teması kurmadan, başka şeylerle ilgilenerek diğerini dinlemesi istenir. Dışarıdaki grubun da aynı şekilde bir konuda konuşacakları söylenir. Daha sonra konuşan kişileri can kulağı ile dinlemeleri istenir.

Etkinlik sonunda taraflar duygularını paylaşır.

Eğitimciye Not: Örnek konu olarak “Kadın-Erkek Eşitliği” “Ev İşlerinde Paylaşma” gibi konular seçilebilir.

Etkin Dinleme

İletişim denilince çoğu insanın aklına konuşmak gelir. Oysa konuşmaktan daha önemli olan dinlemektir. Etkin dinleme çocukla kurulacak iletişim tekniklerinden en etkili olanıdır. Anne babanın çocuğun söylediklerini sadece pasif bir şekilde dinlemeleri yeterli değildir. Çocuk bu durumda dinlendiğini bilir ama anlaşıldığından emin olamaz. Erken çocukluk çağında etkin dinleme için çocuğun söyledikleri, jest ve mimiklerle, baş hareketleri ile onaylanmalıdır. Çocuğun seviyesine inilerek çocukla göz teması kurulmalıdır. Etkin dinleme kullanıldığında çocuk iç dünyasını ve duygularını serbestçe ifade edebilecek, kendisinin değerli olduğunu hissedecektir.

Etkin dinleme, çocuğun sorunları üzerinde yoğunlaşmasına ve kendisinin çözümlemesine imkân sağlar. Çocuğun duyguları, ebeveynen çok farklı olsa da sabırla dinlemeli ve çocuk yargılamamalıdır. Anne ve babası tarafından dinlendiğini gören çocuk, kendisine değer verildiğini, onaylandığını ve sevildiğini düşünür. Çocuk, duygularını ifade etme olanağı bulduğundan anlaşıldığını hisseder. Böyle bir durumda da benlik saygısı ve öz güveni artar.

Etkin dinleme tekniğinin sadece çocukla iletişimde değil, tüm iletişim ortamlarında kullanılacak etkili bir teknik olduğu unutulmamalıdır.

Etkin dinleme için

- Konuşulan kişiye tüm dikkatini vermek
- Beden dili ile dinlediğini göstermek. (Örneğin, dinlenen kişi ile göz teması kurarak, ona doğru eğilerek, beden dili ile onayladığını belirtmek konuşan kişiye dinlendiğini ifade eder.)
- Konuşan kişinin sözünü kesmemek
- Konuşanın düşüncelerini ve duygularını daha iyi ifade edebilmesi için açık uçlu sorular sormak (Örneğin, “Bu oyunu seviyor musun? demek yerine “Hangi oyunları seviyorsun?” ya da “Bugün anneannene gidelim mi?” yerine “Bugün ne yapmak istiyorsun?” demek gibi)
- Konuşan kişiye doğru geri bildirim vermek (Örneğin, oyuncağını kaybeden çocuğa “Yani oyuncağını kaybetmiş olmanın seni üzdüğünü söylüyorsun” demek gibi).

Empati

İletişimde bir diğer önemli nokta empati kurabilmektir. Empati, bireyin kendini karşısındakinin yerine koyabilmesidir. Empati kurmanın bir koşulu anne babanın çocuğun duygu ve düşüncelerini doğru anlamasıdır. Empati kurulabilmesi için anne babanın empatik anlayışını çocuğa iletmesi önemlidir. Empatinin çocuğa hissettirebilmesi için birtakım empatik tepkiler verilmelidir. Jestler, mimikler ve sözel mesajlar kullanılarak empati çocuğa aktarılabilir. Empatik anlayışın kişilerarası ilişkileri düzenleme, karşıdaki duyguları anlama ve paylaşma, yardım etme gibi davranışları destekleme konusunda yararları vardır. Kişinin kendine odaklanmadan diğer bireyleri gözlemleme duygu ve düşüncelerini anlama çabası içinde olması bu yaklaşımın başarılı bir şekilde kullanılmasını sağlar. Empati, çocukların diğer bireylerle daha rahat iletişimde bulunması ve ilişkilerinin daha sıcak olması açısından rahatlık sağlar. Kendisine odaklanan, kendini merkeze alan kişiler yerine başkalarının gereksinimlerine duyarlı kişiler empati gösterebilirler.

ETKİNLİK 3: “Anla Beni”

Katılımcılardan iki kişi seçilir ve senaryoyu doğaçlama olarak canlandırmaları istenir. Bir mahallede her zaman yaşanabilecek çatışmalı bir durum ele alınır. Örneğin; bir oyuncağı paylaşamayan çocukların durumu canlandırılabilir.

“Mahallede iki çocuk, başka bir çocuğa ait oyuncak için kavga etmeye başlarlar. Çocuklardan biri oyuncağı kendisinin bulduğunu, diğeri oyuncağın sahibinin oyuncağı ona verdiğini iddia etmektedir”. Tartışma ortamı doğaçlama şeklinde sürer. Tartışmanın en yoğun olduğu dönemde katılımcılardan rolleri değiştirmeleri istenir.

Doğaçlama sonunda birbirlerinin rollerine geçtiklerinde neler hissettikleri sorulur ve empatinin önemi vurgulanır.

-“Oyuncağımız alındığında ne hissettiniz?”

-“Karşınızdaki kişinin yerine geçince nasıl duygular yaşadınız?” soruları sorulabilir.

Ben İletileri

Anne ve babaların çocukları ile sağlıklı iletişim kurabilmeleri için sen dili yerine ben dilini kullanmaları gereklidir. Sen dili karşınızdaki kişiye kızgınlığın nedenini açıklamayan mesajlar iletir. Suçlama içerdiği için karşıdaki kişiyi savunmaya yöneltir ve sorun büyür. Sen iletleri iletişimi engeller ve genellikle kızgınlık ifadeleri için kullanılır. Ebeveynler, onaylanmayan davranışlar karşısında çocuğa zaman zaman, öznesi “Sen” olan “Yapma”, “Böyle davranırsan”, “Neden böyle yaptın?”, “Bıktım senden”, “Beni kızdırıyorsun”, “Ne laf anlamaz çocuksun” gibi iletler gönderirler. Sen dili ile yapılan çocuğu küçük düşürücü ifadeler çocuk tarafından kendisinin sevilmediği ve kabul edilmediği şeklinde algılanır.

Sen dili iletişimi zorlaştırırken ben dili ile konuşmak iletişimi kolaylaştırır. Ben dili, bireyin karşılaştığı davranış ve durum karşısında kendi duygu ve düşüncelerini açıklayan ifade şeklidir. Ben mesajlarında kişi karşıdaki kişi hakkında yaptığı değerlendirmeleri paylaşmak üzere sorumluluk yüklenir. İletişimde sorunlar anlatılırken “ben dili” kullanıldığında diğer birey incitilmeden mesajlar verilmiş olur. Ebeveyn-çocuk ilişkisinde problem her zaman çocuktan kaynaklanmaz. Ana-baba da yorgun, üzgün, uykusuz, sıkıntılı, kızgın, endişeli olabilir. “Yorgunum”, “Dinlenmek istiyorum” gibi açık bir anlatımla gerçek duygunun ortaya konması “ben-iletisi”dir. Baba, gürültü yapan çocuklara “Kaybolun gözümün önünden” demek yerine “İş yerinde bugün çok yoruldu, gürültü yaptığınız zaman kendimi çok kötü hissediyorum” derse ben-iletisini kullanmış olur. Sen-iletisi, çocuğu inatlaşmaya ve isyana yöneltirken ben-iletisi karşısındakini anlamasına yardımcı olur. Ben iletisinde karşımızdakinin davranışının bizim üzerimizdeki etkisi tanımlanır. Aşağıda ben iletilerine örnek bazı cümleler verilmiştir.

ONAYLANMAYAN DAVRANIŞI AÇIKLAMA

DAVRANIŞ	DAVRANIŞIN NEDENİ	BU DAVRANIŞIN YARATTIĞI DUYGU
1. Dışarıda elimi bırakıp koşmaya başladığında	<i>aniden bir araba çıkıp sana zarar verecek diye</i>	korkuyorum.
2. Yemeğini bitirmediğin zaman	<i>sağlığın bozulacak diye</i>	üzülüyorum.

ETKİNLİK 4: “Durum Kartları”

İki kişilik gruplar oluşturulur. Her gruba durum kartları verilir. Bu durumlardan iki tanesini ben iletisine diğer ikisini ise sen iletisine çevirmeleri istenir.

Durum 1: Çocuklar, evde koşturarak oyun oynarlar. Baba bu koşturmaya sinirlenir ve çocuklara “Kesin sesinizi, gidin başımdan! Bıktım sizden” der. Katılımcılardan bu tepkiyi “ben iletisi” içerecek şekilde çevirmeleri istenir.

Durum 2: Anne bütün gün ev işleri ile uğraşmış ve çok yorulmuştur. Temizlik bittikten sonra tam dinlenmek için oturduğunda çocuk, su içmek için dolaptan bardak almak isterken bardak düşerek kırılmıştır ve mutfak cam kırıkları ile dolmuştur. Anne öfkeyle “Ne sakarsın.. Rezil ettin mutfağı.. Bütün gün yaptığım temizliği beceriksizliğin yüzünden ne hâle getirdin? Baş belası çocuk” diye bağırır.

Katılımcılardan bu tepkiyi “ben iletisi” içerecek şekilde çevirmeleri istenir.

Durum 3: Anne telefonda konuşmaktadır. Çocuk annesinden su ister, annesi ilgilenmeyince eteğini çekiştirerek “Anne, anne!” der. Anne de “Gizem, eteğimi çekerek bir şey istediğin için telefonla konuşmayı sürdürüremiyorum. Bu durum beni rahatsız ediyor ve kızıyorum.” diye kendini ifade eder.

Böyle bir tepki ben iletisi içermektedir. Katılımcılardan bu tepkiyi “sen iletisi” içerecek şekilde çevirmeleri istenir.

Durum 4: Anne ve çocuk çarşıya gitmişlerdir. Çocuk pahalı bir oyuncak görür ve onun alınması için annesine baskı yapar. Annesi alacak parası olmadığı için bunun mümkün olamayacağını söyler ama çocuk hiç dinlemez. Ağlamaya ve bağırmaya başlar. Anne “Berk, yapamayacağım şeyler için böyle tutturup ağladığın zaman çaresiz kalıyorum ve üzülüyorum” diye hissettiklerini açıklar. Böyle bir tepki “ben iletisi” içermektedir. Katılımcılardan bu tepkiyi “sen iletisi” içerecek şekilde çevirmeleri istenir.

Eğitimciye Not: Eğitimciden etkinlik için ayırdığı süreyi dikkate alarak bu durumları çoğaltması ve çalışmanın sonunda durumlar için bulunan ben/sen iletilerini büyük grup ile paylaşması beklenmektedir.

İLETİŞİMDE KARŞILAŞILAN ENGELLER

Anne babalar çocuklarını dinlediklerinde ve çocukları kendilerine bir sorunla geldiklerinde genellikle müdahale ederek soruna doğrudan çözüm yolları getirirler. Anne babanın kullandıkları bu müdahaleler iletişimin 12 engeli olarak karşımıza çıkmaktadır.

- 1. Emir Vermek, Yönlendirmek:** “Yemeğini ye, koşma, uyu” gibi nedeni açıklanmayan emirler, iletişimi keser. Çocukta korku, direnç yaratabilir ve tersine davranmaya, isyankar davranışa yol açabilir.
- 2. Uyarmak, Gözdağı Vermek:** “Eğer ağlamaya devam edersen pişman olursun!” şeklinde bir gözdağı çocukta kızgınlık yaratmaya, korku ve boyun eğmeye, isyankârlığa, ve davranışı deneyerek sonucuna denemeye yol açabilir.

3. **Ahlak Dersi Vermek:** “yapmalıydın.” şeklinde cümleler kullanılması çocukta zorunluluk ve suçluluk duyguları yaratabilir. Çocuğun durumunu savunmasına yol açabilir.
4. **Yargılamak, Eleştirmek, Suçlamak:** “Sen zaten çok yaramazsın”, “Kötü çocuk oldun” gibi ifadeler çocuğun kendisini yetersiz, değersiz ve işe yaramaz hissetmeye başlamasına yol açabilir. Bu tür cümleler kullanmak çocuğun benlik saygısını zedeleyebilir.
5. **Ad Takmak, Alay Etmek, Utandırmak:** “Yine tuvaletini bezine yaptın değil mi? ”; “Sen bebek olmuşsun!” gibi sözler çocuğun benlik değerinin zedelenmesine yol açar ve iletişimin kesilmesine neden olur.
6. **Öğüt Verme, Çözüm Getirme, Fikir Verme:** “Ben olsam bu şekilde davranmazdım.” “Neden odanı toplamıyorsun?” gibi ifadeler çocuğun kendi başına çözümler üretmesini engeller, bağımlılık veya direnme yaratabilir.
7. **İncelemek, Araştırmak, Soruşturmak:** Çocuğa sürekli olarak “Neden...?” “Kim...?” gibi soruların sorulması çocuğun hayır demesine, çocuğun kendisine güvenilmediğini hissetmesine, korku ve kaygı hissetmesine, gerçek sorununu gözden kaçırmasına neden olabilir.
8. **Mantık Yoluyla İnanırmak, Tartışmak:** “İşte bu nedenle hatalısın”, “Evet ama...” gibi ifadeler çocuğun iletişimi kesmesine, karşı koymasına, çocuğun kendisini yetersiz hissetmesine yol açabilir.
9. **Yorumlamak, Analiz Etmek, Teşhis Koymak:** “Senin derdin nedir biliyor musun?” ve “Aslında sen şunu demek istiyorsun” gibi ifadeler tehdit edici olarak algılanabilir. Çocuk kendini korumasız olarak hisseder ve endişesinden dolayı iletişimi kesebilir.
10. **Güven Vermek, Desteklemek, Duygularını Paylaşmak:** “Aldırma düzelir” “Zamanla iyi hissedersin” gibi ifadeler çocuğun yetişkin tarafından anlaşılmadığını ya da kendini kötü hissetmesinin uygun olmayacağı mesajını verebilir.
11. **Övme, Aynı Düşüncede Olmak:** “Çok haklısın” ve “Senin gibi düşünüyorum” gibi ifadeler çocuğa içtenlikten uzak olarak gelebilir ve ailenin beklentilerinin yüksek olduğunu düşündürtebilir.
12. **Konuyu Değiştirmek, İşi Alaya Vurmak, Şakacı Davranmak, Oyalamak:** “Aman boş ver ” “Hadi gel televizyon seyredelim” gibi ifadeler çocuğun sorunlarının önemsiz olduğu, savaşmak yerine vazgeçme mesajını verebilir. Çocuk sorunlarını ifade etmekten kaçabilir.

DEĞERLENDİRME ETKİNLİĞİ 1: "Ben Dili"

Eğitimci aşağıdaki iki örnek cümlenin ardından yapıldığı gibi diğer cümleleri de katılımcılara söyleyerek onlarda yarattığı etki ve duyguları “ben iletisi” şeklinde ifade etmelerini ister.

Davranış	Neden	Duygu
1. Dışarıya çıktığımızda bir şey isteyip ağladığın zaman	başkalarına mahcup olduğum için	kızıyorum.
2. Evde yüksek sesle bağırdığın zaman	okuduğumu anlamadığım için	öfkeleniyorum.

Aşağıdaki cümleleri “ben iletileri” ile tamamlayınız.

- Sürekli masaya vurduğın zaman...
- Sözümü kestiğın zaman...
- Oyuncaklarını toplamadığın zaman...
- Evde koltukların üzerinde zıpladığın zaman...
- Yemek yemek istemedığın zaman...

DEĞERLENDİRME ETKİNLİĞİ 2: "İletişim Engelleri"

Eğitimci, katılımcılardan aşağıda yazılan iletişim engelleri için birer örnek vermelerini ister.

1. Emir vermek, yönlendirmek
2. Uyarmak, gözdağı vermek
3. Yargılamak, eleştirmek, suçlamak
4. Ad takmak, alay etmek, utandırmak
5. Sorgulamak

4.5. 5. OTURUM: OYUN VE OYUNCAKLAR

- Sunuma başlamadan önce ısınma etkinliği uygulanır.
- Oturumun amacı ve içeriği açıklanır.
- Konu hakkında bilgi verilir ve etkinlikler uygulanır.
- Oturumun tamamlanmasının ardından oturum değerlendirilir.

KONUNUN ADI	OYUN VE OYUNCAKLAR
AMAÇ	Katılımcıları çocukların gelişimlerinde önemli bir yeri olan oyun ve oyuncaklar konusunda bilgilendirmek ve günlük yaşamla ilişkilendirmelerini sağlamaktır.
İÇERİK	Oyun ve Oyuncaklar <ul style="list-style-type: none">• Oyunun Çocukların Gelişimine Katkısı• Oyuncağın Çocukların Gelişimine Katkısı• Oyuncak Seçerken Dikkat Edilecek Noktalar• Oyuncak Güvenliği
YÖNTEM VE TEKNİKLER	Fotoğraf Karesi, Grup Etkinliği, Oyun, Yapışkan Not Kâğıtları, Beyin Fırtınası
DEĞERLENDİRME	Okul ve Ev Arasında Oyuncak Paylaşımı

ISINMA ETKİNLİĞİ: “Eşini Bul ve Ayağını Yerden Kes”

Eğitim ortamında katılımcı sayısının yarısından bir eksik sandalye olacak şekilde sandalyeler aralıklı olarak boş alana yerleştirilir. Daha sonra katılımcılar eşleştirilerek ikili gruplar oluşturulur. Eğitimci herhangi bir müzik ya da ritim aracı kullanarak katılımcıların serbest hareket etmelerini sağlar. Katılımcılar eşlerinden uzaklaşarak sandalyelerin arasında hareket ederler. Eğitimci “eşini bul ve ayağını yerden kes” deyince herkes eşini bulup ellerinden tutarak birlikte boş bir sandalyeye oturur ve ayaklarını kaldırır. Sandalyeye oturamayan çift oyundan çıkar. Her defasında oyundan bir sandalye eksiltilerek çalışma tek bir çift kalana kadar devam eder.

Etkinliğin sonunda katılımcılara “Size eşini bul denildiğinde eşinizi nasıl buldunuz? Oyunun en çok neresinde zorlandınız? Oyunda en çok ne hoşunuza gitti? Bu oyun, çocuğunuzun gelişimini nasıl etkiler?” soruları sorulur ve yanıtları dinlenir.

Anne babaların, çocukları dünyaya geldiği andan itibaren onların gelişim özelliklerini ve gelişimlerini nasıl destekleyebileceklerini bilmeleri çok önemlidir. Çocukların doğumla getirdiği kapasitelerini olabilecek en üst seviyeye çıkarabilmek için anne babalara büyük görevler düşmektedir. Bu nedenle anne babaların, çocuklarının gelişimlerini desteklemek için zengin uyarıların olduğu ortamlar ve oyun araçları sağlaması gerekmektedir. Ancak bu sanıldığı gibigüç ve maddi olanaklarla bağlantılı değildir.

Erken dönemden itibaren çocuklara sunulan nitelikli ortamlar ve oyun araçları dışında onlarla geçirilecek etkili zaman da gelişimin desteklenmesinde önemli role sahiptir. Çocuklarıyla etkili zaman geçirmek ve bu zamanları öğrenme fırsatlarına dönüştürmek anne babaların sorumluluğundadır. Bu amaçla çocukların mutlu olabilecekleri bir sevgi ortamı içerisinde, çevresindeki insanlarla, hayvanlarla ve eşyalarla etkileşime girme, onları tanıma, anlama, adlandırma ve iletişim kurma fırsatları yaratılması gerekmektedir. Çocuklar zamanlarının büyük bir çoğunluğunu televizyon ve bilgisayar karşısında geçirmektedir. Bunun yerine oyun ve oyuncaklar, resimli çocuk kitapları, öyküler, şiirler, parmak oyunları, bilmeceler ve tekerlemeler hem çocuklarla etkili zaman geçirmede hem de onların gelişimlerini ve eğitimlerini desteklemede etkili araçlardır.

Oyun ve Oyuncaklar

Çocuklar dünyaya geldikleri andan itibaren gelişimlerini etkileyen ve destekleyen en önemli araç oyun ve oyuncaklardır. Çocukların büyümeleri ve sağlıklı gelişmeleri için beslenme, sevgi, bakım ne kadar gerekli ise oyun ve oyuncaklar da o kadar gereklidir. Bazı anne babalar oyunu çocuğun eğlenmesine, oyalanmasına yarayan amaçsız bir uğraş olarak görürler. Oysaki oyun çocuk için ciddiye alınması gereken, önemli bir iştir. Çocuk, üç-altı yaşta oyuna doymaz. Oyun sırasında açlığını, hatta tuvaletinin geldiğini bile unutturur. Oyun, çocuk için bitirilmesi gereken bir görevdir. Çocuklar yıkanma, giyinme, yemek yeme, diş fırçalama, ev işlerine yardım etme gibi günlük işleri oyuna çevirirler. Oyun çocukların kendi deneyimlerini yaşayarak hayatı tanımlarını sağlar ve onların fiziksel, zihinsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekler. Oyun oynarken çocuklar duygularını, ihtiyaçlarını, sorunlarını dile getirmekte ve bunları çözme yeteneğini geliştirmektedirler. Çocuklar oyun oynarken duygu ve düşüncelerini ifade etmenin yanı sıra çevreleriyle ilişki kurmayı öğrenirler. Böylece sosyal ve toplumsal bir birey olmanın özelliklerini sergilerler. Oyun, çocukların sorunların üstesinden gelmelerine ve korku, öfke ya da üzüntü gibi güçlü olumsuz duygularla başa çıkabilmelerine yardımcı olur. Çocukların oyun sırasında gözlemlenmesi onların neler hissettikleri, yaşam deneyimleri ve algıları konusunda yol göstericidir. Bu nedenle oyun oynamaları için anne baba olarak çocukları teşvik etmeli, onlara oyun araçları sağlanmalı ve oyun oynamaları için fırsatlar yaratmalıdır.

ETKİNLİK 1: “Anne Babalar da Oynamayı Sever”

Katılımcılara “Siz çocukluğunuzda hangi oyunları oynuyordunuz?” sorusu sorulur. Katılımcıların çocukluklarında oynadıkları oyunları hatırlamalarına fırsat verilir. Daha sonra katılımcılar hatırladıkları oyunları gruba anlatırlar. Anlatılan oyunlardan bir iki oyun seçilir. Seçilen oyunlar hep birlikte oynanır. Oyunu durdurmak ve o noktada hangi becerilerin kullanıldığını sormak için kare dondurma tekniği kullanılır. Eğitimci “donun” dediğinde o an ne yapıyorsa o şekilde hareketsiz kalınır. Eğitimci, hareketsiz karelerin fotoğraflarını çeker. (Bir sonraki oturum için çekilen fotoğraflardan “Büyükler de oynamayı sever” temalı bir pano hazırlanabilir.) Eğitimci “oyuna devam” dediğinde oyun kaldığı yerden devam eder.

Çalışmanın sonunda katılımcılara oynanan oyunlarla ilgili “Çocuklar bu oyunu oynayarak ne öğrenirler?” sorusu sorularak katılımcıların oyun yoluyla gerçekleşen çeşitli öğrenmeleri düşünmeleri sağlanır. Hep birlikte oyunun çocukların gelişimine katkıları tartışılır.

Oyunun Çocukların Gelişimine Katkıları

Oyun; çocukların hareket, zihinsel, dil, sosyal ve duygusal kapasitelerinin gelişmesine fırsat vererek toplum içindeki sosyal rollerini ve kendilerini diğer bireylerden ayıran özelliklerinin farkına varmalarını sağlar. Anne babaların, oyunun çocukların öğrenme ve rahatlama yolu olduğunu bilmeleri gerekmektedir. Farklı yaşlarda farklı oyunlar çocukların ilgi alanlarına girmektedir. Oyunlar, çocukların gelişim aşamalarında farklı ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak ortaya çıkar.

Oyunun çocukların gelişiminde yarattığı etkiler;

- Çocuklar oyun oynarken bedenlerinde biriken enerjiyi boşaltma fırsatı bulurlar.
- Oyun oynarken çocukların kas gelişimi hızlanır ve güçlenir.
- Çocuklar oyun yoluyla öğrenirler ve farklı beceriler geliştirirler.
- Düşünmeyi ve kendi başlarına karar vermeyi öğrenirler.
- Dikkatini bir noktaya toplamayı ve becerilerini düzenlemeyi öğrenirler.
- Çevrelerini araştırma, objeleri tanıma ve problem çözme becerileri gelişir.
- Kendilerini ve çevrelerini tanımalarına yardımcı olur.
- Hayal gücünü ve yaratıcılıklarını geliştirir.
- Alıcı ve ifade edici dil becerileri gelişir.
- Çocuklar oyun sırasında kendileri ve çevreleri ile ilgili bilgileri ifade etme olanağı bulurlar.
- Çocuklar oyunda kendi haklarını korumayı, başkalarının haklarına saygı göstermeyi öğrenirler.
- Sorumluluk almayı, iş birliği yapmayı ve paylaşmayı öğrenirler.
- Farklı sosyal rolleri deneyimleme fırsatı bulurlar.
- Toplu yaşam için gerekli olan sosyal kuralları öğrenirler.

Her ne kadar çocuklarla oynamak önemliyse de bazı becerileri kendi başlarına keşfetmelerine olanak tanınmalıdır. Başkalarının liderliğini kabullenme öğrenilmesi gereken zor bir beceridir. Ancak anne babaların çocukların oyunlarına fazla müdahale etmesi, çocukların gelişimini engelleyebilir.

ETKİNLİK 2: “Çocuğumla Neyi Nasıl Oynuyorum?”

Katılımcılara “Çocuklarınız nelerle oynuyor?” sorusu sorulur. Katılımcıların oyun araçları konusunda konuşmalarına fırsat verilir. Daha sonra eğitimci, katılımcıları gruplara ayırarak artık materyaller (ip, kâğıt, karton kutular, kâğıt havlu ve tuvalet kâğıdı ruloları, taşlar, yumurta kolileri vb.) verir ve oyuncak geliştirmelerine rehberlik eder. Gruplar oyuncaklarını tamamladıktan sonra eğitimci, katılımcılara bu oyuncakla oynanabilecek bir oyun yaratmalarını söyler. Grupların oyuncak geliştirmeleri süresince ve geliştirdikleri oyuncaklarla oyun oynarken fotoğrafları çekilir. (Bir sonraki oturum için çekilen fotoğraflardan “Büyükler de oynamayı sever” temalı bir pano hazırlanabilir)

Çalışmanın sonunda katılımcılara “Çocuklarınızla başka hangi oyunları oynayabilirsiniz? Çocuklarınız evinizde bulunan nelerle oynayabilirler?” soruları sorulur. Hep birlikte oyunun ve oyun araçlarının çocukların gelişimine katkıları tartışılır.

Çalışma sonunda katılımcılara çocukların hareket, zihinsel, dil, sosyal ve duygusal olarak gelişmek için oyuna ihtiyaç duydukları tekrar vurgulanır.

Oyuncağın Çocukların Gelişimine Katkıları

Gelişim evreleri boyunca her çocuk oyun oynamaya ve oyuncağa büyük gereksinim duyar. Çocuklar bütün deneyimlerini oyun ve oyuncaklarla edinirler. Oyunun gerçekleşmesinde oyuncağın önemli bir yeri vardır. Oyun ve oyuncak birbirinden ayrı düşünülemez.

Oyuncaklar; çocukların beş duyusu ve duygularını uyan, zihinsel dil, hareket, sosyal ve duygusal gelişimlerini etkileyen, biçimlendiren ve düzenleyen yeteneklerinin ortaya çıkmasını destekleyen, yaratıcı yönlerini ve hayal güçlerini geliştiren her tür oyun aracıdır. Çocukların yeteneklerini ortaya çıkartacak oyuncaklar bir eğitim işlevi olarak görülebilir. Oyuncak seçiminde özellikle buna dikkat edilmelidir. Her yaş ve cinsiyetteki çocuk açısından doğru oyuncaklarla oyun oynamanın ciddi yararlar sağladığı bilinmektedir.

Oyuncakların Yararları:

- Kum, toprak, kil, çamur, su ve boyalar çocukların kendi dışındaki çevreyi tanımasını ve kendi deneyimlerini oluşturmasını sağlar. Çocuklar bu materyallere kendileri şekil verdikleri için hayal güçleri ve yaratıcılıkları ortaya çıkar. Kendi kendilerine birçok şekil yaratabilirler.
- Tutma, kavrama ve şekil verme becerilerini geliştirirler.
- Bebekler ve hayvan figürleri ile oynayan çocuklar kendi oyun dünyalarını kurar ve içinde yer alırlar. Bebeklerini giydirirler, hayvanlara ses verirler. Onlar gerçekmiş gibi bir hayal dünyası kurarlar ve böylece gerçek yaşam için denemeler yaparlar.
- Mutfak aletleri, tamir malzemeleri, fırçalar vb. ev eşyaları çocukların yetişkin rollerini tanımasını ve belirli alanlarda beceriler kazanmasını sağlar. Çocuklar yetişkinlerin dünyasında gördüğü her şeyi taklit yoluyla kendi dünyalarında uygularlar.
- Yapbozlar, dominolar, hafıza kartları, eşleştirme kartları vb. eğitici oyuncaklar çocukların eğlenmesini sağlarken onlarda boyut, şekil ve renk gibi kavramların gelişmesini sağlar.
- Arkadaşlarıyla beraber oynayan çocuklarda paylaşma, sırasını bekleme, sabırlı olma, iş birliği yapma gibi sosyal beceriler gelişir.

ETKİNLİK 3: “Birlikte Oynayalım”

Eğitimci, sınıfında mevcut eğitici oyuncakları düşünerek katılımcıları gruplara ayırır. Her grup ayrı ayrı masalara geçer. Eğitimci her masaya bir eğitici oyuncak koyar. Katılımcılara “Bu kutularda ne olabilir?” diye sorar. Tahminler üzerinde konuşulur. Katılımcıların eğitici oyuncaklarla kurallarına uygun olarak oynamalarına fırsat verilir. Gruplar bir tür oyunlarını tamamladıklarında eğitici oyuncaklar değiştirilir. Böylece katılımcılara farklı özellikteki eğitici oyuncaklarla deneyim fırsatı sunulur.

Oyun sonunda katılımcılara aşağıdaki sorular sorulur ve yanıtlar alınır;

Bu oyuncaklarla daha önce oynadınız mı?

Evde bu oyuncaklarla nasıl oynayabilirsiniz?

Çocuğunuzla bu tür oyuncaklardan hangileri ile oynuyorsunuz?

Bu oyuncaklar çocuğunuzun gelişimine nasıl katkıda bulunur?

Bir nesnenin oyuncak olarak adlandırılması için hazır bir ürün olmasına gerek yoktur. Çocukların oyun oynarken kullandığı her türlü araç (çocuklara zarar vermeyecek, sağlık ve güvenliğini tehlikeye atmayacak nitelikte olanlar) oyuncaktır. Kum, su, boş kutular, kâğıtlar, tahta parçaları gibi. Çocukların oynamaktan hoşlandığı bir ev eşyası da onlar için etkili bir oyuncak olabilir.

ETKİNLİK 4: “Kaşıklarla Ne Oynayalım?”

Eğitimci bir kutunun içerisine farklı özelliklerde kaşıklar (boyutları farklı tahta, metal, plastik kaşıklar) koyar. Katılımcılar uygun şekilde otururlar. Eğitimci katılımcılardan kutudan ikişer tane kaşık seçmelerini ister. Katılımcılarla kaşıkların özellikleri hakkında konuşulur. Benzer özellikteki kaşıklara sahip olan katılımcılar bir araya gelerek grup oluştururlar. Eğitimci, gruplardan ellerindeki kaşıkları kullanarak bir oyun oluşturmalarını ister. Grupların birlikte denemeler yapmalarına fırsat verilir. Daha sonra her grup, kaşıkları kullanarak oluşturdukları oyunları büyük grupta sergilerler.

Oyun sonunda katılımcılara aşağıdaki sorular sorulur ve yanıtlar alınır:

Kaşıklarla hangi oyunları oluşturduunuz?

Evdeki hangi eşyaları çocuklarınıza oynaması için verebilirsiniz?

Çocuklarımız evdeki eşyalarla oynarken nelere dikkat etmelisiniz?

Evdeki eşyalarla oynamak çocuğunuzun gelişimine nasıl katkıda bulunur?

Eğitimciye Not: Bu oyun farklı eşyalarla da (çorap, bardak, minderler, saklama kapları vb.) oynanabilir.

Oyuncak Seçerken Dikkat Edilecek Noktalar

ETKİNLİK 5: “Oyuncak Alıyoruz”

Katılımcılara, farklı renklerde yapışkan not kâğıtları dağıtılır. Her katılımcıdan kâğıtlarına “çocuklarına oyuncak satın alırken dikkat ettikleri bir noktayı yazması” istenir. Katılımcılara düşünmeleri ve fikirlerini yazmaları için süre verilir. Daha sonra duvara üzerinde “Oyuncak Satın Alırken Nelere Dikkat Etmeliyiz?” yazılı bir karton asılır. Katılımcılar sırayla yazdıklarını okuyarak tartışır. Öğretmenin rehberliğinde grubun karar verdiği noktalar kartona yapıştırılır. Hep birlikte oluşturulan pano, sınıfın girişine ailelerin inceleyebileceği şekilde asılır.

Son yıllarda, görsel iletişimde ve eğlence sektöründeki gelişmelere de paralel olarak oyuncakların çocukların hayatındaki yeri, önceki yıllara oranla artış göstermektedir. Ancak çocukların doğal yeteneklerini ortaya çıkaran, oyun yoluyla gelişimlerini destekleyen oyuncakları seçerken anne babaların dikkatli olması gerekmektedir.

- Oyuncaklar çocukların yaşına uygun olmalıdır.
- Çocukların yumuşak oyuncaklardan çok hoşlandıklarını sarılma ihtiyaçlarını karşıladıklarını unutmayıp dolgu oyuncaklara da yer verilmelidir.
- Oyuncak alırken cinsiyet ayrımı gözetilmemelidir. Yani kız çocuklarına hep bebek, erkek çocuklarına ise araba almak gibi. Çünkü her çocuk değişik oyuncaklarla oynayarak farklı deneyimler kazanır.
- Pahalı ve elektronik oyuncaklardan ziyade çocukların yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini geliştirici oyuncaklar tercih edilmelidir.

Katılımcılara, “Çocuğunuz için evde oyuncak yapıyor musunuz?” “Sizce evde ne tür oyuncaklar yapılabilir?” soruları sorulur ve yanıtları dinlenir.

Evdeki mukavva kutular, plastik şişeler, boş makaralar, şampuan kutuları, deterjan kutuları, kumaş parçaları, düğmeler, boncuklar, renkli ipler, fındık ceviz kabukları, renkli gazete dergi sayfaları ve bunun gibi artık materyaller evde toplanabilir. Bu materyallerden oyuncaklar yapılabilir. Öncelikle bu materyallerin çocuklar tarafından kullanılacak bir hâle getirilmesi gerekir.

Çocuklarla birlikte oyuncak yapılabilir. Çocuklar kendi yaptıkları oyuncaklarla oynamaktan çok hoşlanırlar ve onlarla daha uzun süre oynayabilirler.

Oyuncak Güvenliği

Çocukların oynayacağı oyun araçlarının onların gelişim özelliklerini, ilgi ve gereksinimlerini karşılayacak nitelikte olmasına ve en önemlisi de güvenli olmasına dikkat etmek gerekmektedir.

Oyuncak güvenliği ile ilgili olarak belirtilen önemli noktalar şunlardır:

- Oyuncakların yüzeyleri düzgün ve kolay temizlenebilir olmalı çocuklar için zararlı olabilecek kimyasal maddelerle (boya, vernik gibi) kaplı olmamasına dikkat edilmelidir.
- Oyuncaklar sağlam ve dayanıklı olmalıdır.
- Oyuncakların çocuklara zarar verebilecek türde (sert, keskin, sivri uçlu vb.) olmamasına özen gösterilmelidir.
- Oyuncak yapımı için kullanılacak artık materyallerin çocuğun sağlığını ve güvenliğini tehlikeye atmayacak şekilde temizlenmesi ve hazırlanması gerekmektedir (Örneğin; şampuan ve deterjan kutuları iyice yıkanmalı ve havalandırılmalıdır.)
- Oyuncakların üzerinde yazılı bulunan kullanma talimatları dikkatle okunmalı, uyarılar dikkate alınmalıdır.
- Oyuncakların ambalajları çıkartıldıktan sonra hemen çöpe atılmalı, çocukların ambalajları oyun aracı olarak kullanmalarına izin verilmemelidir.
- Çocukların oyuncaklarını toplu olarak koydukları sepet, kutu vb. yerler sık sık gözden geçirilmeli, kırık ve parçalanmış oyuncaklar çıkartılıp atılmalıdır.

ETKİNLİK 6: “Çoraplardan Ne Yapalım?”

Katılımcılardan daha önce çocuklarının giymediği eski bir çift çorabı okula getirmeleri istenir. Katılımcılara “Bu çoraplardan ne yapabiliriz?” sorusu sorulur. Katılımcıların düşünceleri alınır. Eğitimci, katılımcılara “Şimdi çorapları iç içe geçirerek çorap toplar yapalım.” yönergesini vererek çorap toplar oluşturulmasını sağlar. Daha sonra eğitimci “Şimdi kar yağıyor” “Birbirimize kar topu atalım” “Şimdi dolu yağıyor” gibi yönergeler vererek katılımcıların çorap toplarla oynamasına fırsat verir.

Katılımcılardan çorap toplarını açarak eşleştirmeleri, çorapları ellerine giymeleri ve el kukllarına bir isim koymaları istenir. Sınıfta dolaşarak kendi el kukllarından farklı birinin yanına giderek, kukllarını birbirlerine tanıştırmaları ve kukllarının en çok sevdikleri oyunları birbirlerine anlatmaları istenir.

Katılımcılar sınıfın ortasında bir halka oluşturur. Eğitimci aşağıdaki “Eller Dans Ediyor” şarkısını söylerken kukllar hep birlikte dans eder.

Eller Dans Ediyor

Ellerim içeri (Eller öne uzatılır)

Ellerim dışarı (Eller arkada saklanır)

Ellerim dans ediyor şimdi çılgınca (İki el önde birlikte hareket ettirilir)

Ellerim yukarı (Eller yukarıya doğru uzatılır)

Ellerim aşağı (Eller aşağıya indirilir)

Ellerim dans ediyor şimdi çılgınca (İki el önde birlikte hareket ettirilir)

Oyun sonunda katılımcılara aşağıdaki sorular sorulur ve yanıtlar alınır;

Bu oyunu oynarken ne hissettiniz?

Bu oyun çocuğunuzun gelişimine nasıl katkıda bulunur?

Evde bulunan artık materyaller ile oyuncak yapılabileceği gibi evdeki eşyalarla da oyunlar oynanabilir. Evde bulunan çeşitli nesnelere çocukların hayal gücü ile farklı şekillere girebilir. (Örneğin; tencere kapağını direksiyon, bir oklavayı at, büyük boş bir kutuyu roket, bir çorabı kukla vb. olarak düşünebilir ve oynayabilirler.) Anne babalar günlük ev işlerini yaparken çocuklarıyla oynayacağı oyunlar yoluyla çocukların çevrelerini tanımalarına ve yeni beceriler öğrenmelerine yardımcı olabilirler.

“Kırmızı At” isimli oyun katılımcılarla birlikte oynanır.

ETKİNLİK 7: “Kırmızı At”

Bütün grup ayağa kalkar ve halka olur. Eğitimcinin aşağıda söylediği şarkı eşliğinde hareketler yapılır.

Kırmızı At

Kırmızı at kırmızı at, (Eller belde sağa sola sallanılır)
Sağ ayağını biraz öne at (Sağ ayak öne doğru uzatılır)
Tiki tak tiki tak tiki tak (Topuk sabit bir şekilde sağ ayak yukarı aşağı hareket ettirilir)
Tiki tak tiki tak tiki tak (Topuk sabit bir şekilde sağ ayak yukarı aşağı hareket ettirilir)

Kırmızı at kırmızı at, (Eller belde sağa sola sallanılır)
Sol ayağını biraz öne at (Sol ayak öne doğru uzatılır)
Tiki tak tiki tak tiki tak (Topuk sabit bir şekilde sol ayak yukarı aşağı hareket ettirilir)
Tiki tak tiki tak tiki tak (Topuk sabit bir şekilde sol ayak yukarı aşağı hareket ettirilir)

Kırmızı at kırmızı at, (Eller belde sağa sola sallanılır)
Sağ elini biraz öne at (Sağ el öne doğru uzatılır)
Tiki tak tiki tak tiki tak (Sağ el yukarı aşağı hareket ettirilir)
Tiki tak tiki tak tiki tak (Sağ el yukarı aşağı hareket ettirilir)

Kırmızı at kırmızı at, (Eller belde sağa sola sallanılır)
Sol elini biraz öne at (Sol el öne doğru uzatılır)
Tiki tak tiki tak tiki tak (Sol el yukarı aşağı hareket ettirilir)
Tiki tak tiki tak tiki tak (Sol el yukarı aşağı hareket ettirilir)

Kırmızı at kırmızı at, (Eller belde sağa sola sallanılır)
Bütün vücudunu biraz öne at (Öne doğru zıplanır)
Tiki tak tiki tak tiki tak (Alkış yapılırken dönerek zıplanır)
Tiki tak tiki tak tiki tak (Alkış yapılırken dönerek zıplanır)

Oyun sonunda katılımcılara aşağıdaki sorular sorulur ve yanıtlar alınır:

Bu oyunu oynarken ne hissettiniz?

Çocuğunuzla bu tür oyunlardan hangilerini oynuyorsunuz?

Bu oyun çocuğunuzun gelişimine nasıl katkıda bulunur?

Katılımcılara bu oyunu evde tüm aile bireylerinin katılımıyla oynamaları ve daha sonra çocuklarıyla oyun sırasında yaşadıklarını paylaşmaları önerilir.

DEĞERLENDİRME ETKİNLİĞİ: “Misafir Oyuncaklar”

Eğitimci düzenli dönüşüm sağlanacak şekilde ödünç oyuncak verme listesi hazırlar. Her hafta belirli günlerde ailelerin birbirleriyle çocuklarının oyuncaklarını paylaşmaları sağlanır. “Misafir Oyuncaklar” yöntemiyle çocuklar farklı oyuncaklarla deneyim kazanma fırsatı bulur.

Eğitimciye Not: Belirli aralıklarla “Misafir Oyuncaklar” ile ilgili paylaşım toplantıları düzenlenmeli, çocuklar ve aileler üzerindeki etkileri konuşulmalıdır.

4.6. OTURUM 6: RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARI

- Sunuma başlamadan önce ısınma etkinliği uygulanır.
- Oturumun amacı ve içeriği açıklanır.
- Konu hakkında bilgi verilir ve etkinlikler uygulanır.
- Oturumun tamamlanmasının ardından oturum değerlendirilir.

KONUNUN ADI	RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARI
AMAÇ	Katılımcıları çocukların gelişimlerinde önemli bir yeri olan resimli çocuk kitaplarının önemi konusunda bilgilendirmek ve günlük yaşamla ilişkilendirmelerini sağlamaktır.
İÇERİK	Resimli Çocuk Kitapları <ul style="list-style-type: none">• Resimli Kitapların Çocukların Gelişimlerine Etkileri• Resimli Çocuk Kitaplarının Genel Özellikleri• Yaşlara Göre Resimli Çocuk Kitaplarının Özellikleri• Kitap Okurken Dikkat Edilecek Noktalar• Öyküler, Şiirler, Tekerlemeler, Parmak Oyunları ve Bilmecelerin çocukların gelişimlerine etkileri
YÖNTEM VE TEKNİKLER	Tren, Öykü Oluşturma, Tartışma, Birisi, Demonstrasyon
DEĞERLENDİRME	Beyin Fırtınası, Birlikte Katlayalım, Kitap Torbası

ISINMA ETKİNLİĞİ: “Balonumda Ne Var?”

Eğitim ortamında katılımcı sayısı kadar balon bulundurulur. Katılımcılar balonları şişirerek üzerlerine asetat kalemiyle istedikleri bir nesne ya da hayvanın resmini çizerler. Eğitimci herhangi bir müzik ya da ritim aracı kullanarak yönerge verdiğinde balonlar havaya atılır. Katılımcılar havaya atılan balonlardan birini yakalamaya çalışırlar. Her katılımcı elindeki balonun üzerine çizilmiş olan şekli taklit yoluyla (sesi, hareketi, şekli ya da duruşunu) diğerlerine anlatmaya çalışır. Bütün katılımcılar balonlarındaki şekli anlatana kadar etkinlik devam eder.

Etkinliğin sonunda katılımcılara “Balonlara neler çizilmişti? Oyunun en çok neresinde zorlandınız? Oyunda en çok ne hoşunuza gitti? Bu oyunu evde çocuğunuzla nasıl oynayabilirsiniz?” soruları sorulur ve yanıtları dinlenir.

Kitaplar bebeklikten başlayarak çocukları renkler, çizgiler, harfler ve kelimelerle tanıştırır. Çocukların konuşulan dili öğrenmesini sağlar. Çocukların oynama, eğlenme, görme, duyma, dokunma yoluyla tanıma ve keşfetme gereksinimlerini karşılar. Duygu ve düşünce dünyalarını besler, yaratıcılık ve hayal dünyalarını geliştirir. Kitapla karşılaşma önce sadece resimle olmakta, daha sonra resim-kelime, resim-cümle, resim-cümleler, resim-öykü, az resim-çok metin ve nihayet resimsiz metinlere doğru bir gelişme süreci izlenir. Resimli kitaplar, okul öncesi dönemde çocuğun bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişim alanlarının desteklenmesinde önemli bir araçtır. Çocukların kendilerini tanımalarına, sosyalleşmelerine yardımcı olurken bilgi ve haz verip yalnızlıklarını azaltır.

Resimli kitaplar, basit ve anlaşılır kelimeler ile anlatılan öykülerin kullanıldığı, farklı büyüklük ve şekillerde hazırlanan, genellikle her sayfada renkli resimlerin kullanıldığı kitaplardır. Küçük çocuklar resimlerden bilgi alarak ve onları yorumlayarak öğrenirler. Aradıkları bir bilgiye, resimlerdeki karakterlere ne olacağını ya da olayın geçtiği sahneyi yorumlayarak ulaşırlar. Çocuklar metni okumadan resimleri inceleyerek öyküde ne anlatılmak istenildiğini ifade edebilirler. Resimli çocuk kitabı, çocuğun ilgi ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılayan fakat her şeyden önce çocuğun zevkle okuduğu bir eserdir

Çocuklar okuma alışkanlığını öncelikle ailede, sonra da okulda kazanırlar. Anne baba kitaba değer veriyorsa ve okuma alışkanlığı kazandırmak için çocuklarına model oluyorsa çocuklar da kitap okuma alışkanlığını daha kolay kazanırlar. Çocukların kitabı sevmeleri için onları bebeklikten itibaren gelişim düzeyine uygun kitapla karşılaştırmalı ve renkli, müzikli kitaplardan başlayarak kitaptan zevk almalarını sağlamalıdır. Kitap okuyan çocuklar eğitim süreçlerinde daha başarılı olmaktadır. Bu nedenle anne babalar çocuklarını bebeklik dönemi için hazırlanmış tek resimli kavram kitaplarıyla başlayarak bir yaşında yazılı kitaplarla tanıştırmalıdır. Evde kitap okuyarak çocuklara model olmalı ve günde en az 15 dakika çocuklarla bire bir kitap okuma çalışmaları yapılmalıdır.

ETKİNLİK 1: "Çocukluğumuzdaki Öyküler"

Her katılımcı için bir sandalye bulunmasına dikkat edilerek iki sıra sandalye karşı karşıya yerleştirilir. Katılımcı sayısı eşit değilse, eğitmenin de katılması gerekecektir. Eğitmen, katılımcılara "Birbirinize çocukluğunuzda size anlatılan bir öyküyü anlatın" der. Grubun her üyesi önündeki kişiye iki dakika süreyle çocukluğunda kendisine anlatılan bir öyküyü anlatır. Dört dakika sonra, bir sıradaki grup üyelerinden her biri sağındaki sandalyeye geçer; böylece bir başkasının karşısına geçmiş olur ve aynı öyküyü bir başkasına anlatır. Çalışma sonunda tüm katılımcılar, çocukluklarında kendilerine anlatılan öyküleri birbirleriyle paylaşmış olurlar. Katılımcıların en çok hoşlarına giden öykü hep birlikte canlandırılır.

Çalışmanın sonunda katılımcılara aşağıdaki sorular sorulur ve yanıtları alınır:

- Çocukluğunuzda size anlatılan öykülerden hangileri benzerdi?
- Çocukluğunuzda size anlatılan öykülerin hangileri birbirinden farklıydı?
- Bugün birbirinizden kaç tane yeni öykü öğrendiniz?
- Hangilerini çocuğunuzla paylaşmak istersiniz?

Eğitimciye Not: Katılımcılardan çocukluklarında anlatılan öyküleri ayrı ayrı renkli kâğıtlara yazmalarını isteyin. Bir ayakkabı kutusunu güzelce kaplayın ve "Öykü Sandığı" oluşturun (Öykü Sandığı'na istediğiniz zaman yeni öyküler ilave edebilirsiniz). Öykü Sandığı'nı aileler sıra ile evlerine götürüp öyküleri tüm aile üyeleri ile birlikte okuyabilirler.

Resimli Kitapların Çocukların Gelişimine Etkileri

Resimli çocuk kitaplarının temel amacı; çocuğun ruhsal ihtiyaçlarını karşılamak, gelişimine katkı sağlamak, okuma alışkanlığı kazandırmak, estetik değerler kazandırmak ve eğitimine yardımcı olmaktır.

Resimli çocuk kitapları;

- Çocukların hayal güçlerini geliştirir.
- Çocukların alıcı ve ifade edici dil gelişimlerini destekler, kelime dağarcığını zenginleştirir, dili etkin ve düzgün bir şekilde kullanmalarını sağlar.
- Çocukların gelişmekte olan iç ve dış dünyalarına katkıda bulunur.
- Çocukların gerçek yaşamla bağlantı kurmalarına yardımcı olur.
- Çocukların kendileri ve çevrelerinde olup bitenleri fark etmelerini sağlar.
- Gözlem yeteneklerini geliştirerek keşfetme olanağı sunar.
- Çocukların dil, bilişsel ve sosyal-duygusal gelişimlerine katkıda bulunur.
- Çocukla anne baba arasında iletişim kurulmasına yardımcı olur.
- Çocukların kitaplardan insanları ve hayvanları tanıyıp sevmelerini sağlar.
- Sevme, anlama, saygılı olma, hediye etme, paylaşma gibi birçok sosyal kavramı öğretir. Kişiliklerinin bir parçası olan duyguları, değer yargılarını ve anlayış tarzlarını geliştirir.

ETKİNLİK 2: "Bizim Öykülerimiz"

Katılımcılar iki gruba ayrılırlar. Her gruba üzerinde farklı olayların anlatıldığı 4-5 tane resimli kart dağıtılır. Bu resimlerden giriş, gelişme ve sonuç bölümleri bulunan bir öykü oluşturmaları istenir. Gruplara öykülerini oluşturmak için yeterli süre verilir. Oluşturulan öykülere bir ad verilir. Öyküler bitirildikten sonra her grup öyküsünü okur.

Çalışmanın sonunda katılımcılara aşağıdaki sorular sorulur ve yanıtları alınır:

- Öyküleri nasıl oluşturduunuz?
- Öykü oluştururken nelere dikkat ettiniz?

Eğitimciye Not: Katılımcılardan evde de çocuklarıyla da bu tür öyküler hazırlamalarını ve bunları çocuklarıyla resimleyerek okumalarını isteyin. Hazırladıkları yeni öyküleri tüm aile üyeleri birlikte okuyabilirler.

Resimli Çocuk Kitaplarının Genel Özellikleri

Çocuklar için hazırlanan kitapların resimleme, içerik ve biçimsel olarak belirli özelliklere sahip olması gerekir.

Fiziksel Özellikleri

Boyut: İki yaşa kadar çocukların ellerine verilen kitaplar kolay tutma, sahip olma, benim diyebilme duygusunu tadabilmeleri için küçük boyutta olmalıdır. Büyük boyutta, yetişkinle birlikte bakılan kitapların ise çocuğun rahatça görebileceği, yetişkinin rahatça okuyabileceği ve kucağa sığabilecek kitaplar olması gerekir.

Kapak: Kapak, çocuğun kitapla ilk tanışma aracıdır. Bu nedenle çocuğun dikkatini çekebilecek nitelikte olmalı; renkli, resimli, çekici özellikler taşınmalıdır.

Kâğıt: Bir yaştan önce kâğıt yerine plastik ya da bez kitaplar, bir yaştan sonra ise çocuğun sayfaları çevirebilme becerisini artırdığı için kartondan yapılmış kitaplar kullanılmalıdır. İki yaştan sonra sayfaların kalınlığı incelmeye başlamalıdır.

Cilt: Resimli çocuk kitabının dayanıklı olması onun sağlam olması ile ilgilidir. Çocuğun elinde kitabın dağılmaması, cildin bozulmaması önemlidir. Çocuklar için en uygun ve sağlam olan ciltleme şekli iplik dikiş olan ciltlemedir.

Sayfa Düzeni: Sayfalar aralıklı satırlardan oluşmalı, sayfa kenarlarında boşluklar bulunmalıdır. Çocuk, metni ve ona ait resmi aynı sayfada görebilmelidir.

Yazım Şekli ve Cümleler: Çocuk kitaplarında yazım şekli oldukça önemlidir. Okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan kitaplarda süslemeli harflerden kaçınmak, olabildiğince sade harfler kullanmak gerekmektedir. Resimli çocuk kitaplarında yazılardaki harf büyüklüğü çocuklara uygun olmalıdır. Okul öncesi dönem çocukları için okunacak kitaplarda önerilen harf büyüklüğü 18-22 ve/veya 14-16 puntodur. Resimli çocuk kitaplarında tek özneli, çocuğun anlayabileceği nitelikte basit cümleler kullanılmalıdır. Kitaplarda çocukların kavramsal gelişimlerine katkı sağlayacak bir anlatım tercih edilmeli, çocuklara Türkçenin anlatım olanakları ve kuralları sezdirilmelidir.

Resimler: Öyküdeki ayrıntılar resimde de olmalı, metin resim bütünlüğü sağlanmalıdır. Çocuğun hayal gücünü geliştirebilmeli, yazarın sözle anlattığını görsel olarak net bir biçimde yansıtabilmelidir. Konulardaki hareket ve duyguyu verebilmelidir. Kahramanların fiziksel portreleri, metinde yansıtılan kişilik özelliklerine uygun bir biçimde çizilmeli; resimler kahramanların temel özelliklerini, yaşadıkları ruhsal durumları, geçirdikleri fiziksel değişimleri çocuklara hissettirebilmelidir. Ayrıca kitaplardaki resimler çocuğun beğeni ve algılama düzeyine uygun olmalı, estetik nitelikleriyle görsel algılarını geliştirici bir özellik taşınmalıdır.

İçerik Özellikleri

Resimli çocuk kitaplarında karakterler; çocuk, yetişkin, gerçek ya da kişilik verilmiş hayvan, makine ya da eşyalar olabilir. Öyküdeki yeni kelimeler, çocuğun yaş ve kavram düzeyine uygun olmalıdır. Ses tekrarları içeren kelimeler bulunmalıdır. Öykü aniden kesilmemeli, olumlu ve belirli bir sonla bitmelidir. Çocuğa seçilen kitapların içerik yönünden somut olması önemlidir. Kitaplar, çocuklara anlamlandırılmayacağı ya da yaşama geçiremeyeceği sorumluluklar yüklememelidir. Çocukları korkutacak (öcü, canavar gibi) ifadelerin kullanılmaması, hayal dünyalarını olumsuz etkileyecek anlatımlara yer verilmemesi gerekir.

Çocukların kendilerini özgürce gerçekleştirebilmelerine (düşünmesine, gülmesine, eğlenmesine, düşlemesine vb.) olanak sağlayacak yaşam durumları kurgulanarak çocuklara sunulmalıdır. Kitaplar, dilsel ve görsel özellikleriyle çocukların hem sanat hem de düşünme eğitimi sürecini desteklemelidir.

Okul öncesi dönem çocuklarının dikkat süreleri kısadır. Bu nedenle iyi bir çocuk kitabının içeriğinde bunu dikkate alması, söylenmek istenilen şeylerin olabildiğince az kelime ile anlatılması gerekmektedir. Gereksiz detaylar çocukların dikkatlerinin dağılmasına ve öyküden uzaklaşmalarına neden olacaktır.

ETKİNLİK 3: "Çocuğumun Kitabı"

Önceki oturumda katılımcılardan, bu oturuma gelirken beraberlerinde çocuklarının en çok sevdiği resimli öykü kitabını getirmeleri istenir. (Katılımcıların çocuklarının hiç kitabı olmayabilir. Bu ihtimale karşı katılımcılara kitap satın almamaları gerektiği hatırlatılmalı, belirli sayıda kitap temini yapılmalıdır) Öncelikle katılımcıların getirdiği kitaplar tek tek birlikte incelenir, özelliklerinin çocukların seviyelerine uygun olup olmadığı tartışılır. İsteyen katılımcılar resimli öykü kitaplarını diğer katılımcılara okurlar.

Çalışmanın sonunda katılımcılara aşağıdaki sorular sorulur ve yanıtları alınır:

- Çocuklarımız getirdiğiniz kitapları neden seviyor?
- Çocuğunuza haftada kaç defa bu kitapları okuyorsunuz?
- Çocuğunuz bu kitapları size okumak istediğinde ne yapıyorsunuz?

Eğitimciye Not: Katılımcıların birbirleriyle kitap değişimi yapmalarına yardımcı olabilirsiniz. Böylece çocuklar daha fazla kitapla tanışma fırsatı bulacaktır.

Yaşlara Göre Resimli Çocuk Kitaplarının Özellikleri

Çocukları erken yaşlarda kitapla tanıştırmak okuma alışkanlığı kazandırmanın en önemli yoludur. Çocukların oturmaya başlaması ile birlikte onların duyu gelişimlerini destekleyecek dokunsal, işitsel ya da banyo kitapları alınarak kitapla tanışmaları sağlanmalıdır. Çocukların sürekli gelişme ve değişme sürecinde olması, onların seviyesine hitap eden eserlerin yaşlara göre farklılık göstermesi gereğini ortaya çıkarmaktadır. İyi bir çocuk kitabı, çocukların gelişme ve büyüme çağlarına uygun olmak zorundadır. Çocuk kitapları hangi yaş grubuna sesleniyorsa resimler de ilgili yaş grubunun özelliklerini taşımalıdır. İyi hazırlanmış bir kitap, bir bilgi edinme ve öğrenme aracı olduğu kadar çocuğun eleştirel düşünmesini ve hayal etmesini sağlar. Ayrıca çocuğun kitap kahramanı ile özdeşim kurarak hayallerini, beklentilerini kurgusal bir ortamda gerçekleştirmesini ve duygusal olarak rahatlamasını destekler.

Kitaplarda, çocuğun resim ile metinde gelişen olaylar arasında ilişki kurabilmesine yardım edebilecek oranda basit ve sade ayrıntılara yer verilmelidir. Gelişimsel olarak yaş ilerledikçe çocuk kitaplarındaki metin ve resimleme oranlaması değişir. Yaş büyüdükçe kitaplarda daha az resim daha çok yazı olur.

Üç-dört yaş döneminde, bileşik cümle kurma becerisinin gelişmeye başlamasıyla birlikte çocuklar gün içinde kendilerini bu cümlelerle ifade etmeye yönelirler. Bu dönemde dil oyunlarından, kısa dizeleri söylemekten hoşlanırlar. Bu aşamada çocuklara tekerlemeler, kısa şiirler, bilmeceler okumak yararlı olacaktır. Çocuklar yinelenen ses tekrarı ve kelimelerin işitsel olarak yaptığı etkiyle kendileri de tekerleme, şiir ve bilmece söyleme isteği duyabileceklerdir.

Üç-dört yaş döneminde çocukların benlik kavramı gelişmeye başlar. Çevrelerinde bulunan yetişkinlerin kendileri hakkındaki düşüncelerinden ve davranışlarından etkilenirler. Çocukların benlik saygısının gelişimini sağlayacak tutum ve davranışlar sergilemek onların kendilerini önemli hissetmelerini sağlayacaktır. Çocuklara sıcak ve samimi ortamlar yaratarak birlikte resimli kitaplar incelenmeli, onlara masallar anlatılmalı, kısa öyküler okunmalıdır.

Dört-beş yaş çocukları, dil bilgisi açısından doğru cümleler kurmaya başlarlar. Kelime sayılarında oldukça hızlı bir artış vardır. Bu yaş grubu çocuklar, yazısı olmayan resimli kitapları kullanarak öyküler oluşturabilirler. Bu becerilerinin pekiştirilmeye çalışılması önemlidir. Farklı olaylara yönelik resimli kartlar verilerek çocukların kendilerinin öyküler oluşturmalarına fırsat tanımak yararlı olacaktır.

Dört-beş yaş çocukları kendilerini dünyanın merkezinde görürler, yaşlılarıyla ve kardeşleriyle olan iletişimlerinde daha çok kontrolün kendilerinde olmasını isterler. Toplumsal çevrede denetim kurma isteğinin arttığı bu dönemde çocuklara özdeşim kurabilecekleri kahramanların olduğu resimli öykü kitapları okumak yararlı olacaktır. Bu kitaplar aracılığıyla çocukların paylaşımcı, girişimci ve bağımsız kişilik özellikleri geliştirmeleri sağlanabilir.

Çocuklar, dört-beş yaş döneminde daha ılımlı ve uzlaşmacı davranışlar sergilemeye başlarlar. İyi-doğru davranışlar ile kötü-yanlış davranışların sonuçlarını anlamaya başlarlar. Çocuklara bu dönemde, düşünmeden yapılan davranışların olası sonuçlarını, karşı tarafta yaratacağı etkileri anlatan resimli öykü kitapları okunmalı; özellikle şiddetin, kaba kuvvetin sorunları çözemeyeceğini çocuklara uygun bir dille ifade eden kitaplar tercih edilmelidir.

Bu dönemde çocuklar gerçek ile hayal arasındaki farkı daha iyi kavrayabildikleri için genellikle karakterlerin üzgün, sinirli, mutlu, heyecanlı gibi temel duygularını fark edebilirler. Dolayısıyla aykırılıklara karşı beğenisi de oluşmaya başlar. Yine bu yaş döneminde çocuklar hareket dolu olay zincirlerinden oluşan öyküleri daha fazla tercih etmeye başlarlar. Bu nedenle, dört-beş yaş çocukları için kitap seçiminde, günlük hayatlarında karşılaştıkları sorunları içeren ve bunlara yanıt niteliği taşıyan kitaplara öncelik verilmesi daha uygun olacaktır. Bu dönemde zihinsel gelişimde nesnelere belirli özelliklerine göre sınıflandırabilme becerisine sahiptirler. Çocukların gözleme, karşılaştırma ve sınıflandırma yapmalarına olanak sağlayacak resimli kitaplarla çalışmasına fırsat verilmeli, yetişkinler gerektiğinde ipucu vererek çocuklarla bu zamanı paylaşmalıdır.

Çocuklar beş-altı yaşlarında, yetişkinlerin de yol göstermesiyle öyküdeki karakterlerin davranışlarının nedenlerini dikkate almaya başlarlar. Karakterlerin hayal kırıklığı, kafa karışıklığı, öfke, utanma, panik gibi kelimelerle ifade edilen ötesindeki belirsiz duygularını daha iyi fark etmeye, karakterlerin niyetleriyle yaptıklarının birbiriyle çelişebileceğini anlamaya başlarlar. Altı yaşın sonlarına doğru çocuklar masal ve öykü dinlemeyi çok sevmeye başlarlar. Yeni öykülerin yanında eskilerinin de tekrarlanmasını isterler. Bellekleri son derece kuvvetlidir. Artan kelime dağarcığı sayesinde karakterlerin olumlu özellikleri, eksiklikleri ve örneğin kıskançlık gibi onları motive eden duyguları hakkında konuşur, yorum yapabilirler. Ayrıca yine altı yaş döneminde karakterlerin güçlü duygusal tepkiler ve değişimler sergilediği öykülerin okunmasından hoşlanırlar ve bu tarz öyküler yudurlar.

Çocukların tekerleme, bilmece kurup söylemeleri, basit öyküler, masallar ve fıkralar oluşturup anlatmaları için desteklenmeleri gerekmektedir. Çocuklar olabildiğince kendilerini ifade edebilecekleri etkinlikleri tercih ederler. Günlük yaşamda karşılaştıkları olaylar, gözlem yoluyla elde ettikleri deneyimler onların sözel iletişim becerilerini kullanmalarını sağlar. Bu deneyimlere yönelik resimli kitaplar okumak, onların kendilerinin öykü anlatmasına fırsat vermek hatta basit canlandırmalar yapmalarını sağlamak yararlı olacaktır. Bu dönemde arkadaşlık ilişkileri önem kazanır. Çocuklara arkadaşlığa önem veren, öz güveni gelişmiş kahramanların bulunduğu öyküler okunmalı, okuma etkinliklerinde kendilerini değerli görmelerini sağlayacak fırsatlar yaratılmalıdır.

ETKİNLİK 4: "Bana Yardım Etsin?"

Eğitimciye Not: Bu oyun için önceki oturumda, katılımcılardan bu oturuma gelmeden önce aile büyüklerinden ninniler, parmak oyunları, tekerlemeler, şiirler, şarkılar ve bilmeceler öğrenmelerini isteyin.

Katılımcılar halka oluşturacak şekilde otururlar. Ortadaki bir kişi "İmdat, imdat!" diye bağırır. Diğer katılımcılar "Ne oldu?" diye sorarlar. Yardım isteyen zor bir durum belirler. Örneğin; "Merdivende sıkışıp kaldım", "Arılar kovalıyor", "Ayağım çamura saplandı", "Salıncaktan inemiyorum" vb. Diğerleri "Kim yardım edebilir?" diye sorarlar. Yardım isteyen kişi aşağıdaki gibi ölçütler söyler.

Tekerleme bilen

Anne şarkısı bilen

En güzel şiir okuyan

Hayvanlarla ilgili bilmece bilen

En güzel ninni söyleyen

Parmak oyunu bilen

Grup, kimin yardım etmesi gerektiğini belirler. Belirlenen kişi istenen etkinliği yapar ve ardından kendi "zor durumunu" belirleme sırası bu kişiye geçer.

Çalışmanın sonunda katılımcılara aşağıdaki sorular sorulur ve yanıtları alınır:

- Hangi şarkılar söylendi?
- Hangi şiirler okundu?
- Hangi parmak oyunları oynandı?
- Hangi bilmeceler soruldu?
- Hangi tekerlemeler söylendi?
- Hangi ninniler söylendi?

Kitap Okurken Dikkat Edilecek Noktalar

- Öykünün öncelikle bütün olarak okunması gerekir.
- Çocuklarla yakın temas hâlinde (ona sarılarak vb.) oturulmalıdır.
- Öykünün akışına uygun olarak ses tonu ayarlanmalıdır (Örneğin; Kurt konuşurken kalın ve yüksek, büyükanne konuşurken ince ve alçak ses tonu vb.).
- Öykünün kapak resmine bakarak “Öykünün ismi sence ne olabilir?” diye sorulmalıdır.
- Kitap baştan sona çocuklara resimleri gösterilerek yavaş yavaş okunmalıdır.
- Kitabın ikinci okunmasında, öykünün merak uyandıran kısımlarında çocuklara sorular sorulabilir (Şimdi sence ne olacak?).
- Öyküyü okuduktan sonra öyküde geçen olay ve öykü kahramanları ile ilgili öyküyü hatırlamasına yönelik çocuklara sorular sorulabilir (Ayıcık topunu bulamadığında ne yaptı? Annesi küçük ayıcığa ne söyledi? vb.)
- Öykünün resimlerini göstererek çocuklardan anlatmaları istenebilir.
- Gelişme bölümünü okuduktan sonra öyküyü okumayı bırakıp çocukların tamamlaması istenebilir.

ETKİNLİK 5: "Öykü Okuyalım"

Katılımcılara “İlk kitabınızı ne zaman aldınız? İlk okuduğunuz kitap hangisiydi?” soruları sorulur. Eğitimci, katılımcılarla birlikte resimli bir öykü kitabı seçer. Katılımcılardan gönüllü biri, çocuk olur. Diğer katılımcılar, eğitimciyi ve çocuğu görebilecekleri şekilde otururlar. Eğitimci “kitap okurken dikkat edilecek noktalara” uygun bir şekilde resimli öykü kitabını çocuğa okur.

Çalışmanın sonunda katılımcılara aşağıdaki sorular sorulur ve yanıtları alınır:

- Kitabı nasıl okuduk?
- Kitap okurken hangi soruları sorduk?
- Siz çocuğunuza kitap okurken nelere dikkat ediyorsunuz?

Eğitimciye Not: Kitap satın alırken ve okurken dikkat edilmesi gereken noktaların yazılarak bülten şeklinde evlere gönderilmesi, anne babaların bu konuda doğru tutumları benimsemelerini sağlayacaktır.

Resimli çocuk kitaplarının dışında parmak oyunları, tekerlemeler, şiirler, şarkılar ve bilmeceler çocukların dinleme ve dil becerilerinin gelişimine yardımcı olmaktadır. Erken dönemde geliştirilen dinleme becerisi, okuma ve yazma becerilerinin de temelini oluşturmaktadır.

Öyküler, şiirler, tekerlemeler, parmak oyunları ve bilmeceler çocukların gelişimini nasıl etkiler?

- Ana dilin gelişimine katkı sağlar.
- Dinleme yeteneğini geliştirir.
- Çocuğun kendisini ve çevresini tanımasına yardımcıdır.
- Kişiliğin oluşmasına yardımcıdır.
- Duygusal ve kavramsal gelişimi hızlandırır.
- Soyut kavramların öğrenilmesinde yardımcıdır.
- Çocuğun sosyalleşmesini sağlar ve çocuğu günlük hayatın gerçeklerine hazırlar.
- Eleştireli ve yaratıcı düşünmesini sağlar.
- Sorunların çözümüne ve istenmedik davranışların değiştirilmesine yardımcıdır.
- Eğlenme ve dinlenme ihtiyacını karşılar, çocuğa canlılık kazandırır.
- Sanata ilgi duymasına katkı sağlar.

DEĞERLENDİRME ETKİNLİĞİ 1: "Birlikte Katlayalım"

Eğitimci, katılımcılar için farklı boyutlarda ve renklerde kâğıtlar hazırlar. Katılımcılara, "Kâğıttan neler yapmayı biliyorsunuz? Bunu size kim, ne zaman öğretti?" diye sorulur ve yanıtlar alınır. Katılımcılara, çocukluklarında kâğıttan yaptıkları oyuncakları nasıl yaptıklarını hatırlayıp denemeler yapmalarına fırsat verilir (gemi, uçak, kurbağa, kuş vb.) Daha sonra katılımcılardan kâğıtları katlayarak yaptıkları oyuncakları birbirlerine öğretmeleri istenir. Katılımcıların kâğıt katlama ile yaptıkları oyuncakların üzerine "çocuklarına kitap seçerken dikkat ettiklerini noktalardan" bir tanesini yazmaları istenir. Katılımcılar sırayla oyuncaklarının üzerine yazdıkları ifadeyi okurlar. Hep birlikte "Çocuklara kitap seçerken dikkat edilecek noktalar" tartışılır. Yapılan kâğıt oyuncaklar "Kâğıttan Oyuncaklar" panosunda sergilenir.

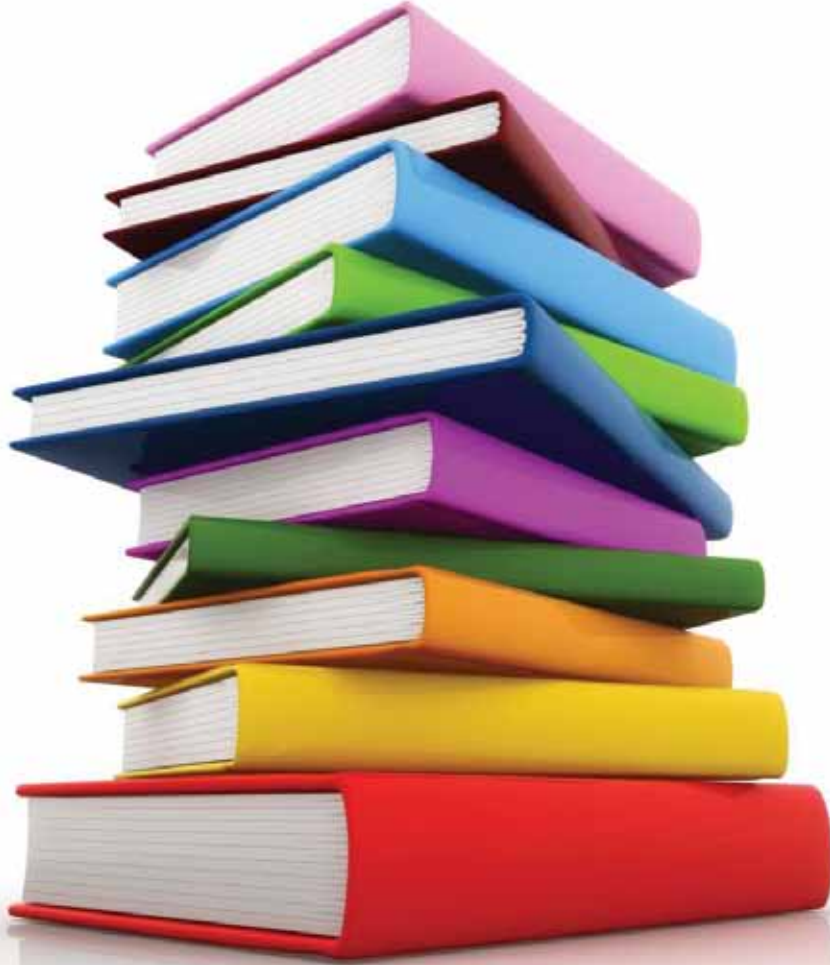
Çalışmanın sonunda katılımcılara aşağıdaki sorular sorulur ve yanıtları alınır:

- Daha önce çocuğunuzla birlikte kâğıt kullanarak hangi oyuncacı yaptınız?
- Panomuzdaki oyuncaklardan en çok hangisi hoşunuza gitti?
- En çok hangi oyuncacı katlarken zorlandınız? Neden?
- Bu oyuncaklar çocuğunuzun gelişimine nasıl katkıda bulunur?

DEĞERLENDİRME ETKİNLİĞİ 2: "Kitap Torbası"

Bir torbada en az üç farklı resimli öykü kitabı olacak şekilde çocuk sayısının yarısı kadar bezden kitap torbaları hazırlanır (Yeterince kitap bulabilmek için ailelerden destek istenebilir). Kitap Torbasındaki her kitapta ayrıca etkileşimli kitap okuma tekniğine uygun olarak hazırlanmış etkinlik sayfaları bulunmaktadır. Her hafta cuma günü bu torbalar çocukların evlerine gider. Böylece aileler çocuklarıyla birlikte haftada en az üç kitap okumuş olur. Cuma günü Kitap Torbası getirilir, başka bir torba alınır. Bu şekilde hazırlanan Kitap Torbaları tüm çocukların evine dönüşümlü olarak gider.

Eğitimciye Not: Belirli aralıklarla "Kitap Torbası" ile ilgili paylaşım toplantıları düzenlenmeli, çocuklar ve aileler üzerindeki etkileri konuşulmalıdır.

B. AİLE KATILIMI ÇALIŞMALARI

Aile katılımının çocuklar, anne babalar, eğitimciler ve okul açısından yararları şu şekilde sıralanabilir:

Çocuklar açısından yararları: Aile katılımı sayesinde çocuğun okuldaki etkinliklere katılımı artar, ev ve okul arasındaki eğitim farklılıkları azalır. Çocuklar, aile denetiminin daha çok farkına varırlar ve ailelerine daha çok saygı duyarlar. Araştırmalar, ailesi eğitime katılan çocukların başarılarının arttığını göstermektedir. Çocukların kendilerini okulun bir parçası olarak hissetmeleri artabilir ve okula daha düzenli devam ederler.

Aileler açısından yararları: Çocukları hakkında daha ayrıntılı bilgi edinen aileler, onları sosyal ortam içinde daha yakından tanıma fırsatına sahip olurlar. Ailelerin kendi beceri ve yetenekleri konusundaki güvenleri artar. Öğretmenlerin çocuklarla etkileşimlerini görme imkânına sahip olan aileler, hangi yaşlarda hangi davranışların daha uygun olduğu konusunda bilgi sahibi olurlar. Başka ailelerle tanışma ve onlarla ortak problem ve deneyimlere sahip olduklarını öğrenme imkânına kavuşurlar.

Eğitimciler ve okul açısından yararları: Öğretmenler çocukların önceki deneyimleri hakkında daha ayrıntılı bilgiye sahip olurlar. Çocukların ve ailelerin ilgi ve gereksinimlerini daha iyi anlayarak gerekli durumlarda programda değişiklik yapma fırsatını elde ederler.

1. Aile İletişim Etkinlikleri

Aile ve öğretmenler arasında iletişimi sürdürmek ve geliştirmek amacıyla farklı teknikler kullanılabilir. Bunlar:

1.1. Telefon Görüşmeleri, Kısa İletim Hizmetleri

Yüz yüze görüşme olanağı bulunmayan ailelere telefon görüşmesi yoluyla çocuk ve yapılan etkinlikler hakkında bilgiler verilebilir. Haberleşmelerde, telefonda kısa iletim hizmetleri tercih edilebilir. Ayrıca belirli aralıklarla çocuğun gelişimi ile ilgili olumlu bilgiler vermek amacıyla telefonla görüşmeler yapılabilir. Eğer anne babalar telefon görüşmelerinin rutin olarak yapıldığından önceden haberdar edilirlere ise öğretmen aradığında görüşme sırasında kendilerini daha rahat hissederler. Eğitimci, telefon ile iletişime geçtiğinde önce kendini tanıtmalıdır. Telefonda çocuk hakkında bilgi verilmeli ve olumlu yorumlarda bulunulmalıdır. Telefon görüşmeleri ile anne babaya duygusal ve hassas konularda bilgi vermekten kaçınılmalıdır. Ayrıca eğitimci, anne babanın sorduğu bir konuda bilgi sahibi olmadığında en kısa sürede bu konuda gerekli bilgiyi edindikten sonra anne babayı tekrar aramalıdır.

Çocuğun başarılarını paylaşmak için aile ile telefonla görüşülmesi eğitimci ve aile arasında olumlu iletişim kurulmasını sağlamaktadır. Eğitimci, anne babayı aramadan önce konuşacağı konuların listesini çıkarmalıdır. Telefon görüşmeleri sadece eğitimcinin konuştuğu bir süreç hâline gelmemeli ve konuşma sırasında anne babaya sorulan sorular ile ilgili konuşma süresi verilmelidir. Eğitimci bu süreçte dinleme becerilerini kullanmalıdır. Telefon görüşmeleri doğal bir ortamda yapılmalı, anne baba ile konuşulanlar gizli kalmalı ve başkaları ile paylaşılmamalıdır. Anne baba arandığında mutlaka uygun olup olmadığı sorulmalı ve konuşmaya ona göre devam edilmelidir. Eğitimci, anne babayı aradığı zaman gürültülü bir ortamda olmamaya dikkat etmelidir.

1.2. Kitapçıklar

Birçok okul, anne babalara çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili bilgi vermek amacı ile el kitapçıkları kullanmaktadır. Aileler için hazırlanan el kitapçıklarında öncelikli olarak okulu ve eğitim sistemini tanıtıcı bilgiler yer almalıdır. Okulun felsefesi, hedefleri, işleyişi, okulda yapılan etkinlikler ve kuralların yer aldığı kitapçıklar özellikle okulun ilk açıldığı dönemlerde aileler için çok yararlı olmaktadır. Ayrıca aileler için okulu ya da sınıfı tanıtıcı kitapçıklar, adres kitapçığı, çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili (çocukla iletişim, çocuk gelişimi, çocuk eğitimi, beslenme, hastalıklardan korunma vb.) kitapçıklar ya da çocukların kendileri tarafından hazırlanan kitapçıklar (Sevdiğim Hayvanlar, Neler yemek isterim? Yapabildiklerim vb.)düzenlenebilir. Kitapçıklar hazırlanırken okulun bulunduğu sosyoekonomik düzey göz önüne alınarak ailelerin eğitim düzeyine uygun bir anlatım tarzı kullanılmalıdır.

1.3. Görsel/İşitsel Kayıtlar

Eğitimci okul öncesi eğitim kurumunda kayıt yapabilmek için her zaman bir ses kayıt veya olanak varsa görüntü kayıt cihazını hazır bulundurmalıdır. Okul öncesi eğitim kurumunda günlük olarak yapılan etkinlikler eğitimciler için çok doğal ve sıradan olabilir ancak aileler için çocuklarının yaptığı etkinlikler ya da yeni öğrendiği kavramlar çok özel olabilir. Bu nedenle eğitimci, çocukların yeni öğrendiği bir şarkıyı, şiiri, tekerlemeyi, parmak oyununu, arkadaşları ile konuşmalarını, ilginç bir olay karşısındaki izlenimlerini, kendi yarattıkları öyküleri vb. ses ve görüntü kayıt cihazına kaydederek ailelerle paylaşmalıdır. Kaydedilen görüntüleri ailelere gönderebilir ya da bireysel görüşmelerde ailelerle birlikte çocukların görüntülerini izleyebilirler. Tüm ailelerin katıldığı toplantılarda izlenecek kayıtlarda çocukların çok özel görüntülerinin olmamasına dikkat edilmelidir.

Bu yöntemle aileler, çocuklarının okulda yaptığı çalışmalar ve okul sistemi hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaktadır. Ayrıca çocukların okul dışında aileleriyle birlikte yaptığı etkinliklerle ilgili görüntüleri sınıfa getirerek arkadaşlarıyla paylaşması da istenebilir (Görsel ve işitsel kayıtların sınıftaki diğer çocukların sosyoekonomik ve sosyokültürel yapısına uygun olması gereklidir.)

1.4. Fotoğraflar

Eğitimci, çocukların görüntülerini almak için okul öncesi eğitim kurumunda her zaman bir fotoğraf makinesi bulundurmalıdır. Çocuk için ilk gelişen olaylar (ilk yürüdüğü an, ilk kez yaptığı bir etkinlik, yeni bir oyuncak ile oynama, ilk kez kendi kendine elini yıkama, oyuncak toplama, bisiklete binme vb.) hatırlanması gereken durumlar ve etkinlik süreçleri fotoğraf makinesi ile kaydedilmelidir. Çocukların sınıfta yaptıkları etkinlikler ya da bir gezinin fotoğrafları çekilerek ailelerle paylaşılmalıdır. Eğitimci, aileler için çekilen fotoğraflardan yapılan çalışmaları ve aşamaları anlatan bir pano/album hazırlayabilir ya da fotoğrafları ailelere gönderebilir.

Eğitimci ailelerden çocukların aile bireyleri ile beraber değişik ortamlarda (müzedde, köyde, piknikte, kamp ortamında, oyun oynarken, bir spor etkinliği yaparken, bir müzik aleti çalarken vb.) çekilmiş olan fotoğraflarını isteyebilir. Bu fotoğraflar Günlük Eğitim Akışı'nın herhangi bir aşamasında fotoğrafın temasına uygun olarak kullanılabilir. Böylece okul dışında çocuklar tarafından yapılan etkinlikler ya da yaşadığı yeni bir durum hakkında eğitimciler ve çocuğun arkadaşları bilgi sahibi olmaktadır. Bu sayede aileler, okulda çocuklarına önem verildiğinin farkına varabilirler.

1.5. Duyuru Panoları

Duyuru panoları ailelerin çocuklarını okula getirdikleri ya da okuldan aldıkları zaman okuyabilecekleri yerlere yerleştirilmelidir. Aylık Eğitim Planı, Günlük Eğitim Akışı, okulda yapılan/ yapılacak etkinlikler ile ilgili fotoğraflar ve özel notlar, planlanan geziler, sınıfta yaşanan olaylar hakkında kısa notlar, okulla iletişim kurabilmek için gerekli telefon numaraları, çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili olarak aileleri bilgilendirmek üzere hazırlanan etkinliklerin (kitap, tiyatro, sinema, konferans, kongre vb.) duyuruları panoda yer alabilir. Duyuru panoları, ailelerin ilgisini çekebilmek için hem içerik hem de tasarım açısından düzenli olarak güncellenmelidir.

1.6. Bültenler

Aileler için düzenli olarak haftalık, iki haftalık veya aylık bültenler hazırlanabilir. Birkaç sayfadan oluşan bültenler ile ailelere çocukların yaptıkları etkinlikler, öğrendikleri oyunlar, şarkılar, şiirler, yaptıkları geziler, etkinlik fotoğrafları, sınıftaki olaylar hakkında bilgi verilebilir. Bültenler aracılığı ile ailelere, evde çocukları ile birlikte yapabilecekleri etkinlikler ve oyun örnekleri de verilebilir. Bültenlerde, ailelerin kolayca anlayabileceği bir dil kullanılmasına özen gösterilmelidir. Bültenler çocuk sayısı kadar hazırlanmalı ve tüm ailelere verilmelidir. Tüm aileler için çoğaltma olanağı yoksa duyuru panolarında sergilenebileceği gibi ailelerin okula geliş gidiş saatlerinde bekledikleri ortamlarda da bulundurulabilir, posta yolu ve çocuklarla gönderebilir ya da düzenli olarak bilgisayar ve internet kullanma alışkanlığı olan ailelere e-posta aracılığı ile ulaştırabilir. Eğitimci, dönemin başında yapılan ilk toplantıda bilgilerin hangi yöntem ile iletileceği konusunda ailelerle görüşmeli ve ailelerin tercih ettiği yöntemleri kaydetmelidir.

1.7. Haber Mektupları

Haber mektupları aileleri okulda yapılan etkinliklerden haberdar etmek, ailelere çocukların gelişimlerini desteklemek üzere evde yapılabilecek etkinlikler hakkında bilgi vermek ve aile katılımını sağlamak için hazırlanan bir iletişim aracıdır. Haber mektuplarında kullanılan ifadeler çok önemlidir. Anne babalar için hazırlanan haber mektupları mesleki terimlerle değil, ailelerin anlayabileceği ifadelerle yazılmalıdır. Haber mektuplarında, hazırlayan eğitimcinin kimlik bilgisi mutlaka belirtilmelidir. Haber mektuplarında ailelere evde çocuklarıyla yapabilecekleri etkinlikler belirtilmiş ise ailelerin çocuklarıyla bu etkinlikleri uygularken neler yaşadıklarının sorulması, aile katılım çalışmalarının takibi ve sürekliliğinin sağlanması açısından çok önemlidir. Özellikle aileden yanıt ya da herhangi bir materyal isteniyor ise bu haber mektubuna karşılık olarak ailenin kime bilgi vereceği ya da kiminle bağlantı kurulacağı bildirilmesi çok önemlidir.

1.8. Yazışmalar/İletişim Defterleri

Yazışmalar ailelerden okula, okuldan ailelere olmak üzere iki yönlü bir süreçte yapılmalıdır. Bu süreçte, eğitimci memnuniyetine ya da önemli olaylara ilişkin kısa bilgiler yazılabilir. Bazı okul öncesi eğitim kurumları, ev ile okul arasında gidip gelen günlükler tutmaktadır. Bu yolla ailelerden çocuk hakkında bilgiler alınabilir. Eğitimcinin okulda yapılan çalışmalar ile ilgili gönderdiği bilgiler, ailenin okulda yapılan çalışmalar hakkında bilgilendirilmesini sağlayacaktır. Yapılan yazışmalar sadece aileden materyal, ücret vb. istemek için yapılmamalı, özellikle olumlu durumların paylaşılması için de ailelere yazılar gönderilmelidir. Örneğin; çocuğun gösterdiği kritik/kayda değer bir gelişimsel özelliği, desteklenmesi gereken bir gelişimsel özelliği, yaşam değişikliklerine karşı gösterdiği tepkileri yazmak ailenin çocuğunu daha iyi tanımasına yardımcı olmaktadır. Çocuklarda gelişim düzeyine uymayan davranışlar gözlemlendiğinde yazışmalarla bildirilmemeli ailelerle yüz yüze görüşülmelidir. Aile ve eğitimci arasında yapılan karşılıklı yazışmalarda eğitimci mutlaka; adını soyadını, tarihi yazmalıdır. Anne babaların gönderdiği yazışmalarda da bunların olmasına dikkat

edilmelidir. Karşılıklı yapılan yazışmalarda dikkat edilmesi gereken en önemli nokta gizlilik. Yazışmalar not kâğıtları kullanılarak gerçekleştirilebileceği gibi bir iletişim defteri tutularak da gerçekleştirilebilir. Olası iletişim çatışmalarına karşı yazılı kayıtlar bir süre okul arşivinde tutulmalıdır.

1.9. Gelişim Dosyaları (Portfolyo)

Eğitimci her çocuğun büyüme ve gelişim kayıtları için gelişim dosyası tutmalıdır. Gelişim dosyası, belirli bir dönemde çocuk hakkında genel bir değerlendirme yapabilmek için çocuğun bütün gelişim alanlarında ortaya çıkardığı özgün ürünlerin, fotoğrafların, görüntü ve ses kayıtlarının, eğitimcinin çocuk için doldurduğu gelişim raporlarının yer verildiği sistematik bir dosyadır. Gelişim dosyaları çocukların gelişimindeki ilerlemeleri gösterir. Çocukların sanat etkinlikleri gibi ürünleri, eğitim dönemi sonunda sergilenmek için toplanmaz. Böyle olduğu takdirde gelişim dosyası gerçek anlamını içermez, hedefine ulaşamaz ve bir etkinlik yığını olmaktan öteye gidemez.

Gelişim dosyasının oluşturulmasında çocuğun aktif katılımı esastır. Gelişim dosyası çocuğun kendi kendini değerlendirmesinde yardımcı olan bilinçli seçimlerin bir araya getirilmesinden oluşur. Dosya içindeki ürünlerin bir kısmı çocuk tarafından seçilmiş ve dosyaya konmuş olmalıdır. Çocuk tarafından seçilen ürünlerin de çocuğun gelişimsel ilerlemesini yansıtmasına özen gösterilmelidir. Dosya, çocuğun kendini yansıtması açısından da son derece objektif verileri kapsar. Çocuğun kendisi hakkında karar verilmesine yardımcı olacak çok sayıda özel ileti doludur. Çocukların kendi çalışmaları hakkında duygu ve düşüncelerini belirtmeleri kendi kendilerini yönetme becerilerini geliştirdiği gibi, öz değerlendirme becerilerini de geliştirir. Çocuklar, dosyaları için seçim yaparken neden-sonuç ilişkilerini somut olarak örneklerler. Seçenekleri eleme, karar verme, inisiyatif kullanma, kendi sorumluluğunu alma, kararlarının sonuçlarını kabul etme, ayrıntılara odaklanma gibi üst düzey zihinsel ve sosyal becerileri kullanma ve geliştirme şansı bulurlar.

Gelişim dosyalarının anlamlandırılması yani değerlendirilmesi oluşturulması kadar önemlidir. Çocuğun bireysel bir çalışması gibi görünse de aslında öğrenme sürecinin bir yansımasıdır ve çocuğun eğitimciyle, arkadaşlarıyla ve ailesiyle etkileşimlerinin, paylaşımlarının da somut örneklerini yansıtır. Bu nedenle dosya çocuğun kişisel gelişiminin sosyal boyutunu da gösterir. Özellikle dosyanın sunulma aşaması, üst düzey bilişsel, dil, sosyal ve duygusal becerileri gerektirir. Dönem sonlarında ailelerle gelişim dosyası paylaşım toplantıları gerçekleştirilirken çocuğun dosyasını anne ve babasına anlatması, sürecin en son ve en üst becerisidir. Dosya sunumları ailelerin çocukları ile gurur duyması için birçok neden içeriyorsa da asıl önemli olan, çocuğun kendindeki gelişimi ve değişimi görerek kendisiyle gurur duymasını sağlayabilmektir. Dosyalar, çocuğu tanımak ve çocuğun kendini tanıması için kullanılan en güdüleyici araçlardan biridir.

1.10. Toplantılar

Toplantılar, okulun politikaları ve programın anne-babalara tanıtılması açısından önemlidir. Ayrıca öğretmenlerin ve anne babaların birbirlerini tanımalarını ve paylaşımında bulunmalarını sağlar. Toplantılar yapılmadan önce ailelerin görüş ve önerileri dikkate alınmalıdır. Toplantı hakkında ailelere mutlaka önceden yazılı duyuru yapılmalıdır. Aileye gönderilen yazıda toplantının yeri, saati, hangi konuda yapılacağı, gündemde yer alan maddeler hakkında bilgi verilmelidir. Görüşmenin içeriği ve amacı daha önceden aileyi bilgilendirerek ebeveynin merak ve kaygısı engellenmelidir. Toplantılarda; öğretmenin ve eğitim kurumunun amaçları, çocuk sağlığı ve gelişimi, okulda çocukların yaşadıkları güçlükler ve bunlarla baş etme yolları, çocukların evlerindeki

tutum ve davranışları, ebeveyn-öğretmen arasında oluşabilecek çatışmalar, çocuğun eğitimi ile ilgili ortak karar alma, ebeveynle iyi ilişkiler kurma konuları ele alınmalıdır. Ebeveynler ise bu toplantılarda çocuklarının eğitimi, ilerleyişi ve yaşadığı sorunlar ile ilgili bilgi alma, çocukları ile ilgili önemli bilgileri paylaşma, evde çocuklarına yardımcı olacak bilgileri öğrenme, sınıfta diğer çocuklar ile kendi çocuklarını karşılaştırma olanağı bulma, evde yaşanan zorlukları tartışma, öğretmenden eğitim programı ve eğitim yöntemleri hakkında bilgi almayı amaçlamaktadır.

Anne-babalarla toplantılar hem ebeveyn öğretmen ilişkisi hem de çocukların gelişimi açısından etkilidir. Toplantılara yüksek oranda katılan ebeveynlerin çocuklarının akademik başarılarının arttığı ve daha az davranış problemleri yaşadıkları saptanmıştır.

Aile eğitim etkinlikleri kapsamında yapılan toplantılarda tüm aileler ile ilgili konular konuşulmalı ve tartışılmalı, bir aile ya da çocuk ile ilgili özel bir durum konuşulmamalıdır. Toplantılar yılda iki defa tüm anne babaların katılımıyla gerçekleştirilmelidir.

1.11. Okul Ziyaretleri:

Okul ziyaretleri, ailelerin program etkinliklerini ve okulun politikasını anlamaları bakımından önemlidir. Çocuklar okula başlamadan önce ailelerin okulu ziyaret etmeleri okulun işleyişi, okulda yapılan çalışmalar ve okul kurallarını önceden öğrenmelerini sağlamakta; çocukların oynadıkları, etkinlik yaptıkları, beslendikleri ve uydukları ortamları görmeleri ise okul hakkındaki merak ve endişelerini gidermektedir. Özellikle çocukların okula yeni başladıkları zamanda okul ziyaretleri planlanmalıdır. Özel günlerde de ailelerin okulu ziyaret etmeleri sağlanmalıdır. Ailelere sınıf içinde nelere dikkat etmeleri konusunda bilgi verilmelidir. Ailelerin planlı bir şekilde çocukların etkinliklerine katılımı sağlanmalıdır.

1.12. Geliş Gidiş Zamanları

Aileler okul programına doğrudan katılmasalar bile anne baba ile iletişim kurmak için birçok fırsat vardır. Eğitimci, aileleri güncel olaylar ve gelişmeler hakkında bilgilendirebilir ve paylaşımlar yapabilir. Okula geliş gidiş zamanları, eğitimcinin çok yoğun olduğu saatler olduğu için eğitimci ve anne baba arasında çok kısa bir bilgi alışverişi gerçekleşir. Eğer önemli bir sorun yok ise o günün programı hakkında kısa birkaç cümle söylenmesi, anne babalar için etkinlik örnekleri ve çocuğun bir önceki gün sınıf içindeki durumu hakkında kısa bilgi verilmesi ya da anne babanın da eğitimciye çocuğun bir gün önce evde yaşadıkları ile ilgili olarak veya çocuğun duygusal durumu hakkında bilgi vermesi yeterli olacaktır.

1.13. İnternet Temelli Uygulamalar (e-posta, sosyal medya, web sayfası vb.)

Bu yöntem, sürekli internet kullanıcısı aileler için duyuru ve haberleşme amacı ile kullanılabilir. Ailelere günlük olaylar, çocukların fotoğrafları, okulda yapılan çalışmalar hakkında bilgiler ya da haber mektupları e-posta aracılığı ile gönderilebilir. Ayrıca eğitimci ailelerle iletişim kurabilmek için e-posta grubu oluşturabilir. Bu grup aracılığı ile ailelerle paylaşılacak bilgiler, yapılacak duyuru ve hatırlatmalar, yeni olaylar, tüm grup ile aynı anda paylaşılabilir. Ailelerin de birbirleri ile paylaşımda bulunmaları sağlanabilir. Haberleşme ve bilgi paylaşımında internet ortamındaki sosyal medya uygulamaları da kullanılabilir.

1.14. Dilek Kutuları

Dilek kutuları anne babaların dilek ve isteklerini, önerilerini iletmelerini sağlamaktadır. Okulda tüm anne babaların görebileceği uygun bir yere bir dilek kutusu hazırlanmalı ve aileler

dilek kutusu hakkında bilgilendirilmelidir. Bu sayede aileler, sözel olarak ifade edemedikleri olumlu ve olumsuz düşüncelerini daha rahat bir şekilde ifade edebilirler. Belli aralıklarla dilek kutusuna atılan yazılar incelenmeli, ailelerin istek ve önerileri dikkate alınmalıdır. Ailelere de yazdıklarının dikkate alındığı ve uygulandığı belirtilmelidir.

2. Ailenin Eğitim Etkinliklerine Katılımı

Aile katılımı aile ile iş birliği yapmanın en etkili yollarındandır. Etkinliklere ailelerin katılımı sağlanırken ailelerin yapabilecekleri etkinliklerden başlanmalıdır.

Aile Katılımında İzlenmesi Önerilen Aşamalar:

Eğitimciler ailelerin etkinliklere katılımını sağlamak için “Aile Katılımı Tercih Formu” nu kullanmalıdırlar. Bu formun değerlendirilmesi sonucunda ailelere programda yer almak üzere değişik etkinlik önerilerinde bulunabilirler. Bütün aile katılım etkinlikleri hazırlık, uygulama ve değerlendirme basamaklarını içermelidir. Aile katılımının aşamaları şu şekilde sıralanabilir:

Ailelerin;

- Gözlemci olarak okulda bulunması,
- Materyal hazırlanmasında ve onarımında görev alması,
- Sosyal etkinlikler, alan gezileri, açık hava etkinliklerinde öğretmene yardımcı olması,
- Sınıfta yeteneğine uygun bir etkinlikte yer alması,
- Çocuklarla birlikte yiyecek hazırlama etkinliğini gerçekleştirmesi,
- Çocuklarla birlikte oyun oynama, öykü okuma, fen, sanat, müzik gibi etkinlikleri gerçekleştirmesi,
- Sınıfta öğretmen tarafından planlanan bir etkinlikte görev alması.

3. Ailenin Eğitim Etkinliklerine Katılımı İçin Örnekler

Sanat Etkinliği

- Ailelere not yazılarak “Atık Deyip Atma” isimli etkinlik yapılacağı bildirilir.
- Evdeki her türlü atık malzemeyi (süt kutuları, plastik şişeler, kapaklar, kumaşlar vb.) bir yerde muhafaza etmeleri gerektiği yazılır.
- Muhafaza edilen malzemeler okula getirilerek çocuklarla beraber oyuncak yapılır.
- Atık malzemelerden yapılan oyuncaklar okulda sergilenir.

Sanat Etkinliği

- Kukla yapma etkinliği için aileler uygun malzemeleri okula getirir.
- Çocuklarla birlikte öğretmen rehberliğinde kukla yapılır.

Fen Etkinliği

- Ailelere not yazılarak okulun bahçesinin düzenleneceği bildirilir.
- Ailelerden bitki tohumları, çiçek fideleri istenir.
- Çocuklarla beraber tohumların ekileceği toprak alan temizlenir, çapalanır.
- Çocuklar, aileleriyle beraber tohum ekerler.
- Çocuklar tohum ekilen bölümü sularlar.
- Sopaların üzerine yapıştırılmış kartlara çocuğun adı yazılır ve izleme çalışması yapılır.

Not: Ailelerin hepsinin aynı gün davet edilmemesi önerilir.

Alan Gezisi

Gezi Öncesinde:

- Ailelere müze gezisine gidileceğiyle ilgili gönderilen notta, istekli velilerin katılabileceği de belirtilir.
- Gelecek olan veliler arasında görev dağılımı yapılır.
- Görevler belirlenirken ailelerin ilgi ve imkânları göz önünde bulundurulur. Örneğin; fotoğrafçılıkla ilgilenen bir ebeveyne, çocukların gezi boyunca fotoğraflarını çekme görevi verilebilir. Yemek yapmayı seven ebeveynlere, gezi esnasında çocukların beslenme ihtiyaçlarını karşılama görevi verilebilir.
- Müzeyi daha önceden görmüş ve bu konuda bilgi sahibi olan bir ebeveyne, gezi esnasında rehberlik görevi verilebilir. Rehberliği ne şekilde yapacağı planlanır. Ebeveynlerin, müzede çocukların gözetimini nasıl yapacakları açıklanır. Bazı veliler de müze sonrasında yapılacak etkinliklerde görevlendirilebilir.

Gezi Sırasında:

- Gezi sırasında her veli, önceden belirlenen sorumluluğunu yerine getirir, öğretmenle iş birliği yapar. Özel olarak yardıma ihtiyacı olanlara yardım eder.

Gezi Sonrasında:

- Görevli olan velinin gezi sırasında çektiği fotoğraflarla sınıfta bir müze albümü oluşturulabilir. Müze gezisinde neler yapıldığı, neler yaşandığı hatırlanır.
- Fotoğrafları çeken veli, uygun görürse, fotoğraflarla bir sunum hazırlayarak öğretmenle birlikte diğer velilere bir sunum yapar, sunum esnasında alan gezilerinin çocuklara ne tür deneyimler kazandırdığı konusunda ilgili de konuşulabilir.
- Ailelere sınıfta ya da okulun uygun bir yerinde çocuklarının bebeklik dönemindeki eşyalarına ait bir müze oluşturacakları söylenir. Aileler çocuklarını da bilgilendirerek bu eşyalarla ilgili küçük notlar yazarlar (Örneğin; Selin'in ilk ayakkabısı, Ahmet'in ilk doğum günü hediyesi vb.).
- Her aile çocuğuyla birlikte belli sayıda bilet hazırlar. Çocuklar diğer öğretmen ve arkadaşlarını, ailenin diğer üyelerini, komşularını müzelerine davet ederler.
- Çocuklar sırayla gişedeki biletçi, müzedeki güvenlik görevlisi ve rehber rolüne girerler.
- Bu etkinlikle çocuklar ve ailelerinde, değerli malzemeleri koruyarak saklamak konusunda farkındalık sağlanır.

Bütünleştirilmiş Fen ve Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği

- Ailelerle sene başında yapılan toplantılarda ve aileleri tanıma çalışmalarında, fen eğitimi çalışmalarını destekleyecek bir koleksiyonları olup olmadığı sorulur.
- Koleksiyonu olan ailelerden koleksiyonlarını sınıfa getirerek çocuklarla paylaşımları istenir.

Türkçe Etkinliği

- Aileler görseller kullanarak çocuklarla etkinlik yapmak üzere sınıfa davet edilir.
- Aileler daha önce gittikleri tarihî yerlerde çekilen fotoğrafları sınıfa getirerek çocuklara anlatırlar. Karşılıklı paylaşımlarda bulunurlar. Ardından bu fotoğraflarla öyküler oluşturup sunarlar.

- Aileler, belirlenen tarihten bir gün önce Türkçe etkinliğini gözlemlemek üzere sınıfa davet edilirler.
- Ailelerin sınıfta öykü kitabının nasıl okunduğunu, öykü sonunda ne tür sorular sorulduğunu ve çocukların sürece katılımlarını izlemeleri sağlanır.
- Aileye kitap okunurken dikkat edilecek ilkelerle ilgili bilgi notu verilir.
- Ailenin okuyacağı kitap öğretmenle beraber seçilir.
- Öyküde geçen sözcük ve kavramların çocuklara nasıl anlatılacağı aileye açıklanır.
- Hangi soruların sorulacağı tartışılır.
- Etkinlik belirlenen tarihte aile tarafından sınıfta uygulanır.
- Etkinlik sırasında aileye müdahale edilmez.
- Etkinlik sonrasında aileyle değerlendirme yapılır.

Oyun Etkinliği

- Ailelerden çocukluklarında oynamış oldukları geleneksel çocuk oyunlarından bir tanesini (Örneğin; Kukla) sınıfa gelerek çocuklarla oynamaları istenir. Öğretmen o gün öğrenilen oyunları ve kurallarını yazarak bir kitapçık oluşturur ve ailelere iletir.

Bütünleştirilmiş Türkçe ve Müzik Etkinliği

- Büyükanne-büyükbabalar masal anlatmak üzere okula davet edilir. Masal anlatıldıktan sonra çocukların yetişkinlere soru sormaları ve sohbet etmeleri desteklenir. Ardından büyükanne ve büyükbabalar bildikleri ninni ve/veya şarkıları çocuklarla paylaşırlar. Öğretmen o gün öğrenilen şarkı/ninni sözlerini yazarak bir kitapçık oluşturur ve ailelere iletir.

Sanat Etkinliği

- Ebeveynler uçurtma yapmak üzere okula davet edilirler. Malzemelerini kendileri getirirler. Yardımlaşarak uçurtmalar yapılır. Daha sonra çocuklara uçurtmalarını nasıl uçuracakları ebeveynleri tarafından öğretilir.

Bütünleştirilmiş Sanat ve Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği

- Öğretmen tarafından hazırlanan mektuplar yere gelişigüzel dağıtılır. Çocuklara postacının geldiği fakat posta kutumuz olmadığı için mektupları böylece bırakıp gittiği, gelen mektupların bu şekilde kaybolabileceği söylenir.
- Artık materyalleri kullanılarak bir sınıf posta kutusu oluşturulur. Mektuplar posta kutusuna konur.
- Öğretmen posta kutusundan bir mektup alır. Mektubun annesinden geldiğini söyler ve mektubu okur.
- Çocuklara sınıfta yaptıkları etkinlikler ile ilgili bir resim çizip ailelerine mektup olarak gönderebilecekleri söylenir.
- Çocuklar yaptıkları resimleri zarflara koyarak posta kutusuna atarlar. Aileler çocuklarını almaya geldiklerinde posta kutusundan mektuplarını alırlar.
- Ailelerden çocukları ile birlikte hafta sonu yaptıklarını anlatan bir mektup yazmaları ve mektubu öğretmene göndermeleri istenir.
- Çocuklar getirdikleri mektupları yapılan posta kutusuna atarlar.
- Çocuklardan biri postacı olup mektupları öğretmene getirir. Diğer çocuklar da postacı şarkısını söyler.
- Posta kutusuna atılan mektuplar sırayla okunur.
- Çocuklar, hafta sonu aileleriyle birlikte neler yapmaktan hoşlandıklarını anlatırlar.

4. Bireysel Görüşmeler

Öğretmen ve aile arasındaki iletişimin niteliğinin katılımı sağlamadaki önemi büyüktür. Okulun eğitim programına istekle katılan aileler, öğretmen ile daha çok iletişim kurmak isterler. Anne ve babalar grupla yapılan toplantıdan ayrı olarak çocuğun gelişimini öğretmen ile bireysel olarak değerlendirmek isterler. Çocukları ile ilgili olarak kaygı ve sorunlarını ifade etmek, öğretmen tarafından dinlenmek ve anlaşılma amacıyla öğretmen ile görüşmeye ihtiyaç duyarlar.

Bireysel görüşmelerin amacı; çocuğun gelişimini, güçlü ve desteklenmesi gereken yönlerini ve sorunları aile ile paylaşmak, kardeş doğumu, taşınma gibi özel durumlarda benimsenmesi gereken tutum ve davranışlarla ilgili aileye bilgi vermek ve çözüm yolları aramaktır. Düzenli görüşmeler dönemde en az bir kez olmak üzere yılda iki kez yapılmalıdır. Bir sorun ortaya çıktığında görüşme takvimi beklenmeden görüşme yapılabilir, bunun dışında görüşme takvimine uyulmalıdır.

Bireysel Görüşmenin Yararları

- Dinlenmek,
- Anlaşılma,
- Endişe, duygu ve sorunları ifade etmek,
- Çatışmaları çözmektir.

Bireysel Görüşmede İlkeler ve Etik kurallar

1. Her çocuğun ebeveyni ile düzenli ve planlı olarak bireysel görüşme yapılmalıdır.
2. Çocukla ilgili paylaşılması gereken olumsuz bir durum varsa, konuşmaya olumlu bulunan davranışlarla başlanmalıdır. Olumsuz bulunan durumlar anlatılırken yargılayıcı ifadelerden kaçınılmalı, bu durumu gidermek için yapılanlardan bahsedilmelidir. Ebeveynen bu konuda destek istendiği ifade edilmelidir. Yalnızca sorunlu durumlarda değil olumlu gelişmeleri paylaşmak için de bireysel görüşmeler yapılmalıdır.
3. Bazen evde ya da okulda oluşabilecek yeni durumlarda da bireysel görüşmeler yapılmalıdır.
4. Görüşmeler için uygun bir ortam sağlanmalı, görüşmelerin kesintiye uğramasına izin verilmemelidir.
5. Rahat bir atmosfer sağlanmalı, saydam olunmalı ve güven hissettirilmelidir.
6. Görüşmelerin amacı açıklanmalı, çocuğun gelişim durumu ve davranışları hakkında ebeveyne bilgi verilmelidir.
7. Ebeveynen çocuğun evdeki davranışları ve olaylar hakkında bilgi alınmalı, yani durumlar karşılıklı olarak paylaşılmalıdır.

5. Ev Ziyaretleri

Okul öncesi eğitim kurumlarında ev ziyaretleri aile katılımı çalışmalarında çok önemli bir yer tutmaktadır. Ev ziyaretleri ile öğretmen çocuğu ve aileyi daha iyi tanıma fırsatı bulabilir ve ailenin güvenini kazanabilir. Ev ziyaretinde ilişkilerin dinamiği değişir; evde öğretmen bir "güç" figürü olarak değil de bir misafir olarak algılanır. Bu koşullar altında ebeveyn, kendisini daha rahat hisseder, öğretmen ile daha fazla iletişim kurar; fikirlerini, duygularını paylaşır ve sorular sorar. Böylece ailenin değer yargıları, çocuğa karşı tutum ve davranışları, çocuktan beklentileri öğrenilir. Çocuğun ise, öğretmenin kendisini önemseydiğini ve değer verdiğini düşüneceğinden özsaygısı gelişir. Ev ziyaretleri ile çocuğun yaşam alanı, ebeveynleri ile olan ilişkileri, evde aldığı sorumluluklar gözlemlenir. Sorunlu olan çocukların sorununun kaynakları anlaşılmaya çalışılır.

Öğretmen ev ziyaretlerine; okula uyum süreci sonrasında ve çocukları tanıdığından emin olduktan, I. dönem grup toplantısından ev ziyaretleri hakkında bilgi verdikten ve velilerle bireysel görüşmeler yaptıktan sonra başlamalıdır. Ev ziyaretlerinde öğretmenin her bir çocuğu ayrı ayrı ziyaret etmesi ve bu ziyaretleri mümkün olduğunca yılda iki kez gerçekleştirmesi önerilmektedir.

Evde veya okulda davranışlarında değişiklik olduğu belirlenen çocuklar ile özel gereksinimli çocukların evlerini ziyaret etmeye öncelik verilmelidir. Ev ziyaretleri yapılırken sınıf öğretmeni ile birlikte bir kişi (rehber öğretmen, öğretmen, müdür, müdür yardımcısı gibi) olmalıdır. Böylece okul-aile ilişkileri desteklenir, okul-aile arasındaki iş birliği kuvvetlenir ve ailenin okula karşı bağlılık duygusu gelişir.

Ev ziyaretleri 30-40 dk. arasında sürmelidir. Bu süre içerisinde veli-çocuk gözlemi üzerine odaklanılmasına dikkat edilmelidir. Ev ziyareti sırasında sadece çay, kahve, kolonya veya şeker gibi basit ikramların kabul edilmesine özen gösterilmelidir.

5.1. Ev Ziyaretlerinin Amaçları

- Çocuğun yaşadığı ev ortamını gözlemlemek,
- Çocuğun anne, baba ve/veya evdeki diğer yetişkinlerle olan ilişkilerini doğal ev ortamında gözlemleyerek çocuk ve ebeveyn hakkında bilgi edinmek,
- Çocuğun uyumu, gelişim gösterdiği ve desteklenmesi gereken alanlar, ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri konusunda ebeveyni bilgilendirmek,
- Ebeveyne okulda yapılan çalışmalar hakkında bilgi vermek,
- Ebeveynin okula karşı olumlu bakış açısı geliştirmesini desteklemek, okulun hedeflerine ulaşmasında ortak hareket etmenin önemli olduğu düşüncesini paylaşmak,
- Ebeveynin çocuğun sorunlarını çözmede, doğru davranışlar kazandırmada, eğitim etkinliklerinde her türlü desteğini kazanmak ve katılımlarını sağlamak,
- Öğretmen - çocuk arasındaki iletişimi desteklemek,
- Çocuğun okula uyum sürecini hızlandırmak,
- Evin öğrenme ortamı olarak nasıl kullanılacağı konusunda model olmak,
- Ev koşulları yetersiz olan çocukların ortamını zenginleştirmek,

Ev Ziyaretlerinde Neler Gözlemlenebilir?

- Evdeki genel sosyal-duygusal ortam
- Anne-babanın çocuğa karşı davranışları
- Çocuğun anne-babaya karşı davranışları
- Kardeşler arası ilişkiler
- Evde büyükbaba-büyükanne/diğer yetişkinlerin varlığı, çocukla iletişimi
- Çocuğun büyükbaba-büyükanne/diğer yetişkinlere karşı tutumu
- Çocukla evde yaşanan problem durumları
- Çocukla yaşanan problemlerde kullanılan çözüm yolları
- Evdeki kurallar
- Çocukla beraber konulan kurallar
- Çocuğun evdeki sorumlulukları
- Çocuğun okuldaki sorumluluklarının evde devam edip etmediği
- Çocuğun evde yapmaktan hoşlandığı etkinlikler
- Anne-babanın çocukla vakit geçirirken yaptığı etkinlikler
- Çocuğun kullandığı eğitim materyallerinin yaş ve gelişim özelliklerine uygunluğu
- Ev koşulları (çocuğun kendisine ait odasının, yatağının olup olmaması gibi)
- Beslenme ve sağlık
- Temizlik ve hijyen

Öğretmen ev ziyaretinde yukarıda belirtilen konularda gözlem yapar. Ev ziyareti sırasında **not alınmamasına**, gözlemlerin sonradan “Ev Ziyareti Gözlem Formu” na kaydedilmesine dikkat edilmelidir.

5.2. Ev Ziyaretlerinde Yapılabilecek Etkinlik Örnekleri

Ev ziyaretine gidilmeden önce planlama yapılmalıdır. Çocuk ve ebeveynin birlikte yapabileceği bir etkinlik hazırlanmalıdır. Etkinliklerde çocuğun desteklenmesi gereken gelişim alanlarından biri veya ebeveynin sıkıntı yaşadığı bir durum dikkate alınmalıdır. Aşağıdaki etkinlikler örnektir. Öğretmen, gittiği evde bir/birkaç etkinliği uygularken anne babalar öğretmen-çocuk iletişimini gözleyebilir, öğretmeni model alabilirler. Etkinlik sonunda yapılan bu uygulamanın çocuğun hangi gelişim alanını desteklediği üzerine sohbet edilir.

• **Parmak Boyası Hazırlanması ve Uygulanması:** Ev ziyaretinden bir gün önce ebeveyne parmak boyası hazırlaması hatırlatılır. Evin uygun bir yerine naylon bir örtü serilir. Üzerine parmak boyası dökülür ve oynanır.

• **Oyun Hamuru Hazırlanması ve Uygulanması:** Ev ziyaretinden bir gün önce aileden oyun hamuru yapımı için gerekli malzemeleri hazırlaması istenir. Öğretmen, ebeveyn ve çocuk oyun hamurunun yapılma aşamalarını konuşurlar. Oyun hamuru ile rakamlar yapılarak sayı kavramı pekiştirilebilir veya mutfakta oynanarak buzdolabı süsü yapılabilir.

• **Kitap Okuma Etkinliği:** Öğretmen öykü kitabı ile ev ziyaretine gider. Öykü kitabının eğer varsa ailenin yaşantısında zorlanılan bir durum (kardeş kıskançlığı, evdeki büyükbaba-büyükanne gibi) veya çocuğun desteklenmesi gereken bir gelişim alanından seçilmesine dikkat edilmelidir. Öğretmen sesinin tonunu ve mimiklerini de kullanarak öykü kitabını okur. Öykü bitiminde öğretmen, ebeveyn ve çocuk beraber öyküyü canlandırır. Bu etkinlik çocuğun odasında yapılabilir. Daha sonra çocuğun kütüphanesi düzenlenebilir.

• **Oyun Etkinliği:** Öğretmen, üzerinde evlerde olabilecek eşyaların resimlerinin olduğu kartlar hazırlar. Kart sayısının az olmasına dikkat edilmelidir (Oyunu oynayacak kişilerin ikişer kart anlatacağı kadar kart hazırlanır). Etkinlik zamanında kartlar kapalı olarak masada durur. Oyunu oynayacak kişi kartlardan birini alır. Kartta gördüğü resmi, ne olduğunu söylemeden özelliklerini anlatır. “Bu eşyaya otururuz, mutfakta ve salonda var, dört ayağı var” gibi ipuçları verir. İpuçları tek tek verilir, her ipucundan sonra tahmin dinlenir. Kartlar bittiğinde öğretmen, aklında salonda olan bir eşyayı tutar ve bu eşyanın özelliklerini söyleyerek bulmalarını ister. “Bu eşya mavi renk, kumaştan yapılmış, koltuğun arkasında, camı kapatıyor gibi” (Perde). Oyunu ebeveyn ve çocuk da sırayla devam ettirir. Oyunun baba, anne, varsa kardeşlerle evde, sokakta oynanabileceği ile ilgili öneri verilir.

• **Sanat Etkinliği:** Çocuktan ailesi ile ilgili bir resim yapması istenir. Çocuk resmini bitirince resmini anlatır. Öğretmen resim üzerinde konuşma ortamı yaratır, sorular sorarak aile ilişkileri hakkında bilgi edinmeye çalışır. İstenirse ebeveyn ile beraber artık malzemelerle çerçeve yapılır, resim duvara asılır. Benzer şekilde kapı süsü, duvar süsü de yapılabilir. Bu etkinlik yapılırken küçük yaş grubundaki çocukların yalnız bırakılmamasına dikkat edilmelidir.

5.3. Ev Ziyareti Gözlem Formu

.....OKULU
“EV ZİYARETİ GÖZLEM FORMU”

ÇOCUĞUN	
ADI SOYADI	
DOĞUM YERİ VE TARİHİ	
BABA ADI	
ANNE ADI	
ZİYARET TARİHİ	
ZİYARETİ YAPAN KİŞİLER	
EV ZİYARETİ ÖNCESİ	Öğretmen ev ziyareti öncesinde, çocuğun desteklenmesi gereken gelişim alanlarından biri veya ebeveynin sıkıntı yaşadığı bir durumla ilgili görüşlerini not alır.
SÜREÇ	Öğretmenin ev ziyareti öncesinde aldığı notlar dikkate alarak hazırladığı etkinlik/etkinlikler bu bölüme yazılır.
GÖZLEMLER	Gözlenen durumlar bu kısma yazılır.
AİLEYE VERİLEN ÖNERİLER	Çocuğa, aileye ve ortama ilişkin geliştirilmesi ve desteklenmesi gereken özellikler aileler ile paylaşılarak öneriler oluşturulur ve bu bölüme kaydedilir.
DEĞERLENDİRME	Ev ziyaretinin aile, çocuk ve öğretmen açısından amacına ulaşip ulaşmadığı yazılır.

EV ZİYARETİNDE BULUNAN KİŞİLERİN AD-SOYAD, GÖREV VE İMZALARI:

6. AİLELERDE ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERE YÖNELİK FARKINDALIK OLUŞTURMA

3-5 YAŞ ÇOCUĞU OLAN AİLELER İÇİN

İÇİNDEKİLER

1. Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Farkındalık Oluşturma
2. Kaynaştırma Eğitimi
3. Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma
4. Kaynaştırma Uygulamaları
5. Etkinlik Örnekleri

1. AİLELERDE ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERE YÖNELİK FARKINDALIK OLUŞTURMA

“Aile doğanın başyapıtlarından biridir.”

George SANTAYANA

Bebeklik döneminden itibaren çocuğun gelişimini desteklemeye yönelik hizmet planı yapılırken çocuğu tek başına düşünmek oldukça yanlıştır. Çünkü çocuk, ailesi ile bir bütündür. Dolayısıyla çocuğa yönelik her türlü eğitim veya gelişimsel destek süreci planlanırken anne ve babaları da süreç içine alan bir plan yapmak gerekmektedir.

“Küçük bir çocuk, babasının ceketine asılıp aslançılık oynamak istediğinde en ciddi baba bile emekleyip gürelemekten geri durmaz.”

Charlotte GRAY

Çocuğu en iyi tanıyan ailesidir. Dolayısıyla eğitim açısından izlenecek yol konusunda aileden alınacak bilgi oldukça önemlidir. Ayrıca özel gereksinimli çocuk bir okul öncesi eğitim kurumundan yararlanıyorsa okul-aile iş birliği ve aile katılımına gerekli önem verilmelidir. Çünkü özel eğitim bir ekip çalışmasını gerektirir. Aile, bu ekibin önemli bir parçasıdır ve vereceği doğru destek ile özel gereksinimli çocuğun eğitimine önemli katkı sağlayabilir. Özel gereksinimli çocukların eğitimlerinde en az aile kadar önemli olan diğer bir durum da bu çocukların olabildiğince erken dönemde eğitim programlarına dâhil edilmeleridir.

Erken çocukluk eğitiminin temel amacı, her çocuğun gelişimini kendi koşullarında en yüksek düzeye çıkarmaktır ve bu eğitimin özel gereksinimli ya da risk altındaki çocukların zihinsel, dil, hareket, sosyal duygusal gelişim ve özbakım becerilerini kazanmalarında önemli bir yeri vardır.

Erken eğitim programları, 3-5 yaş döneminde gelişimsel geriliği olan ya da gelişimi risk altında bulunan çocuklara ve onların ailelerine sunulan programlı ve sistemli bir yaklaşımdır.

Erken dönemde başlanan özel eğitim desteği;

- Gelişimsel geriliği olan/ olma riski taşıyan çocuğun ve ailenin içinde bulunduğu durumun olumsuz etkilerini en aza indirme,
- Çocuğun sağlıklı gelişimini ve ailenin gereksinimlerini destekleme,
- Çocuğun ve ailenin durumunu anlama,
- Çocuğu gelişimsel açıdan değerlendirme, çocuğa uygun hizmet sunma,
- Çocuğun çevresiyle etkileşimini kolaylaştırma gibi konuları kapsamaktadır.

Erken özel eğitim programları, sistemli bir destekle özel gereksinimli çocukların kapasitelerini ortaya çıkarabilmekte ve temel eğitim için alt yapıyı sağlamaktadır. Ailelere erken dönemde ev merkezli eğitim programları ile gerekli yardımın yapılması ve destek hizmetlerinin verilmesi, çocuklarının gelişimlerinin desteklenmesi konusunda onların bilgi düzeylerinin artmasını sağlayacaktır.

Erken dönemde verilmesi gereken özel eğitimin başarılı olabilmesi için en temel faktör “aile”dir. Ailenin çocuğa verebileceği özel eğitim desteği, güçlü bir alt yapı gerektirmektedir ve bu konuda ailelerin uzmanlar ile iş birliği yapması oldukça önemlidir.

Erken eğitim programlarının çocuklar için en az kısıtlayıcı ortamlarda uygulanması gerekmektedir. Bu ortam 0-3 yaş çocukları için genellikle ev merkezli olabilmektedir. Çocuklar gelişimsel olarak hazır olduklarında okul öncesi eğitime alınabilmekte ve “kaynaştırma” programından yararlanabilmektedirler.

2. KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ

Kaynaştırma, özel gereksinimi olan bireylerin gereksiniminin tipine, derecesine ve kullanılacak kaynakların olanaklara bağlı olarak mümkün olduğunca normal okul programlarına yerleştirilmeleri ve yaşlılarıyla eşit eğitim koşullarında birlikte eğitim almaları olarak tanımlanır.

“Başka şeyler bizi değiştirebilir, ama aileyle başlarız ve aileyle son buluruz.”

Anthony BRANDT

Kaynaştırma, eğitimde fırsat eşitliği ile özel gereksinimli çocukların mümkün olduğunca normal akranları ile aynı ortamlarda ve en az kısıtlayıcı eğitim ortamlarında eğitim almalarıdır. Kaynaştırma, özel gereksinimli çocuğu normal sınıfa yerleştirmenin yanı sıra çeşitli düzenlemeleri, özel gereksinimli çocuğa gerekli özel eğitim desteğini, sınıf öğretmenine özel eğitimle ilgili desteği gerektiren bir uygulamadır. Kaynaştırmada özel gereksinimli çocukların, ailesi ve akranlarıyla en fazla birlikte olabileceği, en az kısıtlayıcı ortama yerleştirilmesi amaçlanmıştır. En az kısıtlayıcı ortam, özel gereksinimli bireyin beklentilerinin destek eğitimle yerine getirilebileceği, özel gereksinim durumunun olmaması durumunda devam edeceği sınıf olarak tanımlanmıştır.

Özel gereksinimli çocukların eğitimin hangi aşamasında olursa olsun kendilerini en az kısıtlayıcı ortamda eğitim alma hakları bulunmaktadır.

Yapılan bu tanım, çocuğun gereksinimlerinin karşılandığı eğitim ortamına vurgu yapmaktadır. Kaynaştırma olarak isimlendirilen bu uygulama, özel gereksinimli çocukların mümkün olduğunca az sınırlandırılmış bir ortamda eğitim almaları esasına dayanmaktadır. Bu çocukların eğitim açısından ilgi ve ihtiyaçlarının en iyi şekilde belirlenmesinin en az sınırlandırılmış ortamda gerçekleşebilmesi esastır.

En az kısıtlayıcı ortam özel gereksinimli çocuğun, kaynaştırma programına alınabilmesi için çocuğun ayrıntılı bir şekilde gelişimsel olarak değerlendirilerek düzeyinin belirlenmesini ve onun için en az kısıtlayıcı eğitim ortamının neresi olduğuna karar verilmesi gerektiğini içermektedir. Bu ortam, normal gelişim gösteren çocuklarla birlikte oyun parkını paylaşmaktan tüm gün aynı sınıfı, yapılacak etkinlikleri paylaşmaya kadar giden farklı kaynaştırma düzeylerini ifade etmektedir.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğine göre “Kaynaştırma; özel eğitim gerektiren bireyin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini resmî ve okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır” olarak tanımlanmaktadır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği).

Yürürlükte olan bu yönetmeliğe göre yetersizlik türü ne olursa olsun, özel gereksinimli çocukların kaynaştırmaları önerilmektedir. Ayrıca kaynaştırma sadece özel gereksinimli çocukların normal gelişim gösteren akranları ile birlikte olmaları değildir. Kaynaştırmada esas olan özel gereksinimli çocuğun destek özel eğitim hizmetlerinin devam etmesi koşulu ile kaynaştırma ortamında çocuğun gereksinimlerinin karşılanmasıdır.

Özel eğitimin temel ilkeleri dikkate alındığında da kaynaştırma uygulamalarının gerekliliğinin vurgulandığı görülmektedir. Ayrıca bu çocukların gelişimlerinin desteklenmesinde “eğitimin” önemli bir süreç olduğu bilinmektedir.

2.1.Kaynaştırmanın Kapsadığı Çocuklar

Ülkemizde kaynaştırma, yetersizlik türüne bakmaksızın özel gereksinimli çocukların öncelikle kaynaştırmadan yararlanmasını önermektedir.

Yönetmelik; özel eğitim gerektiren bireyi çeşitli nedenlerle bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren birey olarak tanımlamaktadır.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin zorunlu öğrenim çağı, okul öncesi dönemi de içine alan 3-14 yaş grubundaki özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim-öğretim süresini kapsayan dönemdir.

2.2.Kaynaştırmanın Önemi

Özel gereksinimli çocukların, topluma katılmaları ve kabul edilmeleri sağlıklı iletişim kurmalarına ve çevrelerine uyum sağlayabilmelerine bağlıdır. Sınırlı bir çevrede büyüyen özel gereksinimli çocukların bazı problemleri olabilmektedir. Dolayısıyla kaynaştırma programları, bu çocukların toplumsal yaşama uyumu açısından oldukça önemlidir.

Özel gereksinimli çocuğun toplumla iç içe olması ve kendisini toplumun bir parçası olarak görmesi amacıyla yapılan program olarak özetleyebileceğimiz kaynaştırma eğitimi, bu çocukların normal gelişim gösteren akranları ile yapıcı ilişkiler kurmasına yardımcı olan bir programdır. Bu programın hedeflerinden biri, özel gereksinimli olan ve normal gelişim gösteren her iki gruptaki çocukların yaşamla ilgili birtakım becerileri birbirleriyle kuracakları olumlu ilişkiler sonunda daha kolay geliştirebilmeleridir.

a) Özel Gereksinimli Çocuklar İçin Kaynaştırmanın Önemi

Kaynaştırma programları ile özel gereksinimli çocuklar, akademik ve sosyal alanlarda gelişme fırsatı bulmakta, aynı zamanda tüm yaşamı boyunca sosyal hayata uyumu kolaylaştırıcı olumlu davranışlar kazanmaktadırlar. Kaynaştırma programları ile özel gereksinimli çocuklar, normal gelişim gösteren akranlarını gözlemleme, model alma, onlarla iş birliği kurma, paylaşma ve karşılıklı iletişim kurabilme olanaklarından yararlanabilmektedirler.

Kaynaştırma;

- Özel gereksinimli çocuklar için ayrı özel sınıflar ve özel okulların getirdiği etiketlemeyi ortadan kaldırmayı,
- Özel gereksinimli çocukların sosyal statüsünü arttırmayı,
- Özel gereksinimli çocuklar için iyi bir öğrenme çevresi oluşturmayı,
- Özel gereksinimli çocuğa gerçek bir yaşam çevresi sağlamayı,
- Her çocuk için daha kabul edilebilir hizmet sunmayı,
- Daha fazla çocuğun eğitimden yararlanmasını sağlamayı,
- Çocukların eğitiminden kaynaklanan büyük harcamaları önlemeyi,
- Kaynaştırmanın olumlu sonuçlarını vurgulamayı amaçlar.

b) Normal Gelişim Gösteren Çocuklar İçin Kaynaştırmanın Önemi

Kaynaştırmanın sadece özel gereksinimli çocuklar için değil normal gelişim gösteren çocuklar için de önemli katkıları bulunmaktadır. Kaynaştırma programı ile normal gelişim gösteren çocuk, özel gereksinimli akranı ile ilişki kurma fırsatını elde etmekte, sonraki yaşamında da kullanabileceği deneyimler kazanmaktadır.

Kaynaştırma, normal gelişim gösteren çocuğun toplumsal duyarlılığının artmasını sağlar ve kendisinden farklı olanlara karşı olumsuz tutumunun değişerek bireysel farklılıkların farkında olmasına yardımcı olur. Ayrıca çocuğun, özel gereksinimli arkadaşına model olması, onunla ilgili birtakım sorumlulukları yerine getirmesi, çocuğun öz güven kazanmasını sağlayacaktır. Bunun yanı sıra toplumda özel gereksinimli bireylerin olduğunu kabul etmelerine, onlara karşı ön yargısız ve hoşgörülü olmayı öğrenmelerine yardımcı olacaktır.

2.3. Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulama Ölçütleri

- Kaynaştırma programına alınacak çocukların erken yaşta tanılanmış olması ve ailesinin iş birliğine açık olması,
- Kaynaştırma programına alınacak çocukların gereksinimlerinin göz önünde bulundurularak uygulamanın gerçekleştirileceği ortamda fiziksel düzenlemelerin yapılması,
- Özel gereksinimli çocuğa kaynaştırma programı uygulanacak kurumda destek eğitim hizmetlerinden yararlanması için gerekli düzenlemelerin (bireyselleştirilmiş eğitim programı, psikolojik danışma ve rehberlik servisi vb.) yapılması,
- Kaynaştırma programı uygulanacak kurumlarda tüm kurum personeli ve ailelerin özel gereksinimli çocuğun gelişim özellikleri hakkında bilgilendirilmesi,
- Özel gereksinimli çocuğun gelişimsel özellikleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak uygun kaynaştırma uygulamalarından (saatlik-yarı zamanlı- tam zamanlı vb.) yararlanması,
- Kaynaştırma programı kapsamında çocuğun gereksinimleri ve bireysel özellikleri dikkate alınarak bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanması,
- Kaynaştırma programına alınan özel gereksinimli çocuk için tıbbi ve eğitsel tanılama-izleme-değerlendirme ekibinin okul- aile ile dayanışma ve iş birliği içinde çalışması esastır.

2.4. Kaynaştırmada Dikkate Alınması Gereken Konular

- Kaynaştırma programları uygulanırken farklı ülkelerdeki uygulamaların incelenmesi, sonuçları hakkında bilgi edinilmesi gerekmektedir. Ancak bu bilgiler, incelenen modellerin taklit edilmesini beraberinde getirmemelidir. Her ülke kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kendi modelini oluşturmalıdır. Örneğin; her ülkenin eğitim-öğretim politikası birbirinden farklı özelliklere sahiptir. Dolayısıyla kaynaştırma programları için eğitim-öğretim politikasının dikkate alınması gerekmektedir.
- Toplumun her kesimi tarafından kaynaştırma uygulamaları konusunda bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır. Bu bilgiler toplumun özel eğitim, özel gereksinimli çocuk ve kaynaştırma konularında farkındalığını arttırılmasında oldukça önemlidir.
- Özel gereksinimli çocuğun, kaynaştırma uygulamalarına katılımına ilişkin hazırbulunmuşluk düzeyi çok iyi bir şekilde değerlendirilmelidir. Kaynaştırma uygulamalarına çocuğun hazır olmadığı bir dönemde başlanması; çocukta kendine olan özgüven problemlerine, sosyal duygusal gelişim açısından kendisini toplum dışında görmesine ve duygusal olarak çeşitli problemler yaşamasına neden olabilecektir.
- Kaynaştırma programları bir ekip işidir. Bu ekibin temelini oluşturan okul ve ailenin iş birliği içinde olması; özel gereksinimli çocuk hakkında ön yargıların oluşumunu azaltacak, çocuğun gereksinimleri konusunda planlı ve sistematik bir çalışmayı sağlayacaktır.
- Kaynaştırma uygulamalarının yapıldığı sınıflarda, sınıf mevcudunun az tutulması önemlidir. Sınıf ortamında öğretmen, bilginin her çocuk için hangi düzeyde edinildiğini takip etmek durumundadır. Özel gereksinimli çocuğun varlığı bu takibin zorluklarını beraberinde getirebilmektedir. Dolayısıyla sınıf mevcudunun azlığı, öğretmenin çocuklara ulaşabilmesi açısından oldukça önemlidir.
- Kaynaştırma uygulamalarına katılan çocuğun bireyselleştirilmiş eğitim programından yararlanması gerekmektedir. Dolayısıyla bu programın çocuğun gereksinimleri dikkate alınarak hazırlanmasına, bu hazırlık sürecine ailenin de katılımının sağlanmasına özen gösterilmelidir.
- Kaynaştırma uygulamalarının yapıldığı okul ve sınıflarda fiziksel düzenlemelerin, çocuk ve ortam için uygun araç-gereçlerin temin edilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

3. Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma

Okul öncesi dönem, çocuğun daha sonraki davranışlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Çocuğun gereksinimlerini karşılaması ve topluma uyum sağlaması okul öncesi dönemde verilecek iyi bir eğitim ile sağlanabilecektir. Çocuğun okul öncesi eğitim ile yaşama uyum sağlaması, günlük yaşam becerilerini kazanması, paylaşma-iş birliği-yardımlaşma gibi sosyal becerileri kazanması, ilköğretime hazırlanması sağlanabilmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumları çocuğa sunduğu ortamlarla çocuğa akranları ile arkadaşlık kurma ve sürdürme fırsatı vermekte, dolayısıyla toplumsallaşmanın en önemli adımı atılmaktadır. Ayrıca çocukların iletişim kurma, sorumluluk alma gibi davranışları kazanmaları sağlanmaktadır.

Okul öncesi eğitim dönemi, çocuğun gelişimi açısından kritik yıllar olarak bilinmektedir. Bu dönemde uygulanacak kaynaştırma programları ile özel gereksinimli çocuk edindiği kazanımları akranları arasında tecrübe etme fırsatı bulacak, kuracağı arkadaşlıklar ile diğer çocukları model alacaktır.

Araştırmalar, okul öncesi dönemde kaynaştırmanın hem özel gereksinimli hem de normal gelişim gösteren çocukların tutumları, etkileşimleri ve öğrenmeleri konusunda olumlu yönde etkileri olduğunu göstermektedir. Ayrıca özel gereksinimli çocuğun gelişimsel açıdan becerilerinde de artış olmaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumunda eğitime başlayan özel gereksinimli çocuk; akranları arasında, öğrendiği yeni davranışları uygulama fırsatı bulabilecek, uygun sosyal davranışları geliştirmek için öğretmen ve akranlarını model alarak toplumda bağımsız yaşam için gerekli becerileri geliştirebilecektir. Özel gereksinimli çocuk, normal gelişim gösteren akranları ile birlikte çeşitli etkinliklerde bulunduğu için kendine olan güveni artacak ve olumlu benlik kavramı geliştirebilecektir.

Her çocuğun ayrı bir birey olduğu, öğrenme hızlarının, ilgilerinin, yeteneklerinin vb. özelliklerinin farklı olduğu dikkate alındığında özel gereksinimli çocukların da okul öncesi programdan yararlanabilmesi gerekmektedir. Ayrıca okul öncesi dönemde çocukların arkadaşlıkları kendiliğinden gelişmektedir. Bu dönemde çocukların meraklı olduğu ve merak ettiği konularda çok soru sordukları düşünüldüğünde çocukların sorularına verilen içten cevaplar, kaynaştırma programına alınan özel gereksinimli çocuğun kabulünde sorunların en az düzeye indirgenmesini sağlayacaktır. Ancak unutulmamalıdır ki uygulanan kaynaştırma programının sistemli olması ve kalitesinin de mutlaka değerlendirilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak kaynaştırmanın başarısı, özel gereksinimli çocuğun erken dönemde gerekli özel eğitim ve normal eğitim hizmetlerinden yararlanmasına bağlıdır.

3.1. Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırmanın Amaçları

- Normal gelişim gösteren çocukların ve özel gereksinimli çocuğun, ortak etkinlikler içinde birbirlerinden en iyi şekilde yararlanmalarını sağlamak ve gelişimlerini desteklemek,
- Normal gelişim gösteren çocukların, özel gereksinimli akranlarını yakından tanıyarak onları kabul etmelerini kolaylaştırmak ve onların eğitimine katkıda bulunacak fırsatları yaratmak,
- Özel gereksinimli çocuklarda olumlu benlik gelişimine yardımcı olmak,
- Özel gereksinimli çocukların sosyal gelişimlerinin destekleyerek toplumda bağımsız bireyler olmasına yardımcı olmak,
- Özel gereksinimli çocukların mesleki beceri edinmelerine destek olmak,
- Özel gereksinimli ve normal gelişim gösteren çocukların bir arada eğitimlerinin zihinsel, dil, hareket, sosyal-duygusal gelişim açısından bir bütünlük oluşturmalarını sağlamak,
- Özel gereksinimli çocuğa sahip ailenin yaşadığı duygusal ve toplumsal sorunları azaltmak,
- Özel gereksinimli çocukların gelecekteki yaşamlarında olabildiğince bağımsız davranabilmelerini sağlamak,
- Özürlü engelle dönüşmesini engellemek,
- Özel gereksinimli çocuğun ilköğretim çağına geldiğinde normal eğitim ortamlarından yararlanmasını sağlamaktır.

3.2. Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma ve Dikkat edilmesi Gereken Konular

Okul öncesi eğitim kurumlarında, özel eğitimde kaynaştırma hizmetlerinin sağlanması durumunda bazı özelliklere dikkat edilmelidir. Bunlar;

- Eğitim programının bireyselleştirilmesi,
- Ortamın fiziksel olarak uygun hâle getirilmesi,
- Günlük planların uygun olması,
- Çocukların bireysel özelliklerinin dikkate alınması, şeklinde sıralanabilir.

Eğitimde çocukların okula hazır bulunuşluğunu arttırmada hem çocukları, programa hazırlamak (çocukların becerilerini arttırmak gibi) hem de programı, çocuklara hazırlamak (uzman personel sağlamak gibi) önemli ve gereklidir.

4. KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARI

Okul öncesi eğitim kurumunda kaynaştırma ortamında bulunan özel gereksinimli çocuğun eğitim öğretiminde bazı stratejilere yer verilmelidir. Bunlar:

- Çocuğun dikkatini etkinliğe çekebilmek.
- Çocuğun hazır bulunuşluk düzeyine bilmek ve ona uygun yönergeler sunmak.
- Çocuğa gerçekten yapamayacağından emin olunan durumlarda yardımcı olmak.
- Çocuğa öğretilen bilginin kalıcılığını sağlamak ve zihinsel süreçler açısından bir sonraki aşamaya adaptasyonu sağlamak için sık tekrarlara yer vermek.
- Becerilerin öğretiminde aşamalı öğretim programını izleyerek basitten karmaşığa doğru bir yol izlemek.
- Beceri öğretiminde her bir beceri basamağının uygulama sonrası değerlendirmesini yapmak.
- Gerekli yerlerde değişikliklere yer vermek.
- Çocuktaki davranış sorunları grubun huzurunu bozacak nitelikte ise mutlaka özel eğitim destek ekip üyelerinden destek almak.
- Sınıf içinde çözülebilecek davranış sorunları için kararlı olmak ve sorunlarla başa çıkmak.
- Çocuğa beceri öğretiminde akran desteğini almak.
- Çocuğu başarıları karşısında ödüllendirmek.

Kaynaştırma programına alınan çocuğunun sınıf öğretmene, çocuklara, ortama ve programa adaptasyonu için destek hizmetten yararlanılması gerekebilmektedir. Okul öncesi dönemde sınıf içi yardım özellikle gerekebilmektedir. Çünkü çocuklar küçüktür ve onları bir arada tutma, programa dikkatlerini çekme, programı uygulama, değerlendirme oldukça zordur. Özellikle okul öncesi dönemde çocukların çoğu temel ihtiyaçlarının giderilebilmesinde yetişkin desteğine ihtiyaç duyarlar. Dolayısıyla böyle bir sınıfta özel gereksinimli çocuğun varlığı öğretmene destek bir hizmetin götürülmesi gerektiği sonucunu doğurabilir.

Öğretmene yapılacak yardım çeşitli şekillerde olabilir. Okul öncesi sınıf öğretmeni tüm sınıfla ilgilenirken destek hizmet uzmanı, kaynaştırma çocuğu ile ilgilenebilir. Bunun tam tersi durumlar da olabilir. Ya da sınıf iki gruba ayrılarak her iki öğretmen küçük çalışma grupları oluşturabilir.

Özel gereksinimli çocuk sınıfa alındığında kaynaştırmaya aşamalı olarak alınmalıdır. Çünkü yeni bir çevreye girmiştir. Her çocuğun okul öncesi kuruma bir uyum süreci vardır. Çocuk özel gereksinimli olduğunda bu uyum süreci biraz daha uzayabilmektedir. Bu nedenle çocuğun kaynaştırma uygulamalarına aşamalı olarak geçişinin yapılması ve çocuk sınıfa ve okula uyum sağladıkça desteğin azaltılması yoluna gidilmelidir.

Kaynaştırma uygulamalarına aşamalı geçiş, kaynaştırmanın başarıya ulaşmasına katkı sağlamaktadır. Çocuk kaynaştırma sınıfına geçiş yaptığında çocuğun özel eğitiminden sorumlu uzman kişinin/ ailede çocukla yakın ilişkisi olan kişinin (bu genellikle annedir), çocuğun yeni sınıfına düzenli olarak her gün bir-iki saatliğine gelmesi uygundur. Çocuğun özel eğitiminden sorumlu uzman kişi/ ailede çocukla yakın ilişkisi olan kişi çocuğa eşlik eder, okul öncesi öğretmenin yaptırdığı etkinliklerde çocuğa gerektiği oranda yardım eder, model olur, ipuçları verir, kısacası destek olur. Aynı zamanda çocuktan beklenenlerin neler olduğunu gözlemler ve çocuğu desteklemek üzere evde ya da özel eğitim kurumunda çocuktan okul öncesi eğitim kurumunda beklenen becerinin desteklenmesi için program planlar ve uygular. Ayrıca çocukta sınıfa uyumunu engelleyecek davranış problemleri var ise bunun çözümüne ilişkin ekip üyelerinin iş birliği içinde olması gerekir. Çocuk kaynaştırma sınıfına başlangıçta günde iki saat, sonra üç saat, daha sonra dört saat, en sonunda ise tüm gün katılmalıdır.

Kaynaştırma uygulamalarında desteğin azaltılarak geri çekilmesi, çocuğun kaynaştırma sınıfında geçirdiği süre ve sınıf etkinliklerine katılım süresi arttıkça özel eğitim uzmanının/ ailede çocukla yakın ilişkisi olan kişinin, kaynaştırma sınıfındaki varlığı giderek azaltılmalıdır. Bunun için aşağıda belirtilen aşamalar izlenmelidir:

- Çocuğa eşlik eden özel eğitim uzmanı/ ailede çocukla yakın ilişkisi olan kişi, önce çocukla aynı sırada oturur.
- Yetişkin, çocuğun oturduğu sıranın arkasındaki sırada oturur.
- Çocuğun sınıf katılımı arttıkça çocuktan bir-iki metre kadar uzakta bulunur.
- Yetişkin, sınıf dışında bulunur ve kapının ardında durur.
- Yetişkin koridordadır.
- Özel eğitim uzmanı / ailede çocukla yakın ilişkisi olan kişi, okula her gün gelmek yerine iki-üç günde bir gelir.
- Farklı zaman dilimlerinde özel eğitim uzmanının/ ailede çocukla yakın ilişkisi olan kişinin sınıf ziyaretleri gerçekleşir.
- Görüşmeler yüz yüze görüşmelerden telefon görüşmelerine doğru gider.

Sonuç olarak özel gereksinimi olan çocukların okul öncesi dönemde normal sınıflara dâhil edilmesi büyük bir zorunluluktur. Ancak başarılı bir kaynaştırma için yukarıda belirtilen koşulların dikkatle bir araya getirilmesi ve ilgili organizasyonların konunun uzmanı ve konu ile ilgili gelişmeleri takip eden profesyoneller tarafından yapılması gerekmektedir.

5. Aile Bireylerinin Katılımıyla Yapılabilecek Etkinlik Örnekleri

ETKİNLİK 1: "Farklı Yaşamlar"

Anne baba olarak özel gereksinimli çocuğa sahip anneler veya alan uzmanları tarafından yazılan gerçek yaşam öykülerini içeren kitapları okuyun.

Örnek kitap listesi:

Füsun Akkök (1997). Bayan Perşembeler. İstanbul: Özgür Yayınları.

Füsun Akkök (1997). "Farklı Özelliği Olan Çocuk Anne Babalarının Yaşadıkları", Farklılıklarla Yaşamak: Aile ve Toplumun Farklı Gereksinimleri Olan Bireylerle Birlikteliği (Ed. Karancı, N) . Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Elçin Tapan (1996). Ben Mutlu Bir Down Annesiyim. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Elçin Tapan (1999). Devam Eden Öykümüz. Ben Mutlu Bir Down Annesiyim 2. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Helen Keller (2002). Her şey Su İle Başladı. Çeviren, İpek van den Born.

Christy Brown (2006). Sol Ayağım. Çeviri: Kaan Mutlu. Nokta Yayınları. İstanbul.

Kitapları okuduktan sonra her kitapla ilgili anne baba olarak birbirinizle duygu ve düşüncelerinizi paylaşabilirsiniz.

ETKİNLİK 2: "Engelli Birey Ne Hisseder"

Anne baba olarak özel gereksinimli çocuklar tarafından yazılan onların duygu ve düşüncelerini ifade eden aşağıdaki şiirleri okuyun. Etkinlik sonunda ne hissettiğinizi ve düşündüğünüzü eşinizle paylaşın.

BEN ENGELLİ DEĞİLİM ANNE

Sizin ayaklarınız var yorgun.
Benim koltuk değneklerim var,
Ayaklarınızla yarışacak kadar güçlü.
Sizin gözleriniz var gökyüzünü gören,
Benim yüreğim var,
Gökkuşağı renklerini bilen.
Sizin elleriniz var,
Resimler çizen, şiirler yazan.
Benim umutlarım var,
Bütün dünyayı kucaklayan.
Ben engelli değilim anne.
Sen de engelli annesi değilsin.
Bunu bil ve sakın üzülme.

Ülkü DUYSAK

HAYAT HERKESE GÜZEL

Gücünüz yerindeyse,
Sağlıklıysa başınız,
Bir sakat görürseniz,
Sevgiyle yaklaşınız.
İnan kimse istemez,
Eksik olsun bir yeri.
Sağlamsan yavrum şükret,
Değerlendir günleri.
Özürü kardeşlerim,
Asla üzülmeyiniz.
Hayat herkese güzel,
Bizlerse sizinleyiz.

Mehmet ŞAHİN

ENGELLİLER

Engelliler de yapar
Okumayı yazmayı.
Bilir onlarda,
Gideceği yeri bulmayı.
Engelliler de bilir,
Eğlenmeyi, coşmayı.
Sakın ha siz
Hor görmeyin onları

ENGELLİ OLMAK

Engelli vatandaşların sorunlarını dinliyorum,
Haklı olarak ihtiyaçlarından söz ediyorlardı,
Onlar fiziksel engelliler, göze gözükmüyorlar,
Bir de zihinsel engelliler var ki gözükmüyorlar...
Hayat zaten çok kısa, hemen gelip geçiyor,
Onu yaşarken biraz olsun tad almak gerekiyor,
Kendi ihtiyaçlarını karşılamaları için eğitilmeli,
İnsan olarak yaşamaları için güven verilmeli...
İnsanın yarın başına neler geleceği bilinmiyor,
Hayat garantimiz yoktur, yarına Allah Kerim,
Böyle gelmişiz böyle gitmemeli, anlayabilmeli
Engelli olmak nasıl bir imtihan, o da bilinmeli...

ENGELLİ BİR ÇOCUĞA

Gül çocuk,
Seni fark etmeyen yüreklere,
Seni küçümseyen bakışlara,
Sana el kaldıran ellere gül.
Gül çocuk,
Seni hayattan soğutan sözlere,
Sesini duymak istemeyen kulaklara,
Seni öpmeyen dudaklara gül.
Gül çocuk,
Seni anlamak istemeyen beyinlere,
Sevgini görmeyen yüreklere,
Seni yok sayan insanlara gül.

ETKİNLİK 3: "Farklı Çocukları Tanımak"

Evinizin yakınında bulunan bir özel eğitim kurumuna ziyarete gidin ve oraya çocuklarını getiren ailelerle tanışıp iletişim kurmaya çalışın. Bu mümkün değilse tanıdığınız ve özel gereksinimli çocuğu olan bir anne baba ile bir araya gelin. Bu anne babalara duygu ve düşüncelerini sorabilir, kaygılarının ne olduğunu, beklentilerini ve gelecekle ilgili planlarını öğrenmeye çalışabilirsiniz.

ETKİNLİK 4: "Engelliler ve Sanat"

Özellikle özel gereksinimli çocukların ön planda olduğu dans-tiyatro gösterilerini izleyin. Resim sergilerini gezin. Verdikleri konserleri izleyin. Böylece özel gereksinimli çocukların da başarılı olabileceği alanların olduğunu görebileceksiniz.

ETKİNLİK 5: "Engellilerle İlgili Hikâyeler"

Resimli çocuk kitapları, çocukların gerek kendi başlarına gerekse yetişkinlerle bir arada iken keyifli zaman geçirmelerini sağlayan, ayrıca öyküde kahramanlarla özdeşim kurmalarına fırsat vererek onların empati becerilerini geliştiren önemli araçlardır. Bu amaçla çocuklarınıza özel gereksinimli çocuklarla ilgili yazılmış çocuk kitapları okuyun. Böylece çocukları özel gereksinimli diğer çocukların yaşantıları, duygu ve düşünceleri hakkında bilgi sahibi olabileceklerdir.

Resimli Çocuk Kitapları Listesi:

- **Bir Türlü Yerimde Duramıyorum**
- **Yapabilirim**
- **Down Sendromlu Bir Arkadaşım Var**
- **Bende Disleksi Var**
- **Duyamamak Böyle Bir Şey**

(Belirtilen kitaplar TÜBİTAK yayınlarına aittir).

ETKİNLİK 6: "Sizin Düşünceleriniz"

Anne baba olarak aşağıdaki sorulara nasıl cevap verirsiniz?

- Özel gereksinimli çocuk hayatını bizim çocuklarımız gibi sürdürebilir mi, buna ihtiyaç duyar mı?
- Özel gereksinimli çocukların bizim çocuklarımız gibi eğitim başta olmak üzere eşit hak ve özgürlüklere sahip midir?

ETKİNLİK 7: "Engellilerin Yaşam Öyküleri"

Özel gereksinimli bireylere yönelik yapılan yerli ve yabancı sinema filmlerini izleyebilirsiniz. Daha sonra birbirlerinizle konuşarak ne düşündüğünüzü, ne hissettiğinizi paylaşabilirsiniz.

Filmler: Konu ile ilgili çok sayıda sinema filmi bulunmaktadır. Aşağıda birkaç tanesi örnek olarak verilmiştir.

Yabancı Filmler:

- Rain Man (Yağmur Adam)
- Sekizinci Gün
- My Left Foot (Sol Ayağım)
- Scent of Women (Kadın Kokusu)
- Lorenzo's Oil (Lorenzo'nun Yağı)
- Başka Tanrının Çocukları
- A Beautiful Mind (Akıl Oyunları)
- Nell
- Shine
- Kelebek ve Dalgıç

- Soul Surfer (Sörfçü Kız)
- Her Çocuk Özeldir / Yerdeki Yıldızlar (Taare Zameen Par)
- I am Khan (Benim Adım Kan)
- I am Sam (Benim Adım Sam)
- Forrest Gump
- Helen Keller's Story
- Eşref Armağan (Belgesel)

Yerli Filmler:

- Abimm
- Başka Dilde Aşk
- Janjan

OKUL TANITIM VE AİLE TANIMA DOSYASI

İÇİNDEKİLER

A. Uyum Haftası Sürecinde Yapılacak Etkinlikler

1. Ailelere Yönelik Uyum Haftası Çalışmaları (Birinci Hafta)
2. Çocuklara Yönelik Uyum Haftası Çalışmaları (İkinci Hafta)

B. Okulla İlgili Genel Bilgiler

1. Okul Kuralları
2. Okulun İletişim Bilgileri
3. İhtiyaç Listesi
4. Yıllık Toplantı ve Tatil Günlerinin Belirtildiği Bir Çizelge
5. Öğretmen-Anne-Baba Bireysel Görüşme Günleri
6. Okul-Aile Birliği Hakkında Bilgi
7. Okul Rehberlik Servisi Hakkında Bilgi
8. Diğer

C. Okulun Eğitim Programına İlişkin Bilgiler

1. Aylık Eğitim Planı
2. Yarım Günlük Eğitim Akışı
3. Tam Günlük Eğitim Akışı

D. Formlara İlişkin Bilgiler

1. Aday Kayıt Formu
2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Başvuru Formu
3. Acil Durumlar İçin Başvuru Formu
4. Sözleşme Örneği
5. Çocuk ve Aile Tanıma Formu
6. Aile Eğitimi İhtiyaç Belirleme Formu
7. Aile Katılımı Tercih Formu

A. UYUM HAFTASI SÜRECİNDE YAPILACAK ETKİNLİKLER

*1. Anne-Babalara Yönelik Uyum Haftası Çalışmaları (Birinci Hafta)

1.Gün:

- Anne-babalara İdare ve Öğretmen Tarafından Okulun Tanıtımı- Rehberlik Sisteminin Tanıtımı -Ailelerden Beklentiler / Ailelerin Beklentileri- Uyum Haftası Etkinliklerinin Tanıtımı
- OBADER Oturum 1 “Okul Öncesi Eğitimin Önemi, Amacı ve Ailelerden Beklentiler”

2.Gün:

- OBADER Oturum 2 “Anne-Baba Tutumları”

3.Gün:

- OBADER Oturum 3 “Olumlu Disiplin”

4.Gün:

- OBADER Oturum 4 “Etkili İletişim”

5.Gün:

- OBADER Oturum 5 “Oyun ve Oyuncaklar” ve Oturum 6 “Resimli Çocuk Kitapları” seçmeli olarak ele alınacaktır.

**Bu hafta içinde yapılan eğitim çalışmaları esnasında formların aileler tarafından doldurulmasının sağlanması önerilir.*

* 2. Çocuklara Yönelik Uyum Haftası Çalışmaları (İkinci Hafta)

1.Gün: Sınıf sayısının ortalama 20 kabul edildiği sınıflarda çocuklar beşerli gruplar hâlinde randevulu olarak yarım saatlik sürelerde alınır.

- Tanışma etkinlikleri–oyun (Topla isim oyunu)
- Sınıf ve tuvaleti tanıtma
- Hamurla oynama

2.Gün: Çocuklar 10 kişilik gruplarda birer saat olarak alınır.

- Tanışma etkinlikleri–oyun (Topla isim oyunu)
- Parmak oyunu ile isim pekiştirme
- Büyük grup etkinliği (Halka oyunları)
- Sanat merkezi (Oyun hamuru-resim)

3. Gün: 20 kişilik grup bir saat alınır.

- Tanışma etkinlikleri–oyun (Topla isim oyunu)
- Parmak oyunu ile isim pekiştirme
- Büyük grup etkinliği (Halka oyunları)
- Öykü okuma etkinliği

4.Gün: 20 kişilik grup iki saat alınır.

- Müzikli tanışma oyunu
- Yumak oyunu ile isim pekiştirme oyunu
- Legolarla-bloklarla oyun
- Bahçede oyun

5.Gün: 20 kişilik grup 2,5 saat alınır.

- Tanışma oyunu
- Puzzle ile oynama
- Bahçede serbest oyun
- Öykü okuma etkinliği

**Çocukların okula başlama sürecinde uyum zorluklarının atlatılmasında çocukların beşerli gruplar hâlinde okula başlaması denenmiş ve olumlu sonuçlar alınmıştır. Okulların kendi koşulları doğrultusunda yukarıda önerilen bu uygulamayı kullanmalarının, çocukların okula başlaması sürecinde yaşayacakları olası güçlüklerin aşılmasında destek olacağı düşünülmektedir.*

B. OKULLA İLGİLİ GENEL BİLGİLER

(Bu kısım her okulun kendi işleyişi doğrultusunda aşağıdaki konular dikkate alınarak oluşturulacaktır)

1. Okul Kuralları

Okulun giriş-çıkış saatleri, kıyafet ve beslenme gibi konularda kendine özgü kuralları ve okul aidatları, servis bilgileri gibi diğer gerekli konularda bilgi metni verilmelidir.

2. Okulun İletişim ve Adres (Harita) Bilgisi

Okulun telefon ve faks numaraları, web adresi, posta adresi, gerekirse adres krokisi gibi bilgilerinin olduğu bir metin verilmelidir.

3. İhtiyaç Listesi

Okulun kendi özellikleri ve kuralları doğrultusunda, yıl ya da dönem boyunca çocukların ihtiyacı olabilecek kırtasiye malzemeleri, yedek giysiler, neversimler gibi eğitim öğretim sürecinde gerekli olan çeşitli malzemeler liste hâlinde ailelere iletilmelidir.

4. Yıllık Toplantı ve Tatil Günlerinin Belirtildiği Bir Çizelge

Yıl boyunca yapılması planlanan, veli toplantısı, bilgilendirme toplantıları, seminerler gibi çalışmalar ile okulun tatil olacağı günlerin belirtildiği bir çizelge ailelere iletilmelidir.

5. Öğretmen-Anne-Baba Bireysel Görüşme Günleri

Öğretmenlerin anne-babalarla bireysel görüşme yapabilecekleri uygun oldukları günler ve saatler ailelere iletilmelidir.

6. Okul-Aile Birliği Hakkındaki Bilgi

Okulun (varsa) okul-aile birliği hakkında, okul-aile birliğinin işleyişi, başkan ve üyeleri, faaliyetleri vb. konularda ailelere bilgi metni verilmelidir.

7. Okul Rehberlik Servisi Hakkında Bilgi

Okuldaki rehberlik hizmetleri, bu hizmetleri veren kişiler, faaliyetler, ailelerin bu hizmetten nasıl ve ne şekilde yararlanabilecekleri vb. konularda ailelere bilgi metni verilmelidir.

8. Diğer

Her okulun kendi ihtiyaçları doğrultusunda yukarıda sıralananlara ek olarak verilmesi gereken bilgiler varsa onlar da kısa metinler şeklinde hazırlanarak ailelere iletilmelidir.

C. OKULUN EĞİTİM PROGRAMINA İLİŞKİN BİLGİLER

1. Aylık Eğitim Planı

Aylık planları, aylık plan formatında yazmanın yanı sıra etkinlik örneklerinin de yer alacağı şekilde hazırlayarak ailelere göndermeye ve sınıf panosuna asarak paylaşmaya özen gösterilmelidir. Bu paylaşım, okul aile iş birliğinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayacaktır.

2. Yarım Günlük Eğitim Akışı

Güne Başlama Zamanı

Günün bu ilk etkinliği, çocukların gün içerisinde yapılacak etkinliklere uyumunu sağlamak amacı ile sohbet edildiği, o gün yapılacak olan etkinlikler ile öğrenme merkezleri hakkında bilgi verildiği ve çocukların hangi öğrenme merkezlerinde oynayacaklarına karar verdikleri zaman aralığıdır. Bu sürecin sonunda çocuklar öğrenme merkezlerinde serbest oyuna başlarlar. Ancak gün, her zaman böyle devam etmeyebilir. O gün yapılacak eğitimle ilgili olarak alan gezisine çıkmak, sabah yürüyüşü yapmak da güne başlama zamanının ardından yapılabilecek farklı etkinliklerdir.

Oyun Zamanı

Öğrenme merkezlerinde/ açık havada oyun.

Kahvaltı, Temizlik

Etkinlik Zamanı

Bu sürede Türkçe, müzik, matematik, drama, oyun, fen, hareket, okuma yazmaya hazırlık ve sanat etkinlikleri ile alan gezisinden biri veya birkaçı yapılabilir. Etkinlikler tek başına veya bütünleştirilmiş olarak planlanabilir; bireysel, küçük veya büyük grup etkinlikleri olarak uygulanabilir. O gün bu etkinliklerden hangisinin/hangilerinin yapılacağına grubun gereksinimine, belirlenen kazanımlara ve ayrılan süreye göre karar verilmelidir. Etkinlik uygulamaları sınıf içinde olduğu kadar açık havada da yapılmalıdır.

Günü Değerlendirme Zamanı

Çocukların günlerini planlamaları, planladıklarını uygulamaları ve gün sonunda da yaptıklarını değerlendirmeyi öğrenmeleri önemli bir kazanımdır. Bu nedenle, günün sonunda yine bütün grup bir araya toplanır ve günün değerlendirilmesi amaçlı sohbet edilir. Mümkün olduğu kadar açık uçlu sorular aracılığıyla, hangi öğrenme merkezlerinde ne tür oyunlar oynadıkları, hangi etkinlikleri yaptıkları, ortam ve materyaller gibi konularda çocuklarla beraber değerlendirme yapılır. Bu süreçte o gün uygulanan tüm etkinliklerin değerlendirmelerinden de yararlanır.

Ayrıca o güne ait paylaşmak istedikleri mutlu ya da üzücü bir olayın olup olmadığı veya örnek davranış gösteren çocuklar hakkında konuşulabilir. Gerektiğinde gün içinde de bu değerlendirme sürecine yer verilebilir.

Öğretmen, her gün, günü değerlendirme zamanında bir sonraki günün eğitim sürecinde neler yapmak istediklerini çocuklara sorarak onların planlama sürecine de aktif katılımına özen göstermelidir. Ardından ertesi gün yapılabilecek etkinlikler hakkında konuşulur. Evde yapılacak bir çalışma, okula getirilecek bir materyal veya gidilecek bir gezi gibi konularda hatırlatma yapılır.

Eve Gidiş

İlgili hazırlıklar tamamlanır ve çocuklarla vedalaşılır.

Genel Değerlendirme

Gün bittikten sonra genel bir değerlendirme yapılır. Bu değerlendirmede günü değerlendirme zamanında yapılanlar ile etkinliklerin değerlendirilmesi sonucunda elde edilenler çocuk, program ve öğretmen boyutları dikkate alınarak bu bölüme genel ifadeler hâlinde yazılır.

3. Tam Günlük Eğitim Akışı

Güne Başlama Zamanı

Günün bu ilk etkinliği, çocukların gün içerisinde yapılacak etkinliklere uyumunu sağlamak amacı ile sohbet edildiği, o gün yapılacak olan etkinlikler ile öğrenme merkezleri hakkında bilgi verildiği ve çocukların hangi öğrenme merkezlerinde oynayacaklarına karar verdikleri zaman aralığıdır. Bu sürecin sonunda çocuklar öğrenme merkezlerinde serbest oyuna başlarlar. Ancak gün, her zaman böyle devam etmeyebilir. O gün yapılacak eğitimle ilgili olarak alan gezisine çıkmak, sabah yürüyüşü yapmak da güne başlama zamanının ardından yapılabilecek farklı etkinliklerdir.

Oyun Zamanı

Öğrenme merkezlerinde/ açık havada oyun anlamına gelmektedir.

Kahvaltı, Temizlik

Etkinlik Zamanı

Bu sürede Türkçe, müzik, matematik, drama, oyun, fen, hareket, okuma yazmaya hazırlık ve sanat etkinlikleri ile alan gezisinden biri veya birkaçı yapılabilir. Etkinlikler tek başına veya bütünleştirilmiş olarak planlanabilir; bireysel, küçük veya büyük grup etkinlikleri olarak uygulanabilir. O gün bu etkinliklerden hangisinin/hangilerinin yapılacağına grubun gereksinimine, belirlenen kazanımlara ve ayrılan süreye göre karar verilmelidir. Etkinlik uygulamaları sınıf içinde olduğu kadar açık havada da yapılmalıdır.

Öğle Yemeği, Temizlik

Kahvaltı, Temizlik

Dinlenme Zamanı

Çocukların yaş grubuna ve gereksinimlerine göre süresi değişebilen, çocukların kendi tercih ettikleri etkinliklerle (kitap inceleme, resim yapma, dinlendirici bir müzik dinleme vb.) vakit geçirebilecekleri bir zaman aralığıdır. Daha küçük yaş grubunun dinlenme gereksinimini karşılayabilmesi için özel bir mekân ve donanım gerekebilir.

Etkinlik Zamanı

Bu sürede Türkçe, müzik, matematik, drama, oyun, fen, hareket, okuma yazmaya hazırlık ve sanat etkinlikleri ile alan gezisinden biri veya birkaçı yapılabilir. Etkinlikler tek başına veya bütünleştirilmiş olarak planlanabilir; bireysel, küçük veya büyük grup etkinlikleri olarak uygulanabilir. O gün bu etkinliklerden hangisinin/hangilerinin yapılacağına grubun gereksinimine, belirlenen kazanımlara ve ayrılan süreye göre karar verilmelidir. Etkinlik uygulamaları sınıf içinde olduğu kadar açık havada da yapılmalıdır.

Oyun Zamanı

Öğrenme merkezlerinde/açık havada oyun anlamına gelmektedir.

Günü Değerlendirme Zamanı

Çocukların günlerini planlamaları, planladıklarını uygulamaları ve gün sonunda da yaptıklarını değerlendirmeyi öğrenmeleri önemli bir kazanımdır. Bu nedenle, günün sonunda yine bütün grup bir araya toplanır ve günün değerlendirilmesi amaçlı sohbet edilir. Mümkün olduğu kadar açık uçlu sorular aracılığıyla, hangi öğrenme merkezlerinde ne tür oyunlar oynadıkları, hangi etkinlikleri yaptıkları, ortam ve materyaller gibi konularda çocuklarla beraber değerlendirme yapılır. Bu süreçte o gün uygulanan tüm etkinliklerin değerlendirmelerinden de yararlanılır.

Ayrıca o güne ait paylaşmak istedikleri mutlu ya da üzücü bir olayın olup olmadığı veya örnek davranış gösteren çocuklar hakkında konuşulabilir. Gerektiğinde gün içinde de bu değerlendirme sürecine yer verilebilir.

Öğretmen, her gün, günü değerlendirme zamanında bir sonraki günün eğitim sürecinde neler yapmak istediklerini çocuklara sorarak onların planlama sürecine de aktif katılımına özen göstermelidir. Ardından ertesi gün yapılabilecek etkinlikler hakkında konuşulur. Evde yapılacak bir çalışma, okula getirilecek bir materyal veya gidilecek bir gezi gibi konularda hatırlatma yapılır.

Eve Gidiş

İlgili hazırlıklar tamamlanır ve çocuklarla vedalaşılır.

Genel Değerlendirme

Gün bittikten sonra genel bir değerlendirme yapılır. Bu değerlendirmede günü değerlendirme zamanında yapılanlar ile etkinliklerin değerlendirilmesi sonucunda elde edilenler çocuk, program ve öğretmen boyutları dikkate alınarak bu bölüme genel ifadeler hâlinde yazılır.

D. FORMLARA İLİŞKİN BİLGİLER

Buradaki formların aile tarafından doldurulması gerekmektedir. Bazıları sadece aile ve çocuğu tanımaya yönelik bilgileri bazıları ise okulun ihtiyacı olan bilgileri içermektedir. Aileler, formları doldurduktan sonra okula teslim etmelidir. Gerekli durumlarda ailelerin formları doldurmalarına yardım edilebilir. Her bir formla ilgili açıklama aşağıdaki gibidir:

- 1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Başvuru Formu:** Bu form, kurumun ihtiyacı olan bazı bilgileri içermektedir. Bu iki form çocuk için kuruma başvurulurken doldurulacaktır.
- 2. Acil Durumlarda Başvuru Formu:** Çocukla ilgili acil bir durum olduğunda-kaza, hastalık gibi- anne-baba dışında ulaşılabilir üçüncü şahıslarla ilgili bilgiler alınır.
- 3. Sözleşme Örneği:** Çocuk okula kayıt olduğunda okulla yapılan ön anlaşma niteliğindedir. Bu sözleşme, ana hatları belirten bir örnektir. Okul yönetimi gerektiğinde yönetmelik maddelerine aykırı olmamak kaydıyla uygulayacağı sözleşmeye ilaveler yapabilir.
- 4. Çocuk ve Aile Tanıma Formu:** Buradaki sorular çocuğun doğumundan itibaren söz konusu okula gelene kadar olan süreçte, çocuk ve ailesi ile ilgili kişisel bilgiler, alışkanlıklar, gelişimsel özellikler gibi pek çok detayın anlaşılmasına yöneliktir. Bu bilgiler hem okula başlama sürecinde hem de okul sürecinde çocuğun daha iyi desteklenebilmesi için öğretmene çok zengin fırsatlar sunar.
- 5. Aile Eğitimi İhtiyaç Belirleme Formu:** Yıl içinde çocuk gelişimi ve eğitimi konularında ailelere verilecek eğitimlerin, onların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olması esastır. Bu amaçla bu formda ailelerin eğitim almak istedikleri öncelikli konular, zaman ve saat tercihleri sorulmaktadır.
- 6. Aile Katılımı Tercih Formu:** Her ailenin bir eğitim öğretim yılı boyunca en az dört kez okulun eğitim öğretim etkinliklerine katılması öngörülmektedir. Bu form ailelerin katılımlarının gerçekleşeceği çalışmaların daha nitelikli ve ailenin yapısına daha uygun olabilmesi için ailelerin katılım şekilleri hakkındaki tercihlerini öğrenmeye yöneliktir.

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINA
BAŞVURU FORMU**

FOTOĞRAF

ÇOCUĞUN

Adı Soyadı :
Doğum Yeri ve Tarihi :
Cinsiyeti :
Okula Başlama Tarihi :
Ev Adresi ve Telefonu :
Kan Grubu :
Sağlık Kontrollerini Yapan Hastane
veya Doktorun Adı :
Nüfusa Kayıtlı Olduğu Yer :
En Son İkametgâh Adresi :

ANNE

Adı Soyadı :
Doğum Tarihi :
En Son Mezun Olduğu Okul :
Mesleği ve Açık İş Adresi :
Aylık Geliri :
Çalışma Saatleri :
Ev Adresi ve Telefonu :
Sağ-Ölü :
Öz-Üvey :

BABA

Adı Soyadı :
Doğum Tarihi :
En Son Mezun Olduğu Okul :
Mesleği ve Açık İş Adresi :
Aylık Geliri :
Çalışma Saatleri :
Ev Adresi ve Telefonu :
Sağ-Ölü :
Öz-Üvey :

ACİL DURUMLARDA BAŞVURU FORMU

ÇOCUĞUN	
Adı:	
Soyadı:	
ACİL DURUMLARDA BAŞVURULACAK ADRES VE TELEFONLAR	
ÇOCUĞUN ANNESİ	AÇIKLAMALAR
Adı Soyadı:	FOTOĞRAF
.....	
Ev Adresi:	
.....	
Ev Telefonu:	
.....	
İş Adresi:	FOTOĞRAF
.....	
İş Telefonu:	
.....	
.....	
ÇOCUĞUN BABASI	AÇIKLAMALAR
Adı Soyadı:	FOTOĞRAF
.....	
Ev Adresi:	
.....	
Ev Telefonu:	
.....	
İş Adresi:	FOTOĞRAF
.....	
İş Telefonu:	
.....	
.....	

ANNE BABA DIŞINDA ARANILACAK ÜÇÜNCÜ ŐAHIS	AÇIKLAMALAR
Adı Soyadı:	FOTOĞRAF
.....	
Yakınlık Derecesi:	
.....	
Ev Adresi:	
.....	
Ev Telefonu:	
.....	
İŞ Adresi:	
.....	
İŞ Telefonu:	
.....	
ÇOCUĞUN OKULA GELİŞ VE DÖNÜŐ DURUMU	AÇIKLAMALAR
Aile:	FOTOĞRAF
.....	
Servis:	
.....	
Diğer:	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

.../.../.....
Anne-Baba Adı-Soyadı
İmzası

SÖZLEŞME ÖRNEĞİ

(Değişik: 27.10.2007/26683 RG)

İş bu sözleşme,.....okul müdürlüğü ile
.....arasında aşağıdaki şartlarla imza edilmiştir.

1-il ücret komisyonu tarafından.....eğitim yılı için belirlenen aylık tam gün ücreti.....TL, yarım gün ücreti.....TL.dir.

2- Veli anaokulu ücretini (Değişik ibare: 06.09.2008/26989 RG) her ayın 15'ini takip eden ilk üç iş günü içinde okula ait banka hesap numarasına yatırıp dekontunu okul yönetimine verir.

3-Bağımsız anaokullarında valilikçe belirlenen çalışma takvimine göre ilk ve orta dereceli okullarla birlikte eğitim başlar. Resmî tatiller, alınan tatil kararları, yarıyıl ve yaz tatilleri aynen uygulanır.

4- Veli, okul yönetimince belirlenen eğitim şekline uymak zorundadır.

5- (Değişik:27.10.2007/26683 RG) Veli, yarıyıl tatiline rastlayan ay ile çocuğun özürsüz devamsızlıklarında ve 15 günden az rapora dayalı devamsızlık durumunda aylık aidatı tam olarak öder.

6- (Değişik: 27.10.2007/26683 RG) Eğitim yılı içerisinde hastalık, tatil ve benzeri mazeretlerle ödenmiş ücret veliye iade edilmez. Ancak 15 gün ve daha uzun süreli rapora dayalı devamsızlıklar ile yangın, doğal afet, salgın hastalık, iklime dayalı olağanüstü durumlarda; mülkî makamların ve Hıfzısıhha Kurulunun gerekli görmesi ve aralıksız 15 gün veya daha fazla süre ile eğitime ara verilmesi durumunda önceden alınan ücret bir sonraki ayın ücretine sayılır.

7- Çocukların devamsızlık durumunda okul yönetimine bilgi verilir. Bulaşıcı bir hastalık nedeniyle okula gelmeyen çocuklar, hastalık sonrasında "okula devamında sakınca olmadığına dair" sağlık kuruluşlarından alınan doktor raporu getirmek zorundadır. Özürsüz olarak aralıksız 20 gün okula devam etmeyen çocukların kaydı silinir.

8- Okul yönetimince gerekli görülerek yaptırılan sağlık taramaları ile gezi, tiyatro vb. eğitim etkinliklerinin ücreti veli tarafından karşılanır.

9- Çocuklara maddi değeri yüksek olan kolye, küpe vb. süs eşyaları takılmaz. Üzerinde isim yazılmayan çocuğa ait eşyanın ve izinsiz takılan süs eşyalarının kaybolması durumunda öğretmen ya da okul yönetimi sorumlu değildir.

10- Veli önceden belirlenecek bir program doğrultusunda veya öğretmenin yönlendirmesi ile eğitim etkinliklerine katılır.

11- Veli okul yönetimi ve grup öğretmenlerinin çocukla ilgili olarak düzenlediği toplantılara katılmak zorundadır.

12- Okul yönetimi, öğretmen ve veli gerekli iş birliğini yapar.
Sözleşme şartlarını yerine getirmeyen taraflar için gerekli yasal işlemler yürürlüğe girer.
İş bu sözleşme.....tarihinde iki nüsha olarak düzenlenmiş ve taraflarca imzalanmıştır.

Anne-Baba
Adı Soyadı:
İmzası:

Okul Müdürü
Adı Soyadı:
İmzası:

ÇOCUK VE AİLE TANIMA FORMU

Değerli Anne - Babalar,

Okulumuza hoş geldiniz. Yaşamının en erken döneminden itibaren çocukların eğitim alması konusunda gösterdiğiniz duyarlılık için sizi kutluyoruz. Okul öncesi eğitimin çocuğunuzun çok yönlü gelişimine önemli katkıları olacaktır.

Aşağıdaki sorulara verdiğiniz yanıtlar sayesinde size ve çocuğunuza daha fazla yardımcı olmamız mümkün olabilecektir.

I. ÇOCUKLA İLGİLİ GENEL BİLGİLER

1. Çocuğunuz bu okula başlamadan önce başka bir okula gitti mi?
.....
2. Başka bir okula gitmediyse bugüne kadar bakım ve eğitiminden kim sorumluydu?
.....
3. Çocuğunuzu okula gönderme nedeninizi açıklayınız?
.....

II. ÇOCUĞUN GELİŞİM ÖYKÜSÜ

4. Çocuğunuz kaç aylıkken yürüdü?
5. Çocuğunuz ilk sözcüğünü ne zaman söyledi?
6. Tam bir cümle kurmaya kaç yaşında başladı?(En az üç sözcüğü yan yana kullanmalı)
7. Dışkı kontrolünü kaç yaşında kazandı?
8. İdrar kontrolünü kaç yaşında kazandı?
9. Sizden birkaç saat ayrı kalmaya ne zaman başladı?

III. ÇOCUĞUN UYKU, BESLENME VE TUVALET ALIŞKANLIKLARINA İLİŞKİN BİLGİLER

10. Çocuğunuzun uyku alışkanlıklarını belirtiniz (Kendiliğinden uyur, kendi odasında uyur, uyurken parmak emer, geç uyur, sallanarak uyur, gündüz uyur, vb.)
.....
11. Çocuğunuzun beslenme alışkanlıklarını belirtiniz (Kendi kendine yemek yer, yemek seçer -seçtiği yemeği belirtiniz-, yardımla yemek yer, aşırı yemek yer, çok az yer, vb.)
.....
12. Çocuğunuzun tuvalet alışkanlığını belirtiniz (Bir yetişkin desteği olmadan kendi tuvaletini yapar, tuvalet sonrası temizliğini yapar, gece ve gündüz altını ıslatır/kakasını altına yapar, vb.)
.....

IV. ÇOCUĞUN KİŞİSEL VE DUYGUSAL ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BİLGİLER

13. Çocuğunuzu tanımlayan 5 özelliği yazınız.

.....
.....
.....

14. Çocuğunuzun çeşitli durumlar karşısındaki olası duygu ve davranışlarını açıklayınız:

Çocuğunuzun en çok neler mutlu eder?

.....

Çocuğunuzun en çok neler üzer?

.....

Çocuğunuzun en çok neler kızdırır?

.....

Çocuğunuzun en çok neler korkutur?

.....

15. Çocuğunuz istemediği bir şey olduğunda nasıl tepki gösterir?

.....

16. Yeni bir ortama girdiğinde veya yeni birisiyle tanıştığında ne tür tepkiler verir? (Mutlu, heyecanlı, hırçın, utangaç, girişken, vb.)

.....
.....

17. Çocuğunuzun özellikle yapmaktan çok hoşlandığı şeyler nelerdir? (Oyun oynamak, öykü dinlemek, resim yapmak, TV seyretmek, bilgisayarda oyun oynamak, vb.)

.....
.....

18. Çocuğunuz için psikolog, özel eğitimci, psikolojik danışman, çocuk ruh sağlığı uzmanı gibi bir uzmana başvurmanızı gerektiren bir durum oldu mu? Olduysa belirtiniz.

.....
.....

19. Çocuğunuzun oynamayı tercih ettiği oyun ve oyuncakları belirtiniz.

.....
.....

V. ANNE-BABA-ÇOCUK ARASINDAKİ İLETİŞİME İLİŞKİN BİLGİLER

20. Çocuğunuz ağladığında ya da huzursuzlandığında sakinleştirmek için neler yaparsınız?

.....

21. Çocuğunuzun hangi davranışlarını onaylarsınız? Onayladığınızı ona nasıl gösterirsiniz?

.....

22. Çocuğunuzun hangi davranışlarını onaylamazsınız? Onaylamadığınızı ona nasıl ifade edersiniz?

.....

Okuldan Beklentileriniz Nelerdir?

.....

.....

AİLE EĞİTİMİ İHTİYAÇ BELİRLEME FORMU

Anne/Baba'nın Adı-Soyadı:.....

Tarih :...../...../.....

DEĞERLİ AİLELER,

Okulumuzda sizlerin belirleyeceği konularda eğitim etkinlikleri düzenlemeyi planlıyoruz. Aşağıda örnek olarak verilen konulardan eğitim almak istediklerinizi önem sırasına göre numaralayınız. En önemli gördüğünüz konuya (1) veriniz. Bunun yanı sıra siz de eğitim almak istediğiniz konuları ekleyebilirsiniz.

Eğitim Verilebilecek Konular:

- Çocuklarla İletişim
- Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Olumlu Disiplin Yöntemleri
- Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklarda Görülen Uyum ve Davranış Problemleri
- Okul Öncesi Eğitimde Okul Aile İşbirliği
- Okul Öncesi Dönemde Cinsel Eğitim
- Okul Öncesi Dönemde Temel Alışkanlıkların Kazandırılması(Tuvalet/Uyku/Beslenme vb.)
- Okul Öncesi Eğitimde Kitap ve Çocuk Kitapları
- Çocuk ve Oyun
- İlkokula Hazırlık ve Bu Süreçte Aileye Düşenler
- Televizyon- İnternet ve Çocuğa Etkisi
- Diğer (ekleyiniz):.....

Eğitim Etkinlikleri İçin Uygun Gördüğünüz Sıklık:

- Her hafta 2 haftada bir Ayda bir

Eğitim Etkinlikleri İçin Uygun Gördüğünüz Zaman:

- Hafta İçi Sabah: 10.30-11.30
- Hafta İçi Akşam: 17.30-18.30
- Hafta Sonu Sabah: 10.30-11.30
- Hafta Sonu Akşam: 17.30-18.30

AİLE KATILIMI TERCİH FORMU

Anne/Baba'nın Adı-Soyadı:.....

Tarih:...../...../.....

Değerli Aileler,

Bilindiği gibi okul öncesi eğitim sürecinde ailenin çok önemli bir rolü vardır. Çocuğun eğitimi aile ile okulun iş birliği ile gerçekleşmektedir. Okulumuzda aile katılımı çalışmaları yapmayı planlamaktayız. Aşağıda bazı katılım şekilleri sunulmuştur. Lütfen bunlardan size uygun olanı/olanları işaretleyiniz. Bunların dışında katılımında bulunabileceğiniz konular varsa ekleyebilirsiniz.

- Gezilerde yardım edebilirim.
- Okul tarafından düzenlenecek toplantılarda yardım edebilirim.
- Materyal ve araç hazırlamak için düzenli olarak gelebilirim (Lütfen gün belirtiniz).
- Öykü anlatabilirim.
- Çocukların oluşturduğu öyküleri kaydedebilirim.
- Deneylerde görev alabilirim.
- Müzik etkinliklerinde görev alabilirim, enstrüman çalabilirim.
- Tiyatro/ drama etkinliklerinde görev alabilirim.
- Resim, deniz kabuğu vb. koleksiyonumuzu çocuklara gösterip anlatabilirim.
- Meslek tanıtımlarında görev alabilirim.
- Yemek pişirme, dikiş dikme vb. özel ilgilerim var. Bunları çocuklarla paylaşabilirim.
- Öğrenme merkezleri (bakkal, postane vb.) hazırlanmasında yardım edebilirim.
- Evcil hayvanlarım var, okula getirebilirim.
- Bilgisayar etkinliklerinde görev alabilirim.
- Diğer (ekleyiniz):.....

KAYNAKÇA

- Aile İçi Temel Eğitim Programı (0-6 Yaş) (2007). MEB. Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü. UNICEF.
- Arthur, M. (2006). What have we learned about learning disabilities from qualitative research? A review of studies. H.L. Swanson, R.H. Karen, S. Graham (Eds.) *Handbook of Learning Disabilities* (s. 532-550). New York, NY: The Guilford Press.
- Avcı, N. (2003). *Gelişimde 0-3 yaş “Yaşama merhaba”*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Aydoğan, Y. (2006). Ev ortamının çocuğun gelişimine göre düzenlenmesi. *Aile ve Toplum*, 3(10), 27-33.
- Aydoğan, Y. (2010). Okul ncesi eğitim programlarında aile katılımı. T. Güler (Ed.), *Anne Baba Eğitimi*, (s.103-140). Ankara: Pegem Akademi.
- Aynal, ztrk, Ő. (2011). ocukta oyun gelişimi ve yaratıcılık. M.E. Deniz (Ed.), *Erken ocukluk Döneminde Gelişim*, (s.351-391). Ankara: Ertem Basım Yayıncılık.
- Batu, S. (2000). Kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi zel Eğitim Dergisi*, 2(4), 35-45.
- Baykan, S., meroğlu, E., Temel, F. Bulduk, S., Aksoy, A., Şahin, F., Alp, K.., Bakar, C., Yayla, Ő., ğretir, A.D., Kurtulmuş, Z. ve Can Yaşar, M. (2003). *Aile ve ocuk Eğitimi Rehber Kitap 0-2 Yaş*. (Telif Hakları UNICEF’e aittir). Ankara: Dumat Ofset.
- Baykan, S., meroğlu, E., Temel, F. Bulduk, S., Aksoy, A., Şahin, F., Alp, K.., Bakar, C., Yayla, Ő., ğretir, A.D., Kurtulmuş, Z. ve Can Yaşar, M. (2003). *Aile ve ocuk Eğitimi Rehber Kitap 2-4 Yaş*. (Telif Hakları UNICEF’e aittir). Ankara: Dumat Ofset.
- Baykan, S., meroğlu, E., Temel, F. Bulduk, S., Aksoy, A., Şahin, F., Alp, K.., Bakar, C., Yayla, Ő., ğretir, A.D., Kurtulmuş, Z. ve Can Yaşar, M. (2003). *Aile ve ocuk Eğitimi Rehber Kitap 4-6 Yaş*. (Telif Hakları UNICEF’e aittir). Ankara: Dumat Ofset.
- Berger, E.H. (2000). *Parents as partners in education*. Upper Saddle River NJ: Merrill PrenticeHall.
- Berk, L. E. (2013). *Child development (9th Ed.)*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education, Inc.
- Bigner, J.J. (2006). *Parent-child relations: An introduction to parenting*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education, Inc.
- Bilgin H. (2003). *ocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Blackman, J.A. (2002). Early intervention: A global perspective. *Infant and Young Children*, 5(2), 11-19.
- Bozdağ, F. (2000). ocuk kitaplarında metin dil ve resimleme ilişkisi. S. Sever (Ed.), *1. Ulusal ocuk Kitapları Sempozyumu. “Sorunlar ve özm Yolları.”* Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi TMER Dil ğretim Merkezi.

- Ersoy, Ö. ve Kandır, A. (2003). 36-72 aylık çocukların eğitimi için yıllık plan örnekleri ve aile katılımı çalışmaları. E. Ömeroğlu (Ed.). (s.115-231). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Galant, K. and Hanline, M.F. (1993). Parental attitudes toward mainstreaming young children with disabilities. *Childhood Education*, 69(5), 293-297.
- Gander, M.J. and Gardiner, H.W. (2001). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, B. Onur (Çev.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Gordon, A.M. and Browne, K.W. (2007). *Beginnings and beyond: Foundations in early childhood education*. Clifton Park, NY: ThomsonDelmar Learning.
- Gordon, T. (1996). *E.A.E Etkili anababa eğitimi: Aile iletişim dili*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Gordon, T. (1997). *Etkili öğretmenlik eğitimi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Gordon, T. (1999). *Çocukta iç disiplin mi? Dış Disiplin mi?* İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Gordon, T. (1999). *E.A.E etkili anababa eğitiminde uygulamalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Gönen, M., Burçak, F., Uysal, H. ve Bediz, E. (2013). Bölüm 5: 0-3 yaş dönemi kitaplar. M. Gönen, (Ed.), *Çocuk Edebiyatı*, (s.77-89). Ankara: Eğiten Kitap.
- Güleç, H. ve Geçgel, H. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Güler, T. (2010). Ailenin tanımı, tarihsel gelişimi ve aile çeşitleri. T. Güler (Ed.), *Anne Baba Eğitimi* (s.1-14). Ankara: Pegem Akademi.
- Güven, N. (2003). Erken çocukluk döneminde bağımsız oyun gelişimi. M. Sevinç (Ed.), *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*, (s.502-508). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Haktanır, G. ve Akgün, E. (2013). Aile görüşmeleri. F. Temel (Ed.), *Aile eğitimi ve Erken Çocuklukta Aile Katılım Etkinlikleri*, 2. Baskı (s. 263-289). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Howard, V.F., Williams, B. and Lepper, C.E. (2011). *Özel gereksinimi olan küçük çocuklar*. G. Akçemete (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Humphreys, T. (2001). *Çocuk eğitiminin anahtarı: Özgüven*, 3.Baskı. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Irwin, D.B. and Simons, J.A. (1994). *Life span developmental psychology*. Dubuque, IA: Brown and Benchmark.
- Kandır, A., Can Yaşar, M., İnal, G., Yazıcı, E., Ceylan, Ş., Yazıcı, Z., Çalışandemir, F., Özbey, S. ve Uyanık, Ö. (2012). *Erken çocukluk eğitimi dizisi 3, 5-7 yaş çocukları için dil etkinlikleri*. Ankara: Efil Yayınevi.
- Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne baba tutumlarının problem çözme becerilerine ve kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225.
- Köksal, A. (2005). Erken çocukluk döneminde empati gelişimi. *Çocuk Çocuk Dergisi*, 51, 12-13.

- Kuzu, T.S. (2003). Eğitim-öğretim ortamında etkili sözel iletişim. *Milli Eğitim Dergisi*, 158. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/158/kuzu.htm sayfasından indirilmiştir.
- Maccoby, E. E., and Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In P. H. Mussen (Ed.) and E. M. Hetherington (Vol. Ed.), *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development* (4th ed., pp. 1-101). New York: Wiley.
- Morrison, G.S. (1998). *Early childhood education today*. New Jersey: Prentice Hall.
- Navaro, L. (1990). Çocukla iletişim nasıl kurulur? Anababa Okulu. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Navaro, L. (1989). Aşırı koruyuculuğun çocuk eğitimine etkileri. 6. YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Odom, S.L. (2000). Preschool inclusion: What we know and where we go from here. *Topics in Early Childhood Special Education*, 20, 20-27.
- Oral, Ü.K. (2008). Psikososyal uyum. Ö. Devocioğlu (Ed.) *Annelere Öğütler*. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi.
- Önder, A. (2003). *Ailede iletişim: Konuşarak ve dinleyerek anlaşalım*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Özdoğan, B. (2004). *Çocuk ve oyun* (Geliştirilmiş 4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2010). Anne baba olmak ve anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları. T. Güler (Ed.), *Anne Baba Eğitimi* (s.35-53). Ankara: Pegem Akademi.
- Rose, D.F. and Smith, B.J. (1993). Preschool mainstreaming: Attitude barriers and strategies for adressing them. *Young Children*, May, 59-62.
- Salend, S.J. (1998). *Effective mainstreaming: Creating inclusive classrooms*. New Jersey: Merill.
- Salzmann C.G. (2002). *Çocuğunuzu yanlış eğitiyorsunuz*. A.N. Başak (Çev.). İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- Santrock, J. W. (2001). *Child development*. New York, NY: McGrawHill.
- Sasso, G. & Rude, H.A. (1988). The social effects of integration on nonhandicapped children. *Education and Training in Mental Retardation*, March, 18-23.
- Sevinç, M. (2009). *Erken çocukluk gelişimi ve eğitiminde oyun*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Sheridan, M.D. (2005). *Play in early childhood from birth to six years*. London and New York: Routledge Taylor and Francis Group.
- Shickedanz, A.J. (1994). Early childhood education and school reform: Consideration of some philosophical barriers. *Journal of Education*, 176(1), 29-47.

- Steede, K. (2000). *Anne babaların en çok yaptıkları 10 hata*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Şahin, S. (2011). Okul öncesi eğitimde özel gereksinimli çocukların sınıfa katılımı. G. Balat ve H. Bilgin (Ed.), *Okul Öncesi Eğitimde Sınıf Yönetimi*, (s.221-238). Ankara: Eğiten Kitap.
- Şen, M. (2010). Erken çocukluk eğitiminde oyun ve önemi. İ.H.Diken (Ed.), *Erken Çocukluk Eğitimi*, (s.403-430). Ankara: Pegem Akademi.
- Temel, Z. F., Aksoy, A., ve Kurtulmuş, Z. (2010). Erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları. F. Temel (Ed.), *Aile Eğitimi ve Erken Çocuklukta Aile Katılım Etkinlikleri*, (s.328-363). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tezel Şahin, F. ve Özyürek, A. (2010). *Anne baba eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Trawick-Swith, J. (2013). *Erken çocukluk döneminde gelişim*. B. Akman (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Turaşlı, N. (2012). Okul öncesi eğitimin önemi. G. Haktanır (Ed., 6. Baskı), *Okul Öncesi Eğitime Giriş* (s. 1-26). Ankara: Anı Yayınları.
- Tuzcuoğlu, N. (2003). *Anne baba olmanın altın kuralları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Ulusal Aile Eğitim Programı (0-18 Yaş Çocuğu olan aileler için) (2010). *0-3 Yaş Modülü*. MEB: Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü.
- Ural, O. (2010). Düünden bugüne aile eğitimi. F. Temel (Ed.), *Aile Eğitimi ve Erken Çocuklukta Aile Katılım Etkinlikleri*, (s.50-70). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Uyanık Balat, G., Deretarla Gül, E. ve Çelebi Öncü, E. (2005). *Okul öncesi dönemde duyu eğitimi ve etkinlikler*. İstanbul: Kare Yayınları.
- Ünal, F. (2010). Aile eğitiminde ebeveyn hakları ile ilgili yasalar ve etik kurallar. F. Temel (Ed.), *Aile Eğitimi ve Erken Çocuklukta Aile Katılım Etkinlikleri*, (s.111-121). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ünlüer, E. (2010). Okul öncesinde ailenin yeri ve önemi. T. Güler (Ed.) *Anne Baba Eğitimi*, (s.93-102). Ankara: Pegem Akademi.
- Üstünoğlu, Ü. (1990). Ailelerin okul öncesi dönemin önemi konusunda bilinçlendirilmesi. *Türkiye Aile Yılığ*, (s.49-55). Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları Genel Yayın No:10.
- Yalçınkaya, T. (2003). Oyuncak yapımı ve oyuncak yapımında kullanılan birkaç malzeme. M. Sevinç (Ed.), *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*, (s.483-489). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Yavuzer, H. (1990). *Yaygın anne-baba tutumları*. Anababa Okulu. Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1997). *Ana-baba ve çocuk*. 10. Baskı. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yavuzer, H. (1998). *Çocuk eğitimi el kitabı*. 6. Baskı. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yavuzer, H. (1998). *Çocuk psikolojisi*. 15. Baskı. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yavuzer, H. (2000). *Ana-baba ve çocuk*. 13. Baskı. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yavuzer, H. (2007). *Çocuğu tanımak ve anlamak*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Thompson, L. and Uyeda, K. (2004). Family report: Fostering leadership and partnership to improve access and quality. National Center for Infant and Early Childhood Health Polics. *Building State Early Childhood Comprehensive Systems Series-14*

Wolery, M. and Wilbers, J.S. (1995). *Including children with special needs in early childhood programs*. Washington: NAEYC.

BU EĞİTİM MATERYALİ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR,
PARA İLE SATILAMAZ.

Bu Eğitim Materyali Avrupa Birliği'nin mali ve UNICEF'in teknik desteği ile Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen "Okul Öncesi Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi" kapsamında hazırlanmıştır.

Bu yayımda ifade edilen görüşler sadece "Okul Öncesi Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi"nin sorumluluğunda olup hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmaz.
The contents of this publication are the sole responsibility of "Strengthening Pre-School Education Project" and do not necessarily the views of the European Union.